

Єгуда Ашлаг (Бааль Сулам)

Вчення про десять сферот

Частина перша

Єгуда Ашлаг (Бааль Сулам)

Вчення про десять сфирот
Частина перша

Зміст

Передмова до Вчення про десять сферот

Скорочення та лінія

Глава 1

Глава 2

Внутрішнє споглядання

Глава 1

Глава 2

Глава 3

Глава 4

Глава 5

Глава 6

Глава 7

Глава 8

Глава 9

Глава 10

Питання й відповіді про значення слів

Питання та відповіді про значення властивостей і дій

Передмова до Вчення про десять сферот

1. Перш за все, я знайшов для себе вкрай необхідним зруйнувати залізну стіну, що відокремлює нас від мудрості Кабали з часів руйнування Храму аж до нашого покоління, та викликає тривогу, - як би зовсім не забулася ця мудрість Ізраєлем.

І коли я звертаюся до серця кого-небудь щодо її вивчення, то ось яким є перше питання: "А навіщо мені знати, скільки ангелів на небі і як звуться вони по іменах? Хіба не зможу я виконувати всю Тору в усіх її деталях та подробицях без цих знань?".

По-друге, запитає він: "Хіба не ухвалили вже мудреці, що треба спершу наповнити череву Талмудом і законами, - а хто зможе обдурити самого себе, сказавши, що вже завершив всю відкриту Тору і лише вкритої Тори бракує йому?".

Третє: він боїться, - як би не упустити чогось, не приведи Бог, через це зайняття. Адже бувало вже, що люди сходили зі шляху Тори через заняття Кабалою: "А якщо так, - то навіщо мені ця напасть? І який дурень піддасть себе небезпеці просто так?".

Четверте: навіть ті, хто захоплені її вивченням, не дозволяють його нікому, окрім святих слуг Всесильного; і не кожен бажаючий знайти ім'я Творця прийде та знайде Його.

П'яте і головне: "Адже існує правило: за будь-якого сумніву - вийди і подивися, що каже народ. А очі мої бачать, що поборники Тори в моєму поколінні - всі зі мною в єдиній думці та уникають вивчення прихованої частини, а запитувачам їхнім відповідають, що, без усяких сумнівів, краще вивчити сторінку Г'мари замість цього зайняття".

2. Проте, якщо ми спрямуємо свою увагу до відповіді лише на одне відоме питання, - впевнений я, що всі інші питання і сумніви зникнуть з поля зору; і подивившись туди, де вони були, ти побачиш, що немає їх.

Йдеться про кричуще питання, котре задається всіма, які спустилися в цей світ, - питання: "У чому сенс нашого життя?". Ось роки цього нашого життя, що коштують нам так дорого, завдають в основному страждань і мук, щоб в результаті примиритися з ними, - так хто ж насолоджується ними? Або, якщо точніше: кому я завдаю насолоди?

І правда в тому, що вже стомилися дослідники різних поколінь міркувати над цим питанням; і немає потреби говорити про наше покоління, в якому не захоче ніхто навіть подумати про нього. І разом з тим, суть питання залишилася незмінною в усій своїй силі та гіркоті, бо іноді застигає воно нас зненацька, пропалюючи наш розум і припиняючи до праху, перш ніж щастить нам знайти всім відомі "хитрощі": тягнутися, не розмірковуючи, в потоках життя, як і вчора.

3. Саме задля розв'язання цієї туманної загадки сказано: "Скуштуйте та уздріть, що добрий Творець". Бо ті, хто виконує Тору і заповіді як личить, - вони куштують смак життя і вони бачать та свідчать, що добрий Творець. Як сказали мудреці: "Він створив світи аби принести добро Своїм створінням, - бо звичай Доброго приносити добро".

Але звичайно ж, той, хто ще не скуштував життя у виконанні Тори й заповідей, не може зрозуміти та відчувати, що Творець добрий, як сказали мудреці: "...і весь намір Творця, коли творив його, був - лише принести йому благо. І тому немає йому іншої ради, окрім як йти виконувати Тору та заповіді як годить".

І про це написано в Торі: "Дивись, запропонував Я тобі сьогодні життя і добро, та смерть і зло" (Тора, Дварім, 30:15). Тобто до вручення Тори не було перед нами нічого, крім смерті і зла, як сказали мудреці: "Грішники за життя свого називаються мерцями". Оскільки смерть їхня краща за їхнє життя, бо страждання і муки, які відчувають заради підтримки свого життя, перевершують у багато разів те мале задоволення, котре відчувають у цьому житті.

Однак тепер удостоїлися ми Тори і заповідей, виконуючи які ми удостоюємось істинного життя, - радісного, такого, що радує його володільця, - як сказано: "Скуштуйте та уздріть, що добрий Творець". І тому сказано: "Дивись, запропонував Я тобі сьогодні життя і добро, та смерть і зло" - те, чого у вас насправді взагалі не було до дарування Тори.

І цим закінчується написане: "Обери ж життя, аби жив ти й нащадки твої". Адже здавалося б, це тавтологія: "Обери ж життя, аби жив ти й нащадки твої"? Однак тут мається на увазі життя у виконанні Тори і заповідей, - тоді живуть істинно. Тоді як життя без Тори і заповідей, - воно є важчим за смерть. І про це сказали мудреці: "Грішники за життя своє називаються мерцями".

І про це сказано: "Аби жив ти й нащадки твої", - тобто життя без Тори не тільки позбавлене всякої насолоди для його володільця, але й не може втішити інших; іншими словами, навіть від синів, яких породжує, немає йому задоволення, бо життя синів цих теж є важчим від смерті. І який же дар він передає їм у спадок?

Однак той, хто живе Торою і заповідями, не лише сам удостоївся насолодитися власним життям, - він радий до того ж породити синів та передати їм наділ від цього хорошого життя. І про це сказано: "Аби жив ти й нащадки твої", - бо є в нього додаткова насолода в житті синів його, оскільки він став її причиною.

4. Зі сказаного зрозумій речення мудреців про висловлення: "Обери життя". І ось вони: "Я вказую вам, щоб ви вибрали частину, що зветься "життя", - як людина, яка каже синові: "Обери собі прекрасну частину у спадщині моїй". І ставить його над цією прекрасною частиною та каже йому: "Це вибери собі". І про це сказано: "Творець - уділ мій та приречення моє, Ти підтримуєш долю мою. Поклав Ти руку мою на добру долю, кажучи: "Це візьми собі".

І на перший погляд незрозумілими є ці слова; адже написано: "Обери ж життя", і сенс в тому, що людина вибирає сама. А мудреці кажуть, що Він ставить людину над прекрасною частиною. Якщо так - то вже немає тут вибору? І мало того, - кажуть, що Творець покладає руку людини на добру долю. Це дуже дивно: адже якщо так, - то де ж вибір, який належить людині?

І з витлумаченого зрозумій слова їх буквально. Бо істинно це і дуже вірно, що Творець Сам покладає руку людини на добру долю - тим, що дає їй життя у задоволенні та втісі всередині матеріального життя, повного страждань й мук та позбавленого всякого змісту. І неодмінно людина зривається та біжить від нього, тільки-но покажуть їй, - хоча б як тому, хто визирає в віконце, - покажуть якесь спокійне місце, і хоче вислизнути туди від цього життя, яке є важчим за смерть. І немає для тебе зі сторони Творця покладання руки людини більшого, ніж це.

Вибір же людини полягає лише в питанні зміцнення, оскільки звичайно, велика робота і численні зусилля потрібні тут, доки не очистить тіло своє і не зможе виконувати Тору й заповіді як личить, - тобто не заради самонасолоди, а для того, щоб завдати радості Творцеві своєму, - як то кажуть, - "лішма"; і лише так удостоюється щасливого й приємного життя, яке є супутнім виконанню Тори.

Але перш ніж досягає такого очищення, вдається, звичайно, до вибору, аби зміцнюватися на доброму шляху за допомогою всіляких засобів та хитрощів. Та нехай зробить все, що знайде в своїх силах, доки не завершить роботу по очищенню; і нехай не впаде, не доведи Боже, під вагою поклажі своєї посередині шляху.

5. І з цих роз'яснень зрозумій слова мудреців в трактаті Авот: "Такий шлях Тори: хліб з сіллю їж, води трохи пий, на землі спи, стражданнями живи і в Торі працюй. Якщо зробиш так - щасливий ти і добре тобі. Щасливий ти в цьому світі й добре тобі в світі майбутньому".

І слід запитати у зв'язку з цими їхніми словами: чим же відрізняється наука Тори від інших наук світу, що вимагають не аскетизму й життя у стражданнях, а однієї лише праці, щоб досягнути їх? В науці ж Тори, хоча ми дуже багато працюємо, цього все ще недостатньо, щоб удостоїтися її, якщо не вдатися до таких обмежень, як хліб з сіллю, життя в стражданнях і т.п.? А закінчення висловлювання є ще більш дивним: "Якщо зробиш так - щасливий ти в цьому світі і добре тобі в світі майбутньому". Припустимо, що в майбутньому світі мені, можливо, і буде добре. Однак в цьому світі, в той час, як я катую себе в їжі, питті та сні і живу великими стражданнями, - щоб про таке життя сказали: "щасливий ти в цьому світі"? Хіба таке життя буде назване щасливим в розумінні цього світу?

6. І тим не менш, виходячи з вищесказаного про заняття Торою та виконання заповідей, - за найсуворішої умови, що це робиться заради того, аби завдати втіхи Творцеві своєму, а не з метою самонасолоди, - неможливо досягти цього інакше, як за допомогою великої роботи і численних зусиль по очищенню тіла.

І перша хитрість: привчити себе не отримувати нічого заради власного задоволення навіть у тому, що є дозволеним та необхідним для потреб підтримки тіла людини, як то: їжа, питво, сон і тому подібні життєві атрибути. Таким способом, щоб абсолютно усунути себе від будь-якого задоволення, котре супроводжує його навіть в разі потреби, в процесі забезпечення підтримки життя його, доки не стане жити стражданнями у буквальному сенсі. І тоді, після того як уже звик до цього і немає вже в тілі його жодного бажання отримати якесь задоволення для себе, можна йому, починаючи з цього моменту, займатися Торою та виконувати заповіді тим же способом, - тобто для того, щоб надати задоволення Творцеві своєму, а не для власного задоволення будь-чим.

І коли удостоюється цього, тоді удостоюється скуштувати щасливого життя, сповненого усього блага та насолоди, без жодної вади у вигляді страждання, - життя, що розкривається в занятті Торою і заповідями лішма. Як каже рабі Меїр (трактат "Авот", 86): "Всякий, хто займається Торою лішма, удостоюється багато чого. І більш того: весь світ набуває для нього сенсу, і розкриваються йому таємниці Тори, і стає він немов джерело, що посилюється". І про нього написано: "Скуштуйте і побачите, що добрий Творець", оскільки той, хто пробує смак заняття Торою і заповідями лішма, - саме він удостоюється і бачить самий задум творіння, який є лише в тому аби принести благо створінням Його, бо звичай Доброго - приносити добро. І він веселий та радий в роки життя свого, які подарував йому Творець, і весь світ має сенс для нього.

7. Тепер ти осмислиш обидві сторони монети в питанні про заняття Торою і заповідями. Одна сторона - шлях Тори, тобто велика підготовча робота, коли людина повинна підготувати чистоту тіла свого, перш ніж удостоїться саме виконання Тори і заповідей. І тоді, безумовно, займається Торою і заповідями не лішма, а з домішками наміру заради власного задоволення: адже ще не встиг очистити тіло своє від бажання отримувати насолоди від суєт цього світу. І в цей час покладено на нього жити життям страждань і працювати в Торі, як сказано в Мішні.

Однак коли закінчив і завершив шлях Тори, і вже очистилося тіло його, та воно підготовлене для того, щоб виконувати Тору і заповіді лішма, - аби надати задоволення Творцеві його, - саме тоді він приходить до іншої сторони монети: до життя в насолоді та великому спокої, що і було задумом творіння "принести благо створінням Його", - тобто до найщасливішого життя і в цьому світі, і в світі майбутньому.

8. І ось чітко прояснюється велика різниця між наукою Тори та іншими науками світу: бо осягнення інших наук світу зовсім не покращує життя в цьому світі, оскільки навіть просто забезпечення не дадуть йому за муки й страждання, які терпить протягом днів свого життя. Тому не зобов'язаний він виправляти тіло своє, а достатньо йому лише праці, яку виконує задля них. Такими є всі придбання цього світу, що купуються за допомогою зусиль і праці, котрі до них вкладені.

Однак не такою є справа із заняттям Торою та заповідями, все завдання яких - підготувати людину, щоб була гідною отримати все те благо, котре вміщене в задумі творіння "принести благо створінням Його". Тому, звичайно, повинна очистити своє тіло, аби була достойною та гідною цього Божественного блага.

9. І так само чітко прояснюється те, про що говорить Мішна: "Якщо зробиш так - щасливий ти в цьому світі". Оскільки саме це мали на увазі (мудреці): вказати, що щасливе життя в цьому світі уготоване лише для того, хто завершив шлях Тори. Тоді як обмеження в їжі, питті, сні та життя в стражданнях, що вказані тут, мають місце тільки під час його перебування на шляху Тори. І це в точності мали на увазі, кажучи: "Такий шлях Тори".

Коли ж закінчив цей шлях в "ло лішма", живучи в стражданнях та обмеженнях, то завершує Мішна словами: "Щасливий ти в цьому світі", оскільки удостоїшся того щастя і

блага, які вміщені в задумі творіння, і весь світ набуде для тебе сенсу. Тобто навіть цей світ. І, тим більш, - світ майбутній.

10. І сказано в книзі Зогар (глава Берешит, 31, стор.2) про написане в (Торі, главі) Берешит: "І сказав Всесильний: "Нехай буде світло!", і виникло світло": "Нехай буде світло" - для цього світу, "і виникло світло", - для світу майбутнього". Сенс в тому, що при первісній дії в образі своєму створені були, і у всій висоті своїй створені були, - тобто в усій досконалості та пишноті своїй. І відповідно до цього світло, що створене в перший день творіння, вийшло у всій своїй досконалості, включаючи також і життя в нашому світі у всій витонченості та принаді, - в мірі, що виражена в словах: "Нехай буде світло".

Але щоби підготувати місце для вибору і роботи, зупинився та приховав його для праведників, на майбутнє, як сказали мудреці. Тому сказали вони чистою мовою своєю: "Нехай буде світло" - для цього світу". Але не залишилося так, а (додалося): "І виникло світло" - для світу майбутнього". Тобто ті, хто займаються Торою і заповідями лішма, удостоюються його тільки в майбутньому, що означає: коли прийде час в майбутньому, після закінчення очищення тіла їхнього на шляху Тори; причому стають тоді гідними того великого світла і в цьому світі, як сказано мудрецьми: "Світ свій побачиш за життя свого".

11. Однак ми знаходимо і бачимо в сказаному мудрецьми Талмуда, що полегшили нам шлях Тори більш, ніж мудреці Мішні, оскільки сказали: "Завжди буде займатися людина Торою і заповідями навіть ло лішма, і від ло лішма прийде до лішма внаслідок того, що світло, яке в ній, повертає його до Джерела".

І цим надали нам новий засіб замість обмежень, наведених у вищезгаданій Мішні (Авот), - засіб, званий "світло, що в Торі", в якому є достатня сила, аби повернути людину до Джерела та привести її до зайняття Торою і заповідями лішма. Адже не згадали тут обмежень, а вказали лише, що при одному лише зайнятті Торою і заповідями достатньо йому того самого світла, котре повертає його до Джерела, щоби зміг займатися Торою і заповідями заради доставляння радості Сотворителю своєму, а зовсім не для власного задоволення, - що і зветься "лішма".

12. Але, на перший погляд, слід задуматися над цими їхніми словами: хіба ми не знайшли деяких учнів, яким не пішло на користь заняття Торою, щоб удостоїтися за допомогою світла, що в ній, прийти до лішма? Однак заняття Торою і заповідями ло лішма означає, що людина вірить у Творця, в Тору, у винагороду й покарання, і займається Торою тому, що Творець повелів займатися нею, але поєднує самонасолуду із завданням насолоди Творцеві своєму.

І якщо після всіх зусиль людини в зайнятті Торою та заповідями їй стане ясно, що не отримала вона за допомогою цього заняття й цього великого занепокоєння ніякої особистої вигоди, - вона жалкує про всі свої зусилля, яких доклала. Бо катувала себе з самого початку, вважаючи, що вона теж отримає задоволення в результаті турбот своїх. І в такому випадку мова йде про ло лішма. Та, незважаючи на це, дозволили мудреці починати займатися Торою і заповідями також ло лішма, оскільки від ло лішма приходять до лішма.

Однак безсумнівно, - якщо той, хто займається Торою, не заслужив поки ще віри в Творця і Тору Його, а, не дай Бог, перебуває в сумнівах, - то не про нього сказали мудреці, що "від ло лішма приходять до лішма". І не про нього сказали: "Завдяки тому, що займаються Торою, світло, що в ній, повертає їх до Джерела". Бо світло, що в Торі, світить лише тим, хто володіє вірою. І більш того: величина цього світла відповідає силі його віри. А ті, хто позбавлений віри, навпаки, отримують пітьму з Тори, і темніє в очах у них.

13. І вже наводили мудреці красиву притчу з цього питання про уривок: "Горе тим, хто жадає дня Господня! Навіщо він вам, день Господній? Це морок, а не світло!" (Пророки, Амос, 5:18). Притча про півня і кажана, які чекали на світло. Сказав півень кажану: "Я чекаю на світло тому, що світло, - воно моє. А тобі навіщо світло?" (трактат Сангедрін, 98, стор.2). І ясна річ, що якщо учні не удостоїлися від ло лішма прийти до лішма, - так це від того, що вони позбавлені віри (не доведи Б-же) і тому не отримали ніякого світла від Тори й тому в пітьмі ходити будуть та помруть не в молодості.

Однак тим, хто удостоївся досконалої віри, - обіцяно мудрецьми, що навіть якщо займаються Торою ло лішма, світло, що в ній, повертає їх до джерела. І удостоються, - навіть

без передування муками та життям у стражданнях, - Тори лішма, котра приводить до життя у щасті й добрі як в цьому світі, так і в світі прийдешньому. І про них сказано: "Тоді насолоджуватися будеш в Господі, і Я зведу тебе на висоти землі" (Пророки, Йешая, 58:14).

14. І подібно до вищеописаного питання я роз'яснив колись вислів мудреців: "Той, для кого Тора його - це ремесло його". У зайнятті Торою пізнається величина віри його, оскільки слово "ремесло його" ("умануто") складається з тих же букв, що і "віра його" ("емунато"). Це подібно до того, як людина, яка вірить своєму товаришеві, позичає йому гроші. Можливо, вона повірить йому лише на одну ліру, а якщо той попросить дві ліри, - то відмовиться позичити. А може, вона повірить йому на сто лір, але не більше цього. А може, довірить йому в борг до половини своїх статків, але не всі статки цілком. А можливо також, що вірить йому так, що довірить йому все, що має, без будь-якої тіні страху, - і цей останній вид віри розглядається як досконала віра. Однак в попередніх випадках вважається вірою недосконалою, а частковою, - не важливо, більшою вона є, чи меншою.

Так, одна людина, виходячи з величини своєї віри в Творця, приділяє лише одну годину в день зайняттю Торою і роботою. Інша - дві години, відповідно до міри своєї віри в Творця. А третя не хутує жодною миттю свого вільного часу для занять Торою і роботою. І мовиться, що лише віра останньої людини є досконалою, оскільки вірить Творцеві у розмірі всіх своїх статків. Тоді як віра першої та другої поки ще є не зовсім досконалою.

15. Таким чином чітко проявилася, що нема чого людині очікувати, що зайняття Торою й заповідями ло лішма призведе її до лішма, доки не дізнається в душі своїй, що удостоїлася віри в Творця і Тору Його, як годить. Тому що тоді світло Тори повертає її до джерела, і удостоїться дня Творця, який весь - світло. Тому що святість віри очищає очі людини аби насолодилася світлом Його, - аж до того, коли світло, що в Торі, повертає її до джерела.

Однак ті, хто позбавлений віри, є подібними до кажанів, котрі не можуть бачити в світлі дня, оскільки перевертається для них світло дня на морок жажливіший, ніж п'ятьма ночі, бо живляться лише від нічної тьми. Так само й ті, хто позбавлений віри, - очі їхні сплянуть при світлі Творця. І тому обертається для них світло на темряву, і еліксир життя перетворюється для них на смертельну отруту. І про них каже написане: "Горе тим, хто жадає дня Господня! Навіщо він вам, день Господній? Це морок, а не світло!". Тому необхідно спочатку вдосконалити себе довершеною вірою.

16. І цим пояснюється проблема з Тосфот (трактат Тааніт, 7): "Кожен, хто займається Торою лішма, - Тора його стає для нього еліксиром життя. А кожен, хто займається Торою ло лішма, - Тора його стає для нього смертельною отрутою. І запитали: "Хіба не сказано, що "завжди буде людина займатися Торою, хоча б і ло лішма, тому що від ло лішма прийде до лішма"?

І згідно з роз'ясненням слід провести простий поділ на:

- того, хто займається Торою заради заповіді вивчення Тори, - який в будь-якому випадкові повинен вірити у винагороду й покарання, хоча і поєднує самонасолоду та особисту вигоду з наміром завдати насолоди Творцеві своєму, - тому світло, що в ній, повертає його до джерела, і він приходить до лішма;

- того, хто займається Торою не заради заповіді вивчення Тори, - оскільки він не вірить у винагороду й покарання до такої міри, щоб докласти для неї стільки зусиль, але лише заради свого власного задоволення докладає зусиль, - і тому стає для нього (Тора) отрутою смерті, бо світло, що в ній, обертається для нього на п'ятьма.

17. І згідно з цим зобов'язується той, хто вивчає, перш ніж приступати до навчання, зміцнитися у вірі в Творця та в Його управління винагородою й покаранням, як сказано мудрецьми: "Вірним є Той, на Кого ти працюєш, щоб дати тобі винагороду за працю твою" (Піркей Авот - "Речення отців", гл.6, п.5). І спрямує зусилля свої заради заповідей Тори. І на цьому шляху удостоїться насолодитися світлом, що в ній, - так, що і віра його зміцниться та зросте чудесною дією цього світла. Як сказано: "Лікуванням буде це для тіла твого та відсвіженням для кісток твоїх" (Писання, Мішлей, 3:8).

І тоді безумовно буде готовим серце його, бо з ло лішма прийде до лішма. Так, що навіть у того, хто знає сам, що ще не удостоївся віри, є надія досягти цього за допомогою занять

Торою. Бо якщо зверне серце своє і розум свій на те, щоб удостоїтися з її допомогою віри в Творця, - то немає вже для тебе заповіді більшої за цю; як сказали мудреці: "Прийшов Хавакук і поставив (заповіді) на одну: праведник вірою своєю жити буде" (трактат Макот, 24).

І більш того, немає для нього іншої ради, крім цієї, як сказано (трактат Бава Батра, 16:1): "Сказав Раба: "Просив Йов звільнити весь світ від категорії суду. Сказав перед Ним: "Владика світу, Ти створив праведників, Ти створив грішників, хто ж стане на заваді Тобі!?"". Пояснює Раші: "Ти створив праведників доброю основою, створив грішників злою основою, тому ніхто не буде врятований від руки Твоєї, бо хто ж стане на заваді Тобі? Мимоволі грішать ті, хто грішать!". І що відповіли товариші Йова? (Писання, Йов, 15:4): "При тому знищуєш ти страх перед Богом і молитву до Бога перетворюєш на ніщо". "Створив Творець злу основу, і створив Тору в приправу, на протидію йому". Коментує Раші: "Створив Він Тору - приправу, яка скасовує "злочинні роздуми". Як сказано (трактат Кідушин, 30): "Якщо нашкодив тобі цей нечестивець, тягни його в бейт-мідраш. Якщо камінь він - розтане". Тому не є підневільними вони, бо можуть врятувати себе".

18. І ясно, що вони не можуть звільнити себе від суду, якщо скажуть, що прийняли цю приправу; адже все ще є в них злочинні роздуми. Тобто вони перебувають ще в коливаннях, не доведи Боже, і все ще зла основа не зникла. Бо ясно, що Творець, благословен Він, Який створив злу основу й дав їй силу, - знав і те, як створити вірні ліки та приправу аби виснажити сили злої основи та винищити її абсолютно.

І якщо хтось займався Торою та не зміг віддалити від себе злу основу, то це тому лише, що або не доклав через недостатність зусиль і праці, обов'язкових для заняття Торою (як сказано: не вір тому, хто каже: "Не трудився і знайшов"), або, можливо, - вони набрали необхідну "кількість" зусиль, але недбалими були в "якості". Тобто не звернули розум свій і серце своє протягом часу заняття Торою на те, щоб удостоїтися притягнути світло, що в Торі, яке приносить віру в серце людини, а займалися, відволікаючи свою увагу від головного, що вимагається від Тори, - а це світло, котре приводить до віри. І хоча спочатку мали його на увазі, - відвернули свою увагу від нього під час навчання.

Але так чи інакше, не слід звільняти себе від суду під приводом примусу, оскільки зобов'язують мудреці твердженням: "Створив Я злу основу, - створив йому Тору в приправу". Бо якби було тут якесь виключення, то питання Йова залишалося б в силі.

19. І всім тим, що прояснилося досі, я усунув величезну претензію, котра пред'являється у зв'язку з тим, що написано равом Хаїмом Віталем у передмові до книги Шаар акдамот ("Врата передмов") і в передмові до книги Ец Хаїм ("Древо життя"):

"І нехай не скаже людина: "Піду я та буду займатися мудрістю Кабали", перш ніж позаймалася Торою, Мішною і Талмудом. Бо вже сказали наші мудреці: хай не увійде людина в сад ("пардес"), доки не наповнить шлунка свого м'ясом і вином. Оскільки це подібно до душі без тіла, для якої немає винагороди, діяння і розрахунку, доки не зв'яжеться з тілом, - ставши єдиним цілим, - що виправлене заповідями Тори, 613 заповідями. А також навпаки: якщо займається мудрістю Мішни та Вавилонським Талмудом і не приділяє час вивченню таємниць Тори та вкритої її частини, - це подібно до тіла, що сидить у п'їтмі без душі людської - свічі Творця, котра світить в ньому. І тоді тіло висихає, не вдихаючи від джерела життя.

Тому учень Мудреця, котрий займається Торою лішма, повинен спочатку займатися мудрістю Тори, Мішни і Талмуда, - скільки зможе розум його витримати це; а потім буде займатися пізнанням свого Владика шляхом вивченням Істинної мудрості. Як наказав цар Давид синові своєму Шломо: "Пізнай Бога - отця твого, і служи Йому" (Писання, Діврей гаямим, 28:9). Але якщо людині цій буде важко і важко при вивченні Талмуда, краще їй відкласти його, після того як спробувала в ньому своє щастя, та зайнятися Істинною мудрістю.

І це те, про що сказано: "І тому той, хто вивчає, і який не побачив гарної ознаки в навчанні своєму за п'ять років, - вже не побачить її (трактат Хулін, стор. 24). Але кожен, кому легко дається вивчення, зобов'язаний приділяти одну або дві години на день вивченню Галахи та

докласти зусиль у вирішенні складних питань, що виникають в простому розумінні (пшат) Галахи".

20. І на перший погляд ці його слова дуже дивні, оскільки він говорить, що перш ніж учень досяг успіху у вивченні відкритої частини, нехай йде займатися Істинною мудрістю, що суперечить сказаному ним же вище про те, що Кабала без відкритої частини Тори - як душа без тіла, для якої немає винагороди, діяння і розрахунку. А аргумент, який він наводить, - про учня, який не побачив гарної ознаки, - ще більш дивний. Хіба сказали мудреці, щоб відклав через це вивчення Тори? Звичайно ж, сказали це лише з метою застерегти його, щоб переглянув свій шлях і спробував займатися в іншого рава або по іншому трактату, але, зрозуміло, - в жодному разі не залишав Тору, навіть її відкритої частини.

21. Також важко зрозуміти висловлювання Хаїма Віталія і Г'мари, з яких випливає, що необхідні людині деяка підготовка та особлива відзнака, щоб удостоїтися мудрості Тори. Хіба не сказали мудреці (Мідраш Раба, трактат Ве-Зот га-Браха): "Сказав Творець Ізраелю: "Життя ваше, вся мудрість і вся Тора - це прості речі. Кожен, хто тремтить переді мною та виконує сказане в Торі, - вся Тора і вся мудрість у серці його". З чого випливає, що не потрібно ніякої попередньої підготовки, але лише тільки чудовою силою трепоту перед Творцем й виконанням заповідей удостоюються всієї мудрості Тори.

22. Дійсно, якщо ми звернемо увагу на слова його, вони стануть для нас зрозумілі як день. Оскільки сказане: "Краще йому відкласти його, після того, як спробував своє щастя у відкритій мудрості", - має на увазі не щастя в гостроті розуму і знаннях, а те, що вже роз'яснили вище з приводу сказаного: "Створив Я злу основу, - створив Тору в приправу". Тобто трудився і докладав зусиль у відкритій Торі, але все ще зла основа в силі своїй і не зникла зовсім, оскільки ще не врятувався від злочинних роздумів, як сказав вище Раші: "Створив Я йому Тору в приправу".

І тому радить йому відкласти його та зайнятися Істинною мудрістю, оскільки легше притягнути світло, що є в Торі, заняттями та зусиллями в Істинній мудрості, ніж зусиллями у відкритій Торі. І причина тому дуже проста: мудрість відкритої Тори вдягнена у зовнішні матеріальні шати, такі як закони про крадіжку, грабіж, збиток і т.п., і тому дуже важко і тяжко будь-якій людині налаштувати розум свій і серце своє на Творця під час занять, щоби притягнути світло, що є в Торі. І тим більше, якщо людині тяжко і важко дається вивчення Талмуда, - як зможе пам'ятати до того ж під час навчання про Творця? Адже оскільки мова йде про матеріальні речі, - не зможе вона, не дай Боже, одночасно поєднати їх з наміром, зверненням до Творця.

І тому радить людині займатися мудрістю Кабали, адже мудрість ця вдягнена вся в імена Творця; і тоді, звичайно ж, з легкістю зможе налаштувати розум свій і серце своє на Творця в час навчання, нехай навіть людина є такою, що її дуже важко навчати. Тому що розгляд питань цієї мудрості і Творець - суть одне й те ж. І це дуже просто.

23. І тому він наводить красиве свідоцтво з Г'мари: "...той, хто вивчає, і який не побачив гарної ознаки в навчанні своєму за п'ять років, - вже не побачить його". Адже чому не побачив гарної ознаки в навчанні своєму? Звичайно ж, тільки через нестачу наміру серця, а не через нестачу здатності до неї, бо мудрість Тори не потребує ні яких здібностей. А як сказано вище: "Сказав Творець Ізраелю: "Життя ваше, вся мудрість і вся Тора - це прості речі. Кожен, хто тремтить переді мною та виконує сказане в Торі, - вся Тора і вся мудрість у серці його".

Однак, звичайно ж, необхідний час аби звикнути до світла, що є в Торі і заповідях. І я не знаю, - скільки. І може людина очікувати цього всі сімдесят років свого життя. Тому застерігає нас Барайта (трактат Хулін, 24), що не слід очікувати більше п'яти років. А рабі Йосі каже: і трьох років зовсім достатньо аби удостоїтися мудрості Тори. Якщо ж не побачила людина гарної ознаки за цей час, - то нехай не обманює себе марними надіями і брехливими відмовками, а нехай знає, що не побачить більше хорошої ознаки ніколи.

А тому нехай негайно побачить необхідність знайти собі гарну хитрість, щоб зуміти з її допомогою прийти до лішма та удостоїтися мудрості Тори. Однак Барайта не уточнює, що це за хитрість, а лише попереджає, щоб не сиділа людина в тому ж самому стані і не чекала

більше. І про це говорить рав (Хаїм Віталь): найбільш вдала і надійна хитрість для неї - це заняття мудрістю Кабали. І нехай зовсім відкладе заняття мудрістю відкритої Тори, - адже вона вже спробувала в ній своє щастя і не досягла успіху. І нехай віддасть весь свій час мудрості Кабали, - вірному засобу для свого успіху.

24. І це дуже просто: тут ні слова не мовиться про вивчення відкритої Тори у всьому, що необхідно знати для практичного виконання, бо: "Не невіглас є благочестивим, а помилка у навчанні прирівнюється до зловмисності, і один грішник знищить багато блага". Тому повинен обов'язково повторювати закони, наскільки це йому необхідно, щоб не зазнати невдачі в дії.

А йдеться тут лише про мудрість відкритої Тори: аби вирішувати важкі питання, що виникають у простому тлумаченні Галахи, як каже сам рав Хаїм Віталь, - тобто про ту частину у вивченні Тори, яка не потрібна при практичному виконанні. І тут можна полегшити навчання, вивчаючи матеріал зі скорочень, а не з першоджерел. Але і тут необхідне з'ясування, бо той, хто знає закон з першоджерела відрізняється від того, хто знає його з короткого опису. І щоб не помилитися в цьому, каже рав Хаїм Віталь спочатку, що душа зв'язується з тілом лише якщо воно є досконалим та виправленим заповідями Тори, 613 заповідями.

25. Тепер ти побачиш, що всі важкі питання, які ми навели на початку цієї "Передмови", - є суєтою суєт. Вони є не чим іншим, як пастками, які розставляє зла основа, полюючи на нехитрі душі, щоби покинули цей світ такими, якими й увійшли до нього.

Погляньмо на перше питання, коли вважають себе здатними виконувати всю Тору і без знання мудрості Кабали. Кажу я їм: добре, якщо ви зможете здійснювати вивчення Тори й дотримання заповідей як личить, - лішма, тобто щоб втішити виключно Творця, благословенний Він, - тоді вам дійсно не потрібне вивчення Кабали. Бо тоді про вас сказано: "Душа людини буде вчити її". Бо тоді розкриваються вам всі таємниці Тори, подібно до джерела, що посилюється, як сказав рабі Меїр в Мішні Авот, і ви не потребуєте допомоги від книг.

Якщо ж ви поки що стоїте на стадії зайняття ло лішма, проте плекаєте надії за допомогою цього удостоїтися лішма, то мені слід запитати у вас: скільки років ви цим займаєтеся? Якщо ви ще не завершили п'яти років згідно з Тана Кама чи трьох років згідно з рабі Йосі, тоді слід вам ще чекати і сподіватися.

Однак якщо ваше заняття Торою в ло лішма зайняло більше трьох років згідно з рабі Йосі або п'яти років згідно з Тана Кама, - то Барайта попереджає вас, що більше не побачите доброї ознаки на тому шляху, по якому ступаєте! І навіщо вам заспокоювати душі ваші марними надіями в той час, коли є у вас такий близький та надійний засіб, як вивчення мудрості Кабали, оскільки, як я обґрунтував вище, питання цієї мудрості є тим самим, що і Сам Творець?

26. Розглянемо тепер друге питання: адже написано, що необхідно спочатку "наповнити шлунка Талмудом і законами". Це, зрозуміло, так, - за загальним твердженням. Однак, звичайно ж, все це сказано на той випадок, якщо ви вже удостоїлися навчання лішма, або навіть ло лішма, - якщо ще не завершили трьох або п'яти років. З іншого боку, по закінченні цього періоду часу, як попереджає вас сама Барайта, не побачите більше хорошої ознаки ніколи. І тому зобов'язані ви спробувати щастя у вивченні Кабали.

27. І ще необхідно знати, що є дві частини в Істинній мудрості:

- першу частину, яка називається "таємниці Тори", заборонено розкривати інакше як натяком з вуст мудреця-кабаліста тому, хто розуміє сам, своїм розумом; і "Маасе Меркава" (Дія творення), і "Маасе Берешит" (Первинна дія) також відносяться до цієї частини; і мудреці Зогар називають цю частину ім'ям "три перші сфіри" - "Кетер, Хохма, Біна", та іменується також "головою парцуфа";

- другу частину, яка називається "смаки Тори", можна розкривати, і більш того, її розкриття є великою заповіддю; і йменується в Зогар (ця частина) "сім нижніх сфірот парцуфа". І називається також "тілом парцуфа".

Бо в кожному з парцуфів святості є десять сфірот, званих: Кетер, Хохма, Біна, Хесед, Г'вура, Тіферет, Нецах, Год, Ёсод і Малхут. З них три перші сфіри йменуються "головою парцуфа". А сім нижніх сфірот іменуються "тілом парцуфа". І навіть в душі нижньої людини також є категорії цих десяти сфірот з вищеозначеними назвами. І так - в кожній категорії: як в вищих, так і в нижчих.

А сенс того, що сім нижніх сфірот, котрі є тілом парцуфа, називаються "смаками Тори", в тому, що сказано: "Піднебіння їжу куштувати буде...". Тому що світла, що розкриваються під трьома першими сфірот, які є головою парцуфа, іменуються "смаками", а Малхут голови називається "піднебінням". І тому називаються "смаками Тори", тобто вони розкриваються від "піднебіння", що в "голові", котре є джерелом всіх смаків і представляє собою "Малхут голови". Звідти й нижче немає жодної заборони для їхнього розкриття. І більш того: винагорода тим, хто розкриває їх, є великою безмежно та безмірно.

Ці три перші та сім нижніх сфірот, - будь то в загальній будові, або в кожній з усіх окремих деталей, на які тільки можна розділити, - розташовуються таким чином, що навіть три перші сфіри Малхут, що в кінці світу Асія, відносяться до частини "таємниць Тори", і заборонено розкривати їх, а сім нижніх сфірот, що знаходяться в Кетері голови світу Ацилут, відносяться до частини "смаків Тори", яку можна розкривати. І питання ці висвітлюються в книгах з Кабали.

28. А джерело цього знайдеш в трактаті Псахім (стор.119): "Сказано (Єшаягу, 23):" І буде торгівля його присвячена Господу; не будуть вони їм такими, що збираються та зберігаються, бо для тих, хто живе перед Господом буде торгівля його, аби їсти досита та утаювати Прадавнього (івр. "Атік"; також: "відокремлений"). Що таке "утаювати Прадавнього"? Це – той, хто вкриває речі, які утаїв Прадавній (Атік Йомін). А що це таке? Таємниці Тори. А є ті, хто стверджує: "Це той, хто розкриває речі, які утаїв Прадавній". Що це? Смаки Тори".

І пояснив Рашбам (рабейну Шмуель бен Меїр): "Прадавній" (Атік Йомін) - це Творець, як сказано: "І Прадавній сидить". Таємниці Тори - це "Маасе Меркава" (Дія Творення) і "Маасе Берешит" (Первинна дія). А "ім'я", - як в написаному: "Це - ім'я моє для світу". "Той, хто покриває", - тобто той, хто не передає їх кожній людині, а лише тому, чиє серце є неспокійним. "Цей, хто розкриває речі, котрі утаїв Прадавній" означає: приховування таємниць Тори, які були утаєні від початку, а Прадавній розкрив їх та дав право розкрити їх. А той, хто розкриває їх, удостоюється того, що сказано в цьому вислові.

29. Звідси очевидно є величезна різниця між таємницями Тори, - за приховання та укриття яких той, хто їх осягає, бере всю величезну винагороду, - та їхньою протилежністю, - смаками Тори: той, хто їх пізнає, отримує величезну винагороду за їхнє розкриття іншим. І сказано: не оспорюють первинної думки, а лише досліджують зміст між ними. Тоді, досліджуючи кінець первинного вислову: "того, хто утаює Прадавнього", - роблять висновок про отримання великої винагороди тим, хто приховує таємниці Тори. А є такі, що досліджують вислів: "Та їсти буде досхочу", - що означає смаки Тори, і це - таємниця написаного: "І піднебіння їжу куштувати буде", - бо світло "таамім" (івр. "смаки") називаються їжею. І звідси виводять отримання великої винагороди, про яку йде мова у вислові про того, розкриває смаки Тори. (Між ними немає протиріччя, просто одне каже про таємниці Тори, а друге говорить про смаки Тори.) Але і ті, й інші вважають, що таємниці Тори зобов'язані приховувати, а смаки Тори - розкривати.

30. Ось тобі чітка відповідь на четверте і п'яте питання, що наведені на початку "Передмови": те, що знайдеш ти в промовах мудреців і в святих книгах вислови про те, що передають Тору лише тим, чиє серце є неспокійним, - так це ту частину, яка називається "таємниці Тори", тобто три перші сфіри і "голову", яку передають лише скромним і на відомих умовах; і в усіх написаних та надрукованих книгах з Кабали не знайдеш навіть згадки про них, бо це - ті речі, що приховав Прадавній, як сказано в Г'марі.

І навпаки: скажи, хіба можна засумніватися в усіх цих святих й відомих праведниках - найбільших (людях) нації, обраних з обраних, таких як автори книг "Книга Єцира", "Книга Зогар", "Барайта" рабі Ішмаеля; і рав Хай Гаон, і рабі Хама Гаон, і рабі з Гарміза, та й інші Перші (Рішонім), до Рамбана і Бааль-Туріма, і Бааль Шульхан Арух, - до Віленського Гаона і Гаона з Ляди, та інших праведників, нехай буде благословенна пам'ять всіх них, - від яких

виходить для нас вся відкрита Тора, з промов яких ми живемо і дізнаємося про діяння, які треба здійснювати, щоб здобути милість в очах Творця, - адже всі вони писали і друкували книги з Кабали. А немає більшого розкриття, ніж написання книги: той, хто пише її, - не знає, хто вивчає його книгу; і може бути, - не дай Бог, - закінчені грішники подивляться в неї, а раз так, - то немає більшого розкриття таємниць Тори.

Але як можна навіть подумати, що ці святі й чисті мудреці порушують навіть саму малість з того, про що детально написано в Мішні та Гмарі, - що не можна їх розкривати, як сказано в трактаті Хаґіґа, в "Ейн доршин".

Звідси ясно, що неодмінно усі написані та надруковані книги - суть смаки Тори, які "Прадавній" (парцуф Атік світу Ацилут) приховав від початку, а потім розкрив, як сказано: "Піднебіння їжу куштувати буде". І таємниці ці не тільки немає заборони розкривати, але навпаки, розкривати їх - велика заповідь, як сказано в трактаті Псахім (п.119). І винагорода того, хто вміє розкривати та розкриває їх, є дуже великою. Бо від розкриття цього світла багатьом, - і саме багатьом, - залежить прихід праведного рятівника незабаром в наші дні. Амен.

31. І необхідно пояснити колись, чому залежить прихід праведного рятівника від поширення багатьом (необхідності) вивчення Кабали, що так добре відомо з Зоґару і з усіх книг з Кабали. А маси нехтують цим до нестерпності.

І роз'яснення цього питання наводиться в "Тікуней Зоґар": "І дух Всесильного витає на поверхню води", - що таке "І дух"? А це, звичайно: в той час, коли Шхіна спускається у вигнання, - дух цей віс на тих, хто займається Торою, оскільки Шхіна оселилася між ними... "Вся плоть - трава", - всі є подібними до худоби, що поїдає траву. "І вся милість його - як польова колючка", - вся милість, яку роблять - для себе роблять... І навіть ті, хто докладає зусиль в Торі, вся милість, яку роблять - для себе роблять. В цей час: "І пам'ятав, що плоть вони - дух відходить та не повернеться", - не повернеться в світ. І це - дух Машиаха. Горе їм, - тим, хто робить так, що піде зі світу (дух Машиаха) і не повернеться в світ. А це ті, хто робить Тору сухою і не бажає докласти зусиль у (вивчанні) мудрості Кабали. Вони роблять так, що уходить джерело мудрості (Хохми), тобто буква "йуд" імені Творця. І цей дух, що відходить - це дух Машиаха, і це - дух святості, і це - дух мудрості (Хохма) та розуміння (Біна), дух думки і мужності (Г'вур), і дух знання (Даат) і трепоту перед Творцем. "І сказав Бог: "Нехай буде світло", і стало світло", - це любов. Це - любов милості. Як сказано (Пророки, Єрміягу, 31:2): "Любов'ю вічною полюбив Я тебе і тому пригорнув Я тебе милістю". І про неї сказано: "Не будіть і не турбуйте любов, доки не побажає вона". Любов і трепіт - основа цього. І тому сказав Творець: "Заклинав я вас, дочки ерусалимські, газелями і ланями польовими: не будіть і не тривожте любов, доки не побажає вона". І це - любов без нагороди, а не заради винагороди. Бо любов і трепіт заради отримання нагороди - належить служниці (Писання, Мішлей, 30:21). "Під трьома трясеться земля... Під рабом, що царює... І служницею, що господині своїй спадкує".

32. І почнемо роз'яснювати "Тікуней Зоґар" від кінця до початку. Йдеться про те, що трепіт і любов, які є у людини в заняттях Торою і заповідями, - заради отримання винагороди; тобто вона сподівається, що виросте для неї якесь благо завдяки Торі і роботі. І це - категорія "служниці", про яку написано: "Служниця, що спадкує господині своїй".

І здавалося б, це дивно, бо написано: "Завжди буде займатися людина Торою і заповідями, навіть якщо це ло лішма". Так чому "тряслася земля"? І ще потрібно зрозуміти, чому заняття "ло лішма" відноситься саме до категорії "служниці". І вираз: "що спадкує господині своїй", - який спадок тут є?

33. І це питання ти зрозумієш з усім тим, що роз'яснене вище в цій Передмові. Бо дозволили заняття ло лішма тільки лише тому, що від ло лішма приходить до лішма, оскільки "світло, що в ній (в Торі), виправляє". І тому буде вважатися заняття ло лішма "служницею, що допомагає", - яка працює на низькій роботі для своєї господині, для святої Шхіни. Адже в кінці прийде він до лішма і удостоїться того, що огорне його Шхіна. І тоді вважається і "служниця", - тобто заняття ло лішма, - "святою служницею", бо допомагає й підготовлює святість, але називається святим миром Асія (івр. "дії").

Однак якщо його віра є недосконалою, не дай Бог, і він не займається Торою й роботою лише тому, що Творець заповідав йому вчитися, то, як уже пояснювалося вище, в такий Торі і роботі абсолютно не розкриється світло, котре знаходиться в ній, бо очі його пошкоджені та обертають світло на темряву, подібно до кажана. І таке зайняття вже виходить за рамки "святої служниці", оскільки не удостоїться з її допомогою прийти до лішма. І тому це відноситься до категорії "нечистої служниці", яка успадковує цю Тору і роботу та перебирає їх собі. І тому "тряслася земля", - тобто святая Шхіна, звана "земля", як відомо, - бо та Тора і робота, які повинні були прийти до неї, у володіння святої Шхіни, - перехоплює їх "погана служниця" та опускає їх у володіння нечистоти (кліпот). І виходить, що "служниця", не дай Бог, спадкує господині.

34. І пояснили "Тікуней Зогар" таємницю клятви "Не будить і не турбують любов, доки не побажає вона" так: необхідно, аби ті, хто прагнуть до Творця, притягнули вище світло милості ("ор Хесед"), зване "любов'ю милості". Бо це - "жадане", і притягується воно саме через зайняття Торою і заповідями не заради отримання нагороди. А причина в тому, що цим світлом милості ("ор Хесед") притягується до Ізраель світло вищої мудрості (Хохми), що розкривається в світлі милості та вдягається в це світло, котре притягнув Ізраель.

А це світло мудрості (Хохма) є таємницею написаного (Пророки, Єшаягу, 11:2): "І лежить на ньому дух Творця: дух мудрості (Хохма) і розуміння (Біна), дух думки і мужності (Г'вура), і дух знання (Даат) і трепоту перед Творцем", - сказаного про Царя Машиаха: "і принесе знамення народам, і збере вигнанців Ізраелю, і розігнаних з Іудеї збере з чотирьох країв світу", - оскільки після того, як за допомогою світла Хесед ті, хто прагнуть до Творця, притягують світло Хохма, - тоді розкривається Машиах і збирає вигнанців Ізраеля.

Бо все залежить від зайняття Торою і заповідями лішма, здатного притягнути велике світло Хесед, в яке вдягається і притягується світло Хохма. І це - таємниця клятви: "Не будить і не турбують любов". Оскільки досконале визволення та зібрання вигнанців є неможливим без цього, - тобто таким є порядок каналів святості.

35. І ще витлумачили наступне: "І дух Всесильного витає над поверхнею води" (Тора, Берешит, 1:1). Що значить "і дух Всесильного"? Під час вигнання, коли Ізраель ще займаються Торою і заповідями в ло лішма, якщо вони все ж знаходяться в тій стадії, коли з ло лішма приходить лішма, то Шхіна (Божественна присутність) - серед них, однак - у стадії вигнання, оскільки ще не прийшло лішма.

І про це написано, що Шхіна у вкритті, але в кінці удостоється розкриття Шхіни. Тоді дух Царя Машиаха витає над тими, хто займається (Торою і заповідями) та пробуджує їх прийти до лішма таємницею сказаного: "Світло, що в ній, повертає їх до Джерела". Сприяє вона (служниця) і готує до встановлення Шхіни, господині її.

Однак, якщо це зайняття в ло лішма не є гідним того, щоб привести їх до лішма, тоді журиться Шхіна і каже, що не перебуває в тих, хто займається Торою, той дух людини, який піднімається вгору, але що задовольняються духом тварини, який спускається вниз, і все їхнє заняття Торою й заповідями служить їхній власній вигоді та задоволенню. І не здатне це заняття Торою привести їх до лішма, адже не витає над ними дух Машиаха, а йде від них безповоротно, тому що "нечиста служниця" відбирає Тору їхню та спадкує господині, оскільки вони - не на шляху, що веде від ло лішма до стадії лішма.

Однак хоча й не досягають успіху за допомогою заняття відкритою Торою, оскільки немає в ній світла і вона суха через малість розуму їхнього, - в будь-якому випадкові можуть досягти успіху за допомогою вивчання Кабали, бо світло, що в ній, вдягнене в облачення Святого, благословен він, - тобто у святі імена й сфірот; так що з легкістю могли б прийти в ту саму стадію ло лішма, що приводить їх до лішма, і тоді дух Всесильного витав би над ними таємницею сказаного: "Світло, що в ній, яке повертає їх до джерела".

І все ж, у жодному разі не бажають вивчання Кабали. І тому вони викликають злидні, презирство, руйнування, вбивство і знищення в світі, тому що відходить дух Машиаха, дух Святості, дух мудрості (Хохма) і розуміння (Біна).

36. Роз'яснюється зі слів "Тікуней Зогар", що є клятва про те, що не пробудиться світло милості та любові в світі, доки дії Ізраеля в Торі й заповідях не будуть з наміром не отримати

винагороду, а лише - завдати насолоди Творцеві, благословенний Він, що є таємницею клятви: "Заклинаю я вас, дочки Єрусалиму" (Писання, Пісня Пісень, 5:8). Таким чином, все продовження вигнання і страждань, які ми терпимо, залежать (від нас) і стережуть нас. Доки не удостоїмося зайняття Торою і заповідями лішма. І якщо тільки удостоїмося цього, відразу пробудиться це світло любові й милості, чудова властивість якого - продовжувати таємницю сказаного: "І лежить на ньому дух мудрості (Хохма) і розуміння (Біна)". І тоді удостоїмося довершеного визволення.

І роз'яснилося також, що неможливо, щоб уся спільність Ізраеля прийшла до цього великого очищення інакше, як за допомогою вивчання Кабали, яке є найлегшим шляхом, достатнім також і для малих розумом. З іншого боку, шляхом заняття однією лише відкритою Торою неможливо удостоїтися (визволення), - за винятком одиниць, (наділених) чудовою (силою), та за допомогою великих зусиль, - але не для більшої частини народу (з причин, що роз'яснені в пункті 22). І тим самим чітко прояснилася нікчемність четвертого і п'ятого питань, наведених на початку цієї Передмови.

37. Що ж стосується третього питання, яке полягає у страсі "як би не втратити", - то немає тут ніякого страху, тому що сходження зі шляху Творця, яке траплялося колись, відбувалося з двох причин:

- або порушили слова мудреців в тих речах, які не можна розкривати;
- або тому, що сприйняли слова Кабали в їхньому зовнішньому значенні, - тобто в матеріальних вказівках, - і порушили (заповідь): "Не роби собі кумира та всілякого зображення" (Тора, Шмот, 20: 4).

І тому дійсно була нездоланною стіна навколо цієї мудрості до сьогоднішнього дня, і багато хто намагався та приступав до навчання, і не могли продовжити його від нестачі розуміння та через матеріальні поняття. І тому я подбав в роз'ясненнях книги Панім меірот у-масбірот про те, щоби витлумачити велику книгу Арі "Древо життя", абстрагувати матеріальні форми і поставити їх у відповідність до законів духовного, - вище простору й часу, - так, щоби зміг кожен початківець зрозуміти ці речі в їхньому сенсі та обґрунтуванні їхньому, з ясним розумом і з великою простотою, - не гірше, ніж розуміється Гмара за допомогою тлумачень Раші.

38. Продовжимо розширювати (постулати), які зобов'язують до заняття Торою і заповідями лішма. І слід зрозуміти цю назву: "Тора лішма". Чому визначається досконала, бажана робота назвою "лішма" (івр. буквально: "заради неї"), а робота, яка є небажаною, - назвою "ло лішма" (буквально: "не заради неї")? Адже, згідно з простим розумінням, якщо той, хто займається Торою і заповідями, зобов'язується спрямовувати серце своє на те, щоб принести радість Творцеві своєму, а не до власної вигоди, - треба було б дати цьому назву та визначити ім'ям: "Тора лішмо" (буквально: "Тора заради Нього") і "Тора ло лішмо" (буквально: "Тора не заради Нього"), в сенсі: заради Небес? Чому ж визначається це ім'ям "лішма" та "ло лішма", в сенсі: заради Тори?

Звичайно ж, присутній тут сенс більший, ніж сказано; адже саме цей вислів засвідчує, що Тори заради Нього (лішмо), - що означає заради доставляння радості Творцю своєму, - все ще недостатньо, а потрібно також, щоб заняття було заради неї (лішма), що означає: заради Тори. І це вимагає роз'яснення.

39. Справа в тому, що, як відомо, Тора називається "Торою життя", як сказано: "Життя для того, хто знайшов її" (Писання, Мішлей, 4:22), "бо це не пусте слово для вас, але це життя ваше" (Тора, Дварім, 32:47). І оскільки це так, то сенс "Тори лішма" в тому, що заняття Торою і заповідями приносить йому життя та продовження днів, бо тоді Тора відповідає своїй назві. І виходить, що тому, хто не звертає серця свого і розуму свого на сказане вище, заняття Торою й заповідями приносить протилежність життю та продовженню днів, - не приведи Боже, - тобто те, що є абсолютно невідповідним імені її (івр. "ло лішма"), а ім'я її - "Тора життя", і зрозумій це. І слова ці тлумачаться словами мудреців (трактат Тааніт, 7, стор.1): "Кожен, хто займається Торою ло лішма, - Тора його стає для нього смертельною отрутою. А кожен, хто займається Торою лішма, - Тора його стає для нього еліксиром життя".

Однак ці їхні слова потребують роз'яснення: треба зрозуміти, як і в чому стає для нього свята Тора смертельною отрутою? Мало того, що трудиться даремно й марно, та немає йому ніякої користі від турбот і старань своїх, - до того ж Тора і робота сама перетворюється для нього на смертельну отруту. І це дуже дивно.

40. І зрозуміємо спочатку слова мудреців (трактат Мегіла, 6, стор.2), які сказали: "Трудився і знайшов - вір. Не трудився і знайшов - не вір". Слід запитати про висловлення "трудився і знайшов", яке здається таким, що суперечить самому собі. Адже слово "трудився" говорить про роботу й турботи, які отримують в оплату за кожне бажане придбання; причому для важливішого придбання необхідні більші зусилля, а за менше придбання докладають менше зусиль.

І протилежною цьому є "знахідка", яка, як правило, надходить до людини абсолютно несподівано, без будь-якої підготовки у турботах, зусиллях і оплаті. А тому як ти скажеш: "працював і знайшов"? Адже якщо є праця тут, - треба було б сказати: "працював і купив" або "працював і удостоївся" і т.п., а не "працював та знайшов"?

41. І ось про сказане: "І ті, хто шукає Мене, знайдуть Мене" запитує Зогар: "Де знаходять Творця?". І сказали, що не знаходять Його, благословен Він, (ніде), окрім як в Торі. А також сказали про написане: "Істинно, Ти - Бог, який вкривається" (Пророки, Єшаягу, 45:15), що Творець приховує Себе у святій Торі. І слід зрозуміти слова їхні, як годить. Адже, на перший погляд, Творець є вкритим лише в матеріальних речах і шляхах та в усіх суєтах цього світу, котрі поза Торою. І як скажеш ти зворотне: що лише в Торі Він укриває Себе? До того ж, загальне поняття, що Творець вкриває Себе так, що потрібно бажати Його, - навіщо Йому приховання це? А також слова: "Всі бажуючі Його знайдуть Його", які розуміються зі сказаного: "Всі, хто шукають Мене, - знайдуть Мене", - потрібно добре зрозуміти суть цього бажання і суть цієї знахідки: чим є вони і для чого вони?

42. І потрібно аби ти знав при тому, що все це віддалення, - коли ми є такими далекими від Творця, і те, що ми до такої міри здатні переступити бажання Його, благословенний Він, - викликане не чим іншим, як лише однією причиною, яка стала джерелом всіх страждань і мук, що ми терпимо, та всіх злих задумів і помилок, на яких ми оступається, не доведи Боже. І разом з тим зрозуміло, що при усуненні цієї причини позбавляються відразу від усякого горя та всілякого страждання, та удостоюються злитися з Ним, благословенний Він, негайно, всім серцем, душею і силою. І скажу я тобі, що тією початковою причиною є не що інше, як "нікчемність нашого розуміння Його управління Своїми створіннями", - ми не розуміємо Його, як личить.

43. І припустимо, наприклад: якби Творець поведився зі Своїми створіннями відкритим управлінням таким чином, що, кожен, хто з'їв щось заборонене, задихнувся б миттєво на місці, а всякий, хто здійснив заповідь, - знайшов би в ній чудову насолоду, подібну до самих найкращих насолод цього, матеріального світу. І тоді який дурень навіть подумав би про те, щоби скуштувати заборонене, знаючи, що негайно ж втратить через це своє життя, - як не вигідає про те, щоби стрибнути в полум'я? І який дурень залишив би будь-яку заповідь, не виконавши її негайно з усією спритністю, - як не може забаритися або залишити якесь велике матеріальне задоволення, що йде до нього в руки, не отримавши його негайно з усією спритністю, на яку тільки здатний?

Отже, якщо було б перед нами відкрите управління, то були б всі, хто приходить до цього світу, довершеними праведниками.

44. Тому очевидно, що не вистачає нам в нашому світі лише відкритого управління. Оскільки якщо було б відкрите управління, то були б всі, хто входить до цього світу, абсолютними праведниками. І злилися б з Ним, нехай буде Він благословен, у довершеній любові. Бо звичайно, великою честю було б для кожного з нас подружитися (з Ним), і закохатися в Нього всім серцем і всією душею, та злитися з Ним назавжди, не втрачаючи ні миті.

Але оскільки все не так, і нема нагороди за заповідь в цьому світі, та й ті, хто переступає Його бажання, абсолютно не караються у нас на очах, а Творець є терплячим з ними, і більше того, - часом нам здається навпаки, як сказано (Писання, Псалми, 73:12): "Ось ці є

лиходіями, але благоденствують у світі цьому, множать багатство", - тому не кожен бажаючий набути імені (Його), прийде та набуде, а перечіплюємося ми на кожному кроці, не дай Бог, до того, що, як сказали наші мудреці про написане: "Одну людину з тисячі знайшов Я", - "Тисяча входить до кімнати, однак один виходить до світла".

Тому розуміння Його управління є причиною всього блага, а нерозуміння - причина всього зла. І виходить, що воно - полюс, навколо якого обертаються всі, які входять до світу, - до покарання або до милості.

45. І коли ретельно вдивимося в осягнення управління, що приходить у відчуття людей, то знайдемо в них чотири види. Кожен вид приймає на себе управління Творця особливим способом. Таким чином, існують тут чотири рівні осягнення управління. Але, насправді, їх лише два, а саме: приховання лику і розкриття лику. Однак діляться на чотири, бо є:

- два рівня в управлінні прихованням лику, і це - одинарне приховання та приховання всередині приховання;

- два рівня в управлінні розкриттям лику, і це - управління винагородою й покаранням та управління вічністю.

46. І ось сказано (Тора, Дварім, 31:17): "І запалиться Мій гнів на нього в той день, і залишу Я їх, і вкрию лик Мій від них, і буде він відданий на розтерзання, і спіткають його численні біди та нещастя, і скаже він того дня: "Чи не тому, що немає Всесильного мого серед мене, спіткали мене біди ці?". А Я вкриттям укрию лик Мій в той день за все зло, яке він зробив, коли звернувся до інших богів".

І, глянувши на це, виявиш, що спочатку написано: "І запалиться Мій гнів... і вкрию лик Мій", - тобто одинарне приховання. А потім написано: "І спіткають його численні біди і нещастя.... А Я вкриттям укрию лик Мій", - тобто подвійне приховання. І треба зрозуміти, що таке - це подвійне приховання?

47. Але спочатку зрозуміємо, що значить "лик" Творця, про який написано: "І вкрию лик Мій". І зрозумієш це на прикладі з людиною: коли бачить вона обличчя товариша, то негайно впізнає його. Тоді як побачивши ззаду, - не впевнена, чи впізнає його, і може поставити під сумнів: можливо, це інший, а не її товариш?

Так само і з тим, що перед нами: адже всі знають і відчують Творця добрим, а звичайного доброго - приносити добро; і тому, коли Творець йде і приносить щедрою рукою добро своїм створінням, які Він утворив, - визначається це так, що Його лик є розкритим Його створінням, бо тоді всі знають та впізнають Його, Котрий веде Себе як личить Його імені, - як роз'яснено вище в питанні про відкрите управління.

48. Однак коли веде себе зі Своїми створіннями зворотним чином від описаного (вище), - тобто коли (люди) отримують страждання й біль в Його світі, то це визначається як зворотна сторона Творця. Бо лик Його, - тобто досконала міра Його блага, - абсолютно прихований від них, а така поведінка не відповідає Його імені. І це подібно до того, хто бачить свого друга ззаду, коли може він засумніватися і подумати: "Можливо, це інший?".

І про це сказано: "І запалиться Мій гнів..., і вкрию лик Мій від них", - бо під час гніву, коли створіння отримують страждання й муки, виходить, що Творець вкриває Свій лик, котрий є досконалою мірою Його блага, - і лише Його зворотна сторона є розкритою. І тоді необхідне велике зміцнення у Його вірі, аби уберегтися від злочинних роздумів, бо важко впізнати Його ззаду. І це називається "одинарним прихованням".

49. Однак коли збільшуються біди і муки у найвищій мірі, то призводить це до подвійного приховання, званого в книгах "приховання всередині приховання". А це означає, що навіть Його зворотна сторона не є видимою, - тобто (люди) не вірять, що Творець сердиться на них та карає їх, а обумовлюють це випадком й природою, та приходять до заперечення Його управління нагородою і покаранням. І про це написано: "А Я вкриттям укрию лик Мій, ...коли звернувся до інших богів". Тобто приходять до заперечення та звертаються до ідолопоклонства.

50. Тоді як раніше, коли говорить Тора про одинарне приховання, то завершує вона: "І скаже він того дня:" Чи не тому, що немає Всесильного мого серед мене, спіткали мене біди

ці?". Тобто, вірять ще в управління винагородою й покаранням та кажуть, що біди і страждання приходять до них через те, що не є злитими з Творцем, як написано: "Чи не тому, що немає Всесильного мого серед мене, спіткали мене біди ці?", - і це визначається так, що бачать ще Творця, але лише зі зворотної Його сторони. Тому називається це "одинарним прихованням", - тобто тільки прихованням лику.

51. Отже, проявилися два рівня сприйняття прихованого управління, яке відчувається створіннями, - одинарне приховання та приховання всередині приховання.

Одинарне приховування означає лише приховання лику, а зворотна сторона - розкрита їм (людям). Тобто вірять вони, що це Творець влаштував їм страждання в покарання. І хоча важко їм постійно впізнавати Творця через Його зворотну сторону, і тому вони приходять до злочину, разом з тим, навіть тоді називаються "незавершеними грішниками". Тобто ці злочини є подібними до огріхів, оскільки прийшли до них з-за безлічі страждань, але ж в цілому вірять вони у винагороду й покарання.

52. А приховання всередині приховання означає, що навіть зворотна сторона Творця вкрита від них, оскільки не вірять у винагороду і покарання. І злочини, що в їхніх руках, визначаються як зловмисності. І називаються "закінчені грішники", бо вони бунтують і кажуть, що Творець зовсім не управляє Своїми створіннями, та звертаються до ідолопоклонства, як сказано: "Коли звернувся до інших богів".

53. І потрібно знати, що вся робота, яка ведеться у виконанні Тори й заповідей шляхом вибору, ведеться головним чином у двох вищезгаданих стадіях прихованого управління. І про той час мовиться: "За стражданням - платіж" (трактат Авот, 5:23). Бо оскільки Його управління не є явним і неможливо бачити Його інакше як у вкритті лику, - тобто лише з Його зворотної сторони, за прикладом людини, яка бачить свого товариша ззаду і тому здатна поставити під сумнів та подумати: "Можливо, це хтось інший?", - тому в такому випадкові завжди знаходиться вибір в руках людини: виконати Його бажання, чи переступити Його бажання.

Бо лиха й муки, які отримує, приносять їй (людині) сумнів у реальності Його управління Своїми створіннями, - будь то в якості першої стадії, - і це помилки, - або другої стадії, а це - зловмисності. Так, чи інакше, людина перебуває у великому стражданні та величезних зусиллях. І про той час сказано: "Все, що зможе рука твоя зробити своїми силами, - роби" (Писання, Коелет, 9:10), бо не удостоїться розкриття лику, яке означає досконалу міру Його блага, перш ніж постарається і зробить все, що тільки в руках його і в силах його зробити. А по стражданню - платіж.

54. Однак після того, як бачить Творець, що людина завершила міру своїх зусиль і закінчила все, що належало їй зробити силою свого вибору та свого зміцнення у вірі Творця, - тоді допомагає їй Творець, і удостоюється (людина) осягнення явного управління, тобто розкриття лику. І тоді удостоюється досконалого повернення, що означає, що повертається та зливається з Творцем усім серцем, душею і силою, як само собою впливає з осягнення явного управління.

55. І ці згадані осягнення й повернення приходять до людини двома ступенями. Перший - це абсолютне осягнення управління винагородою і покаранням. А крім того, що ясно осягає винагороду за кожну заповідь у майбутньому світі, - удостоюється також осягнути чудову насолоду під час виконання заповіді вже в цьому світі. І крім того, що осягає отримуваче після своєї смерті гірке покарання, котре впливає з кожного порушення, удостоюється також відчутти гіркий смак кожного порушення ще й за життя. І само собою зрозуміло, що той, хто удостоюється цього явного управління, - впевнений у собі, що він не згрішить більше, як упевнена людина, що не буде різати свої члени та не заподіє собі жаклих страждань. А також упевнений в собі, що не залишить заповідь, не виконавши її відразу, як тільки вона приходить до нього в руки, - як упевнена людина, що не залишить жодної насолоди цього світу, чи великої вигоди, котра йде до неї в руки.

56. І з цього зрозумій сказане мудрецьми: "Що значить "повернення"? Коли засвідчить про нього Той, хто знає таємниці, що не повернеться більше до дурості своєї". На перший погляд, дивними є ці слова, адже якщо так, - то хто підніметься на небеса, щоби почути

свідчення Творця? І перед ким повинен Творець свідчити про це? Хіба не досить того, що Сам Творець знає, що людина повернулася всім серцем своїм та не згрішить більше?

Але виходячи з того, що роз'яснене, - це абсолютно просто. Адже людина дійсно не впевнена абсолютно, що вона більше не згрішить, доки не удостоїться осягнення управління винагородою й покаранням, - тобто розкриття лику. А розкриття лику - це те, що зі сторони визволення Творця називається "свідченням"; адже саме те, що Самим Творцем вчинюється визволення його до цього розуміння винагороди й покарання, обіцяє їй (людині), що вона не згрішить більше.

І розкривається тому, що Творець свідчить про неї. І про це сказано: "Що значить "повернення"?". Тобто, - коли буде людина впевнена, що удостоїлася досконалого повернення? Для цього дали їй ясний знак: коли засвідчить про неї Той, Хто знає таємниці, що не повернеться більше до дурості своєї. Тобто, коли удостоїться розкриття лику, і тоді визволення її Самим Творцем свідчить про неї, що не повернеться більше до дурості своєї.

57. І це описане вище повернення називається "поверненням з трепоту", тому що хоча і повернувся до Творця всім серцем і душею так, що свідчить про нього Знаючий таємниці, що не повернеться більше до дурості своєї, - разом з тим вся ця впевненість, що не згрішить більше, обумовлена його осягненням та відчуттям покарання і лютих страждань, що впливають з порушень; і тому впевнений у собі, що не згрішить, - так само, як упевнений, що не заподіє собі жаклих страждань.

І все ж, в результаті виходить, що повернення і ця впевненість викликані лише трепотом перед покараннями, які впливають з порушень. І виходить, що повернення його - лише з трепоту перед покаранням. І називається тому "поверненням з трепоту".

58. І, виходячи з цього, зрозумілими є слова мудреців: "Той, хто здійснює повернення з трепоту, удостоюється того, що зловмисності стають для нього як помилки". І слід зрозуміти, як це відбувається? І виходячи з роз'яснення (п.52), зрозумієш, що зловмисності, які вчинює людина, приходять до неї через отримання подвійного вкриття, - тобто приховання всередині приховання, що означає, що не вірить в управління винагородою й покаранням. Однак, виходячи зі стадії одинарного приховання, котра означає, що вірить в управління винагородою і покаранням, але через безліч страждань приходить іноді до "злочинних роздумів", - бо, незважаючи на те що вірить, що страждання прийшли до нього в покарання, - в той же час, подібний він тому, хто бачить свого товариша ззаду, коли може засумніватися і подумати: "може, це інший?"; і ці гріхи - лише помилки, оскільки в цілому він вірить в управління винагородою й покаранням.

59. А тому після того як удостоївся повернення з трепоту, сенс якого в чіткому осягненні управління винагородою й покаранням до такої міри, що впевнений, що не згрішить, - тоді виправляється для нього абсолютно стадія приховання всередині приховання. Адже тепер він ясно бачить, що існує управління нагородою та покаранням. І тепер бачить він на власні очі, що вся безліч страждань, які він відчував будь-коли, були йому покаранням від управління Творця за гріхи, які вчинив. І відкрилося йому заднім числом, що він тоді гірко помилявся. І тому він викорчує ці зловмисності з коренем.

Однак не повністю, - а стають вони для нього помилками. Тобто є подібними до порушень, які здійснював на стадії одинарного приховання, коли зазнавав невдачі через сум'яття у свідомості, яка прийшла до нього з огляду на безліч страждань, які виводять людину з її свідомості, - і вони вважаються лише помилками.

60. Однак одинарне приховання, яке було у нього до цього, він не виправив цим поверненням у повній мірі. А (виправив) тільки з цього моменту і далі, - після того, як удостоївся розкриття лику. Але в минулому, коли ще не заслужив повернення, залишилися у нього приховування лику і всі помилки, як і були, - зовсім без всякого виправлення і зміни. Адже і тоді він теж вірив, що біди і страждання прийшли до нього в покарання. І сказав: "У той день: оскільки немає Всесильного в мене мого, спіткали мене біди ці".

61. І тому поки що не називається закінченим праведником. Тому що той, хто удостоюється розкриття лику, - що означає досконалу міру Його блага, як личить імені Його, благословенний Він, - називається "праведником" (п.55), бо виправдовує Його управління,

яким воно є насправді, - тобто (визнає), що (Творець) поводить ся зі своїми створіннями за абсолютом добра і абсолютом досконалості, - так, що приносить добро поганим і хорошим.

І тому, оскільки удостоївся розкриття лику, - звідси і далі гідний називатися "праведником". Однак через те що не виправив (все) повністю, а лише стадію приховання всередині приховання, - однак стадію одинарного приховування ще не виправив, а (виправив) лише з цього моменту і далі, - виходить, що в той самий час, тобто до того як удостоївся повернення, - недостойний ще називатися "праведником"; адже і тоді залишається у нього приховання лику, яким і було. І тому називається "незакінчений праведник", - тобто слід ще виправити його минуле.

62. А також називається "середнім", оскільки, удостоївшись все ж таки повернення з трепоту, став здатним, - за допомогою досконалого зайняття Торою і добрими діями, - до того, аби удостоїтися повернення також і з любові; і тоді власне удостоїться ступеню "закінчений праведник". Таким чином, тепер виходить, що він - посеред між трепетом і любов'ю, - і тому названий "середнім". Тоді як раніше він не був повністю здатним навіть до того, аби підготувати себе до повернення з любові.

63. І ось чітко з'ясувався перший ступінь осягнення розкриття лику, - тобто осягнення і відчуття управління винагородою й покаранням, - так, що засвідчить про нього Знаючий таємниці, що не повернеться більше до глупства свого. І це називається "поверненням з трепоту", коли зловмисності стали для нього як помилки. І називається "незакінчений праведник". А також називається "середній".

64. А тепер роз'яснимо другий ступінь осягнення розкриття лику: осягнення довершеного, істинного, вічного управління. Сенс якого в тому, що Творець управляє Своїми створіннями як Добрий й Такий, що приносить добро поганим і хорошим. І тепер людина називається "закінченим праведником", і це - "повернення з любові". І удостоюється того, що зловмисності обертаються їй на заслуги.

Отже, прояснилися всі чотири ступеня розуміння управління, котре діє над створіннями. Причому три перші ступені: подвійне приховання й одинарне приховання та осягнення управління винагородою і покаранням, - не що інше, як підготовка, і за допомогою їх людина удостоїться четвертого ступеню: осягнення істинного вічного управління.

65. Однак слід зрозуміти: чому недостатньо для людини третьої стадії, яка є осягненням управління винагородою й покаранням? Адже, як ми сказали, вже удостоїлася людина того, що Знаючий таємниці свідчить про неї, що вона не згрішить більше. І чому називається людина все ще "середнім" або "незавершеним праведником", та її ім'я доводить, що все ще робота її є небажаною в очах Творця і все ще присутні недолік та вада в стадії її Тори й роботи?

66. Але спочатку з'ясуємо те, що запитали коментатори про заповідь любові до Творця: як же зобов'язала нас свята Тора заповіддю, виконати яку зовсім не в наших силах? Адже в усьому людина може зломити себе та примусити себе і виконати, однак любові не посприє жодне примушування й насильство в світі.

І пояснили вони, що з того, що людина виконує всі 612 Заповідей як годить, сама собою виникає любов до Творця. І тому вважається для неї, - ніби в силах людини виконати її. Адже вона може примусити і зломити себе, виконавши 612 Заповідей як личить, - і тоді удостоюється й любові до Творця.

67. Однак ці їхні слова потребують ще широкого роз'яснення. Адже, врешті-решт, не повинна була любов Творця прийти до нас в якості заповіді, оскільки не можемо ми вдатися по відношенню до неї взагалі ні до якої дії та примусу, що залежать від нас. Але приходить вона сама по собі після того, як довершуємо себе 612 заповідями. А якщо так, то нам абсолютно достатньо веління 612 заповідей. Навіщо ж написана була заповідь любові?

68. А щоб зрозуміти це, перш за все необхідне справжнє розуміння суті самої любові до Творця. І слід знати, що всі нахили й властивості, що відбиті в людині, (аби) користувався ними щодо товаришів, - всі ці природні нахили і властивості необхідні для роботи Творця. І від початку вони були створені та викарбувані в людині тільки в силу їхньої кінцевої функції,

котра являє собою мету і фінал кожної людини, як сказано: "І не буде відірваний від Нього знедолений", - і тоді (людина) потребує всіх їх, щоб удосконалитися ними на шляхах отримання блага та завершити бажання Творця.

І про це написано (Пророки, Єшаягу, 43:7): "Кожного, хто названий іменем Моїм, на славу Мою створив Я його". А також (Писання, Мішлей, 16,4): "Вся дія Господа - для шанувальника Свого". Але поки що для людини вготований цілий світ, щоб всі ці природні схильності і властивості, які знаходяться в ній, розвивалися та удосконалювалися тим, що буде через них мати справу зі створіннями. Так, щоб стали гідними своєї мети.

І про це сказано: "Зобов'язана людина сказати: "Для мене створений світ". Бо всі створіння світу необхідні індивідууму, оскільки розвивають і готують схильності та властивості кожної людини окремо, доки не будуть придатними і не стануть допоміжним інструментом для роботи Творця.

69. А тому слід нам зрозуміти суть любові до Творця, виходячи з притаманних людині властивостей любові по відношенню до свого товариша. Любов до Творця також неминуче є схильною до впливу цих властивостей, оскільки спочатку була відбита в людині лише заради Нього, благословенний Він. І подивившись на властивості любові між людиною та її ближнім, ми знайдемо в них чотири міри любові, одна над іншою. тобто - дві, які суть - чотири.

70. Перша - це "залежна любов". Яка означає, що від великого блага і задоволення та користі, які отримав від свого товариша, злилася в ньому його душа з ним в чудовій любові. І в цьому - дві міри. Перша міра: перш ніж познайомилися і полюбили один одного, завдавали один одному зло, проте не бажають його пам'ятати, бо всі злочини покриє любов. І друга міра: завжди приносили один одному лише добро і користь, і жодного спогаду про шкоду та будь-яке зло не було між ними ніколи.

71. (Пункт відсутній через помилку в нумерації оригіналу).

72. Друга - це "любов, що не залежить ані від чого". Котра означає, що пізнав ступінь свого товариша, - що вона чудова, і набагато перевищує все мислиме й уявлюване; і тому зливається його душа з ним у нескінченно великій любові. Але і тут є дві міри.

Перша міра, - до того як дізнається про всі звичаї та справи свого товариша з іншими; і тоді ця любов визначається як "неабсолютна любов". Оскільки є у його товариша якісь справи з іншими, в яких той, на перший погляд, виглядає як такий, що завдає їм бід та втрат через недбалість. Так, що якщо б люблячий (його) побачив їх, то постраждала б уся достойність його товариша і зіпсувалася б любов між ними. Однак він поки ще не бачив ці його справи. І тому поки що їхня любов є досконалою і на диво великою.

73. Друга міра любові, - котра не залежить ні від чого, - це четверта міра любові взагалі, і вона приходить також від визнання ступеню його товариша. Але на додаток до цього тепер він знає всі справи й звичаї того з кожною людиною, - в жодній з них не буде нестачі, - та перевірів і знайшов, що не лише немає в них найменшої вади, але доброта його перевершує їх нескінченно та перевищує все мислиме і уявлюване. І тепер - це "вічна й абсолютна любов".

74. І всі ці чотири міри любові, що діють між людиною та її товаришем, діють також між людиною і Творцем. І більш того: тут, (стосовно) любові до Творця, вони стали ступенями в причинно-наслідковому зв'язку. І неможливо удостоїтися жодного з них, перш ніж удостоїться першої стадії, - залежної любові. А після того як удостоїться її в усій її досконалості, ця перша міра стає для нього причиною того, що удостоюється другої міри. І після того як удостоївся другої міри та прийшов до її завершення, стає вона для нього причиною, за якої удостоюється третьої міри. І так само третя міра - для четвертої, вічної любові.

75. І в зв'язку з цим постає питання: як випаде людині удостоїтися першого ступеня любові до Творця, що є першою мірою залежної любові, котра означає любов, яка приходить внаслідок великого блага, отриманого від улюбленого, - в той час, коли немає винагороди за заповідь в цьому світі?

І мало того, згідно з тим, що роз'яснене, кожна людина зобов'язана пройти через дві перші стадії управління шляхом укрітття лику, що означає, що лик Його, тобто міра добра

Його, - а звичай Доброго приносити добро, - вкриті в той час (п.47). І тому отримують тоді страждання й муки.

Однак роз'яснилося, що все зайняття Торою і роботою шляхом вибору ведеться головним чином в той самий час укриття. А якщо так, то як можна уявити, що удостоїться другої міри залежної любові, що означає, що з народження і до цього дня приносив йому улюблений лише велике і чудове благо та не заподіяв йому ані крупичі жодного зла? Не кажучи вже про те, щоб удостоївся третього або четвертого ступеня?

76. Однак ми вже пірнули у могутні води. І, принаймні, слід нам підняти звідси дорогоцінну перлину. І тому роз'яснимо сказане нашими мудрецьями (Брахот, 17): "Світ свій побачиш ти за життя свого, а залишок твій - для життя світу прийдешнього". І слід тут зрозуміти: чому не сказали вони: "Світ свій отримаєш ти за життя свого", а лише: "побачиш"? Якщо вони прийшли благословити, то повинні були благословити у досконалості, - тобто щоб осягнув і отримав свій світ за життя? І ще слід взагалі зрозуміти, - навіщо людині бачити свій прийдешній світ за життя: чи не прикро, що залишок його - в майбутньому світі? І ще: чому поставили це благословення на початок?

77. І перш за все потрібно зрозуміти, як здійснюється це його бачення майбутнього світу за життя? Тому що, звичайно ж, матеріальними очима не видно нічого духовного. А також не в звичай Творця змінювати одвічні порядки. Оскільки всі споконвічні порядки з їхнього витoku встановив Творець лише тому, що вони є найбільш вдалим для мети, яка вимагається від них, - тобто щоб удостоїлася людина через них злитися з Ним, як написано: "Вся дія Господа - для шанувальника Свого" (Писання, Мішлей, 16:4). А якщо так, то слід зрозуміти, - як з'явиться в людини бачення її світу за життя?

78. І скажу я тобі, що це бачення приходить до людини завдяки прозрінню в святій Тори, як написано: "Розплющ очі мої, і побачу чудеса в Торі Твоїй". І про це закликають душу, перш ніж входить вона в тіло (трактат Ніда, стор.30): "Якщо навіть весь світ скаже тобі, що ти праведник, - будь в очах своїх грішником". Тобто - саме в своїх очах.

Тобто, доки не удостоївся розкриття "очей" в Торі, вважай себе грішником. І не обдурюй себе тим, що в усьому світі відомо, що ти праведник. І звідси ти також зрозумієш, чому поставили благословення "світ свій побачиш ти за життя свого" на початку благословень. Бо до цього не удостоюється навіть ступеню "незавершеного праведника".

79. Однак слід зрозуміти, що якщо дійсно знає про себе, що вже виконав всю Тору, а також весь світ погодився з ним в цьому, - чому всього цього йому зовсім не вистачить, - але через дану ним клятву має намір вважати себе грішником? І через те що не вистачає йому цього чудового ступеню розкриття очей в Торі аби побачити свій світ за життя, ти уподібнюєш його грішникові?

80. Однак вже були роз'яснені чотири шляхи осягнення людьми управління Творця ними, а саме: два - на рівні вкриття лику і два - на рівні розкриття лику. І був роз'яснений сенс "укриття лику" від створінь, який полягає у великому намірі дати людям місце для докладання зусиль та зайняття Його роботою в Торі і заповідях на стадії "вибору". Бо тоді піднімається насолода перед Творцем від їхньої роботи в Його Торі та Його заповідях більше, ніж Його задоволення від вищих ангелів, у яких немає вибору, але є зобов'язаними вони місією своєю, як відомо.

81. Але разом з усією вищенаведеної хвалою на адресу стадії вкриття лику, вона вважається не досконалістю, а лише "перехідною" стадією. Оскільки вона і є тим місцем, звідки удостоюються усієї очікуваної довершеності. Тобто кожної винагороди за заповідь, вготованої для людини, удостоюється вона лише завдяки своїм зусиллям в Торі і добрих справах під час вкриття лику, - тобто з часу, коли займається в силу вибору. Тому що тоді є у неї страждання, які впливають з її зміцнення у вірі в Творця при виконанні Його бажання. І вся винагорода людини вимірюється лише по стражданнях, котрі відчуває через виконання Тори і заповідей, як сказано: "За стражданням - платіж".

82. І тому змушена кожна людина пройти цей "перехідний" період укриття лику. А коли завершує це, то удостоюється осягнення відкритого управління, тобто розкриття лику. Але

перш ніж удостоїлася розкриття лику, хоча бачить зворотну сторону, - не може (хоча б) раз не прийти до порушення.

І мало того що не в силах людини виконати всі 613 заповідей, оскільки любов не приходить шляхом насильства і примусу, а й в 612 заповідях вона є недосконалою. Бо навіть трепіт її не є постійним, як личить. І в цьому таємниця того, що "Тора" в гематрії 611 (а будь-яка гематрія - це зворотна сторона), тобто навіть 612 (заповідей) не може вона виконати як годить. І це таємниця сказаного: "Не вічно буде сперечатися ("будеш сперечатися" - гематрія 612)", - а в результаті удостоїться розкриття лику.

83. І перший ступінь розкриття лику, що є осягненням управління винагородою та покаранням з абсолютною очевидністю, приходить до людини лише через визволення Творця, коли удостоюється розкриття очей в святій Торі чудесним осягненням і "стає немов джерело, що посилюється" (трактат Авот, 76). І в кожній заповіді зі святої Тори, вже виконавши її завдяки зусиллям за власним вибором, - удостоюється та бачить в ній винагороду за заповідь, яка призначена для нього в майбутньому світі. А також - велику втрату, що вміщена у порушенні.

84. І, незважаючи на те, що ще не надійшла винагорода до нього в руки, бо немає винагороди за заповідь в цьому світі, - в той же час йому вистачає такого явного осягнення з цього моменту і далі, щоб відчувати велику насолоду під час здійснення кожної заповіді: "Все, що вготоване до стягнення, - подібним є до того, котре вже стягнуте". Як, наприклад, торговець, який уклав угоду і отримав на ній великий прибуток: хоча прибуток прийде до нього в руки через тривалий час, у будь-якому випадкові він упевнений без всякої тіні найменшого сумніву, що прибуток прийде до нього в руки вчасно, тому радість його є такою, як ніби (прибуток) прийшов до нього в руки негайно.

85. І само собою зрозумілим є те, що таке явне управління свідчить про нього, що звідси й далі зіллється з Торою і заповідями всім серцем, душею і силою. А також, - що буде відсторонятися й бігти від порушень, як біжить від вогню. І хоча він ще незакінчений праведник, оскільки не удостоївся поки що повернення з любові, - в будь-якому випадкові, його велике злиття з Торою і добрими справами допомагає йому поступово удостоїтися й повернення з любові, - тобто другого ступеня "розкриття лику". І тоді може виконувати всі 613 заповідей у досконалості. І стає завершеним праведником.

86. І тепер нам добре зрозуміле те, про що ми запитали з приводу клятви, до якої приводять душу, перш ніж приходить вона в цей світ: "І навіть якщо весь світ каже тобі, що ти праведник, - будь в очах своїх грішником". І запитали ми: оскільки весь світ згоден з ним в тому, що він є праведником, то чому він зобов'язаний вважати себе грішником, не довіряючи всьому світові?

І слід ще продовжити і запитати про (сказане): "І навіть якщо весь світ каже", - у чому тут суть свідоцтва усього світу? Хіба сама людина не знає краще, ніж світ? І варто було б привести її до клятви: "Навіть якщо сам ти знаєш, що ти праведник"?

І найскладніше: адже явно мовить Гмара (трактат Брахот, 61), що людина зобов'язана знати в своїй душі, - чи є вона завершеним праведником, чи ні. Адже є обов'язок та реальність, (що вимагають) бути дійсно завершеним праведником. І більш того, людина зобов'язана сама з'ясувати та дізнатися цієї істини. А раз так, - то як же приводять душу до клятви, щоби завжди була в очах своїх грішною та щоб ніколи сама не впізнала істину, після того як мудреці зобов'язали до зворотного?

87. Між тим, ці слова є дуже точними, тому що сама людина, - доки не удостоїлася розкриття очей в Торі чудесним осягненням, щоби вистачило їй для ясного пізнання управління винагородою і покаранням, - звичайно ж, не зможе обманювати себе ні в якій формі та вважати себе за праведника, оскільки обов'язково відчуває, що бракує їй двох найбільш всеосяжних заповідей з Тори: "любові і трепоту".

Адже навіть удостоїтися трепоту у досконалості, - тобто так, що "засвідчить про нього Знаючий таємниці, що не повернеться більше до дурості своєї" з причини свого великого трепоту перед покаранням, та втратою від порушення, - взагалі (це) неможливо для людини, перш ніж удостоїться досконалого, ясного та абсолютного осягнення управління

винагородою і покаранням, - тобто набуття першого ступеня розкриття лику, який приходить до людини через розкриття очей в Торі. І немає потреби говорити про любов, питання про набуття якої повністю виходить за рамки можливостей людини, оскільки вона залежить від розуміння серця, і жодне зусилля та примус не допоможуть тут їй.

88. І тому стверджує клятва: "І навіть якщо весь світ каже тобі, що ти праведник...". Бо дві ці заповіді: "любов і трепіт", - передані лише самій людині, і ніхто з мешканців світу, крім неї, не може розрізнити їх та пізнати їх. І тому, побачивши людину досконалою в 611 заповідях, відразу кажуть, що, мабуть, у неї є також і заповіді любові й трепоту. А оскільки природа людини зобов'язує її вірити світові, то вона очевидно може впасти у гірку помилку; і тому закликають про це душу ще до її приходу в цей світ, і дай Бог, щоб це допомогло нам. Однак сама по собі людина, звичайно ж, повинна з'ясувати та пізнати в своїй душі, - чи є вона завершеним праведником, як сказано вище.

89. Зрозумілим є також те, про що ми запитували: як можна удостоїтися навіть першого ступеня любові в той час, коли немає винагороди за заповідь в цьому світі (в цьому житті)? І тепер цілком зрозуміло, що він і не повинен в дійсності отримати винагороду за заповідь за життя свого, оскільки про це уточнили (мудреці): "Світ свій побачиш ти за життя свого, а залишок твій - для життя світу прийдешнього", бажаючи вказати, що винагорода за заповідь не в цьому світі, а в світі прийдешньому.

Але щоб бачити, знати і відчувати майбутню винагороду за заповідь в світі прийдешньому, він зобов'язаний дійсно знати це з абсолютною точністю ще за життя, тобто за допомогою свого чудесного досягнення в Торі. Тому що тоді удостоюється, у всякому разі, стадії залежної любові, що є першим ступенем виходу з укриття лику, та його приходу до розкриття лику, що є абсолютно необхідним людині для виконання Тори й заповідей, як личить: так, щоб "засвідчив про нього Знаючий таємниці, що не повернеться більше до дурості своєї".

90. І відтепер, докладаючи зусиль у збереженні Тори й заповідей на рівні залежної любові, що прийшла до нього від пізнання винагороди, котра очікує його в прийдешньому світі, як сказано: "Все, що вготоване до стягнення, - є подібним до того, яке вже стягнуте", - йде він тоді та удостоюється другого ступеня розкриття лику, що є стадією його управління світом, котра виходить із вічності його та істинності його, - тобто того, що Він - добрий і приносить добро поганим й хорошим.

І удостоюється незалежної любові, і тоді зловмисності стають для нього як заслуги. І звідси й далі називається "завершеним праведником", бо може виконувати Тору та заповіді в любові і трепеті. А називається "завершеним", оскільки є у нього всі 613 заповідей у довершеності.

91. І розібрано те, про що ми запитували про того, хто удостоївся третьої стадії управління, - тобто управління винагородою й покаранням, коли вже Знаючий таємниці свідчить про нього, що не повернеться більше до глупоти своєї, - і тому називається все ще тільки "незакінченим праведником". І тепер цілком зрозуміло, що в підсумку бракує йому все ще "однієї заповіді", тобто "заповіді любові". І він, звичайно ж, є незакінченим, - адже обов'язково повинен закінчити 613 Заповідей, що неодмінно є першим кроком на поріг довершеності.

92. І з усього сказаного проясниться те, про що запитали (мудреці): як же зобов'язала нас Тора заповіддю любові, в той час як взагалі не є в нашій владі займатися цією заповіддю і доторкатися до неї навіть будь-яким дотиком. І тепер ти зрозумієш, що саме про це застерігали нас наші мудреці: "Трудився й не знайшов - не вір". А також: "Нехай завжди буде людина займатися Торою й заповідями ло лішма, бо з ло лішма приходить лішма" (трактат Псахім, 50). І про це також свідчить сказане (Писання, Мішлей, 8): "І ті, хто шукають Мене, - знайдуть Мене".

93. І ось висловлювання мудреців (трактат Мегіла, 6): "Сказав рабі Іцхак: "Якщо скаже тобі людина: "Трудився і не знайшов", - не вір. "Не трудився і знайшов", - не вір. "Трудився і знайшов", - вір".

Ми ж поставили питання про висловлення: "Трудився і знайшов", - вір", яке, на перший погляд, суперечить саме собі, - адже праця відповідає придбанню, а знахідка відповідає тому, що приходить до нього без будь-якої турботи й несподівано. І варто було б йому сказати: "Трудився і купив".

Однак знай, що вираз "знахідка", який згадується тут, вказує на написане: "І ті, хто шукає Мене, - знайдуть Мене". І мається на увазі знайдення лику Творця, оскільки сказано в книзі Зогар, що не знаходять Його, благословенний Він, (ніде), окрім як в Торі. Тобто за допомогою зусиль в Торі удостоюються віднайти розкриття лику Творця. І тому точними були мудреці у своїх словах і сказали: "Трудився і знайшов", - вір". Тому що праця - в Торі, а знахідка - в розкритті лику Його управління.

І навмисно не сказали: "Трудився й удостоївся", - вір" або "Трудився і купив". Тому що тоді була б можливість помилитися в цих словах: як ніби отримання чи придбання мають на увазі придбання однієї лише Тори. І тому точними були у слові "знайшов", - з тим щоб вказати, що мається на увазі дещо, яке є понад придбанням Тори, - тобто знайдення розкриття лику Його управління.

94. І тим самим пояснюється сказане: "Не трудився і знайшов, - не вір". Адже, на перший погляд, це дивно: кому прийде в голову, що можна удостоїтися Тори без необхідності працювати над нею. Однак це ґрунтується на фразі (Писання, Мішлей, 8:17): "І ті, хто шукає Мене, - знайдуть Мене", що означає, що кожен, - від малого до великого, - хто бажає Його, негайно Його знаходить. Бо на це вказує вираз "шукають Мене". І можна було б подумати, що не потрібно особливих зусиль, і навіть маленька людина, котра не готова докласти до цього жодного зусилля, теж знайде Його. Про це застерегли нас наші мудреці, щоб ми не вірили такому трактуванню, бо зусилля тут є необхідними, а (якщо) "не трудився і знайшов, - не вір".

95. І звідси зрозумій, чому називається Тора "життям", як сказано: "Дивись, запропонував Я тобі сьогодні життя і добро" (Тора, Дварім, 30:15). А також: "Обери життя". А також: "Життя для того, хто знайшов її" (Писання, Мішлей, 4:22). Тому що це слідує зі сказаного: "Бо в світлі лику Царя - життя" (Писання, Мішлей, 16:15). Оскільки Творець є джерелом усього життя і всього блага. І тому життя притягається до тих гілок, які зливаються зі своїм джерелом, - а це сказано про тих, хто працював і знайшов світло Його лику в Торі, тобто удостоїлися розкриття очей в Торі чудесним осягненням, доки не удостоїлися розкриття лику, що означає осягнення істинного управління, гідного Його імені "Добрий", а звичай Доброго - приносити добро.

96. І ті, хто удостоївся, вже не можуть відсторонити себе від виконання заповіді як личить, подібно до людини, котра нездатна відсторонитися від чудесної насолоди, що прийшла до неї в руки. А також тікають від порушення, як від пожежі. І про них сказано: "А ви, котрі злиті з Богом Всесильним вашим, - живете всі сьогодні", бо любов Його приходить і виливається на них природною любов'ю по природних каналах, що вготовані людині природою створіння. Бо тепер злита гілка зі своїм корінням як слід. І життя проливається до неї безперервно великим достатком зі свого джерела. І тому називається Тора "життям".

97. І тому попередили нас мудреці у багатьох місцях про обов'язкову умову в занятті Торою: щоб було саме лішма. Тобто так, щоб удостоївся завдяки їй життя, тому що це - Тора життя. І для цього вона була дана нам, як сказано: "Обери життя". І тому зобов'язана кожна людина під час заняття Торою працювати в ній і докладати розум свій і серце своє, щоб знайти в ній світло "лику Царя життя". Тобто - осягнення явного управління, званого "світлом лику".

І кожна людина здатна на це, як сказано: "І ті, хто шукають Мене, - знайдуть Мене". І як сказано: "Трудився і не знайшов", - не вір". І зовсім трохи не вистачає людині для цього: тільки лише зусилля. І про це сказано: "Кожен, хто займається Торою лішма, - Тора його стає для нього еліксиром життя" (трактат Тааніт, 7, стор.1). Тобто, щоби доклав розум свій і серце своє аби удостоїтися життя, що і є значенням "лішма".

98. Тепер ти побачиш, що те, про що запитали коментатори з приводу заповіді любові, сказавши, що ця заповідь не в наших руках, оскільки любов не приходить шляхом

насильства і примусу, - це зовсім не складне питання, бо це цілком в наших руках, тому що кожна людина може здійснити подальші кроки на Торі, доки не знайде пізнання відкритого управління Творця, як сказано: "Трудився і знайшов, - вір".

І коли удостоюється відкритого управління, то любов вже слідує до людини сама собою по природничих каналах. А той, хто не вірить, що можна удостоїтися цього своїми зусиллями, - з будь-якої причини, - неодмінно виходить, що він не вірить словам наших мудреців, а уявляє собі, що зусиль недостатньо для кожної людини; і це суперечить сказаному: "Трудився і не знайшов, - не вір". А також суперечить сказаному: "І ті, хто шукає Мене, - знайдуть Мене". "Ті, хто шукає", - тобто будь хто, від малого до великого. Однак, звичайно ж, потрібне йому зусилля.

99. І з того, що роз'яснене, зрозумій сказане: "Кожен, хто займається Торою по лішма, - Тора його стає для нього смертельною отрутою" (трактат Тааніт, 7, стор.1). А також сказано "Істинно, Ти – Бог, який вкривається" - про те, що Творець укриває Себе в Торі. І ми запитали: адже розум підводить до того, що Творець прихований саме в суєтах цього світу, які поза Торою, - а не в самій Торі, де і є лише єдине місце розкриття? І ще запитали: це утаєння, - коли Творець вкриває Себе, аби шукали Його та знаходили Його, - навіщо воно мені?

100. І з того, що пояснене, ти добре зрозумієш, що це вкриття, яким Творець приховує Себе аби забажали Його, означає вкриття лику, яке має місце з Його творіннями у двох стадіях: одинарне приховання і приховання всередині приховання. І каже нам Зогар: нехай не виникне думки, ніби Творець бажає залишитися в стадії управління вкриття лику від Своїх створінь. Але подібно це до людини, що навмисно приховує себе, аби її товариш шукав та знайшов її.

Так само і Творець: в той час, коли поводить ся зі Своїми створіннями, приховуючи лик, - це лише тому, що хоче, щоби створіння побажали розкриття Його лику та знайшли Його. Тобто тому, що немає ніякого шляху і підходу у створінь, щоб змогли вони удостоїтися світла лику Царя життя, якби (Він) не вів себе з ними спочатку способом вкриття лику. Таким чином, всі утаєння - це лише просто підготовка до розкриття лику.

100. І з того, що розтлумачене, ти добре зрозумієш, що це вкриття, котрим Творець приховує Себе, щоби забажали Його, означає приховання лику, що має місце з Його створіннями у двох стадіях: одинарне приховання та приховання всередині приховання. І каже нам Зогар: нехай не виникне думки, ніби Творець бажає залишитися в стадії управління укриттям лику від Своїх створінь. Але подібним є це до людини, що навмисно приховує себе, аби його товариш шукав та знайшов його.

Так само і Творець: в той час, коли поводить ся зі Своїми створіннями, приховуючи лик, - (робить) це лише тому, що хоче, щоби створіння побажали розкриття Його лику та знайшли Його. Тобто тому, що немає ніякого шляху і підходу у створінь, за яким змогли вони удостоїтися світла лику Царя життя, якби (Він) не вів себе з ними спочатку способом укриття лику. Таким чином, всі приховання - це лише просто підготовка до розкриття лику.

101. І про це сказано, що Творець приховує Себе в Торі. Тому що питання про страждання і муки, які людина отримує в час укриття лику, розрізняється для людини, що порушує та применшує Тору і заповіді, та для людини, яка примножила (зусилля) в Торі і добрих справах. Тому що перша - найбільш підготовлена до того, щоби виправдати свого Владику. Тобто - подумати, що ці страждання прийшли до неї через її порушення та применшення Тори. З іншого боку, другій людині більш важко виправдати свого Владику, адже, за її розумом, вона не заслужила таких важких покарань; і мало того, - бачить, що її товариші, котрі є гіршими, ніж вона, не страждають до такої міри, - як сказано: "нечестивими є вони, - та є вічно спокійними, досягли багатства" (Писання, Псалми, 73:12), а також: "Даремно очищав я серце своє" (Писання, Псалми, 73:13).

І звідси побачиш, що доки людина не удостоюється управління розкриттям лику, - виходить, що Тора й заповіді, в яких примножувала (зусилля), обтяжують їй приховання лику у ще більшій мірі. І про це сказано, що Творець вкриває Себе в Торі. І дійсно, вся ця тяжкість, яку людина найбільше відчуває через Тору, - не що інше, як стадія запрошень, коли свята

Тора сама звертається до людини таким способом і пробуджує до того, щоб максимально поспішити й поквапитися, аби докласти суму зусиль, котрі вимагаються від неї, щоби негайно удостоїти її розкриття лику з волі Творця.

102. І про це сказано, що для кожного, хто вивчає по лішма, Тора його стає смертельною отрутою. Бо крім того, що не виходить він зі стадії приховання лику в розкриття лику, - адже не спрямував свій розум, щоб працювати та удостоїтися розкриття, - але ще й Тора, якою багато (займається), додає йому приховування лику у величезній мірі, - до того що падає у приховання всередині приховання, яке є смертю, бо абсолютно відірваний він від свого кореня. І виходить, що Тора стає йому смертельною отрутою.

103. І цим роз'яснюються два імені, що вживаються в Торі: "розкриті" й "вкриті". І слід зрозуміти питання про вкриття Тору, - навіщо вона мені? І чому не розкрита вся Тора? Дійсно, тут є глибокий внутрішній зміст, оскільки вкрита Тора натякає на те, що Творець "вкривається в Торі". І тому називається "вкритою Торою".

А "розкритою" називається тому, що Творець розкривається через Тору. І тому сказали кабалісти, а також написано в молитовнику Віленського Гаона, що порядок осягнення Тори починається з таємниці, а закінчується простим змістом (івр. "пшат"). Тобто, як сказано: через необхідні зусилля, які людина докладає з самого початку у вкритій Торі, - удостоюється за допомогою її розкритої Тори, яка є простим сенсом. Таким чином, - починає з прихованого, званого таємницею. А коли удостоюється, - завершує простим змістом.

104. І добре проявилось, як можна удостоїтися першого ступеня любові, тобто залежної любові. Оскільки стало нам відомо, що хоча немає винагороди за заповідь в цьому світі, - в будь-якому випадкові осягнення винагороди заповіді існує і в житті (цього) світу, та приходять воно до людини через розкриття очей в Торі; і це явне осягнення є абсолютно подібним для нього отриманню винагороди за заповідь негайно ж на місці.

І тому відчуває він Його чудову доброту, що вміщена в задумі творіння: насолодити Його створіння повною, доброю, щедрою Його рукою. А від великого блага, котре він осягає, розкривається між ним і Творцем чудова любов, що проливається на нього безперервно тими ж шляхами і каналами, якими розкривається і природна любов.

105. Однак все це приходять до нього з часу його осягнення і далі. Але (залишається) вся стадія страждань, які обумовлені управлінням вкриття лику, котрі відчував, перш ніж удостоївся згаданого розкриття лику; хоча і не хоче пам'ятати їх, тому що всі злочини покрийє любов, проте вважаються, звичайно ж, великою вадою, навіть з точки зору любові між людьми, - та немає потреби говорити щодо істинності Його управління, оскільки Він добрий та приносить добро поганим й хорошим.

І тому слід зрозуміти, - як можна людині удостоїтися любові до Нього в такій стадії, щоб відчувала і знала, що Творець приносить їй чудові блага завжди, - з часу її народження і далі, - та не заподіяв їй жодного зла ніколи за все її життя, - що є другою стадією любові.

106. І щоб зрозуміти це, нам необхідні слова наших мудреців, котрі сказали: "Для того, хто здійснює повернення з любові стали зловмисності як заслуги". Тобто Творець не лише прощає йому зловмисності, але й усілякі зловмисності й порушення, які вчинив, обертає Творець на заповідь.

107. І тому після того, як удостоїлася людина світла лику в такій мірі, що кожне з порушень, які вчинила, - навіть ті, які зробила зі злим умислом, - перевертаються та стають їй заповіддю, стає вона веселою й радою всім відчуттям мук та гірких страждань, і примноженим турботам, яких зазнала за своє життя, з того часу, як підлягала двом стадіям укриття лику. Оскільки саме вони викликали й принесли їй всі ці зловмисності, котрі обернулися для неї тепер на заповіді з причини світла лику Його, прекрасного на диво.

І кожне страждання й турбота, що виводили людину з розуму її, коли терпіла невдачі в помилках при одинарному прихованні, чи терпіла невдачі у злих задумах при подвійному прихованні, - обертаються і стають тепер для неї причиною та звичайною підготовкою до виконання заповіді, - щоб отримати за неї велику й чудову винагороду навічно. І тому

перевертається для неї кожне страждання на велику радість, а будь-яке зло - на чудесне благо.

108. І це є подібним історії, котру розповідає світ про єврея, що вірно служив в домі одного господаря, і пан любив його, як свою душу. І одного разу сталося, що пан відправився в дорогу та залишив свої справи в руках свого заступника. А людина ця була ненависником (народу) Ізраелю. Що він зробив: поклав на єврея (провину) і вдарив його палицею п'ять разів у всіх на очах аби гарненько принизити його. І коли повернувся господар, пішов до нього єврей і розповів все, що з ним сталося. І дуже розлютився він, і покликав заступника, і наказав тому негайно дати євреєві в руки 1000 дукатів за кожен удар, яким той вдарив його. Взяв їх єврей і повернувся додому. Знайшла дружина його і побачила, що він плаче. Сказала йому: "Що сталося в тебе з паном?". Розповів він їй. Сказала йому: "Так чому ж ти плачеш?". Сказав він їй: "Плачу, бо той вдарив мене тільки п'ять разів. Ах, якби вдарив мене хоча б десять разів, - то було б у мене тепер десять тисяч дукатів!".

109. І ось побачив ти на власні очі, що після того як удостоїлася людина прощення гріхів так, що зловмисності стали їй як заслуги, - тоді удостоюється також прийти з Творцем у стадію любові на другому ступені, котра означає, що улюблений не заподіяв тому, хто його любить, за все його життя ніякого зла та навіть тіні зла, але приносив йому великі й чудові блага з народження та завжди, - так, що повернення з любові та обернення злих намірів на заслуги приходять як одне.

110. І до цих пір роз'яснили ми лише залежну любов на двох її рівнях. Але все ще потрібно зрозуміти, - як удостоюється людина прийти зі своїм Владикою до двох стадій незалежної любові?

І в цьому питанні потрібно добре зрозуміти сказане в трактаті Кидушин (стор.40): "Нехай людина завжди буде бачити себе, ніби вона є наполовину винною, а наполовину - виправданою. Здійснила одну заповідь - щасливою є вона, бо схилила себе до виправдання. Здійснила один злочин - горе їй, бо схилила себе до звинувачення. Рабі Ельазар, син рабі Шимона каже: "Оскільки весь світ засуджується за більшістю його, то й індивідуум засуджується за більшістю його: зробив одну заповідь - щасливий він, бо схилив себе і весь світ до виправдання, зробив один злочин - горе йому, бо схилив себе і весь світ до звинувачення, - адже через єдиний прогріх, що вчинив він, втратили він і весь світ велике благо".

111. І на перший погляд, слова ці є важкими від початку і до кінця. Адже він говорить, що той, хто виконує одну заповідь, відразу ж схиляє чашу терезів до виправдання, бо судиться за більшістю. Хіба не сказано це лише про тих, хто є наполовину винним та наполовину праведним, про що рабі Ельазар, син рабі Шимона, не мовить зовсім. І головне залишається неясним. І Раші, благословенна пам'ять його, витлумачив його слова тим, що ґрунтуються на сказаному: "Завжди буде бачити людина себе так, ніби є наполовину винною та наполовину - праведною". А рабі Ельазар, син рабі Шимона, додає: щоб бачила також і весь світ так, - ніби вони є наполовину винними, і наполовину - праведними. Однак головне залишається неясним. І навіщо змінив слова його, якщо сенс один?

112. А найважче - в самій суті справи: (в тому) що людина буде бачити себе, ніби вона лише наполовину є винною. І це дивно: якщо людина знає свої численні гріхи, то (як) буде брехати собі, кажучи, що вона розділена навпіл? А Тора сказала: "Від брехливого слова віддалися"? І ще, - адже мовиться: "І один грішник знищить багато блага". Тобто через одне порушення схиляє він себе і весь світ до звинувачення. Адже мова йде про справжню реальність, а не про якусь оманливу фантазію, котру людина повинна уявляти для себе і для світу.

113. А також незрозуміло: чи можливо, щоб не було в кожному поколінні багатьох людей, які виконують одну заповідь? І як же світ схиляється до виправдання? Тобто, стан взагалі не змінюється, а світ діє, як заведено? І необхідна тут додаткова глибина, оскільки для слів цих, з поверхового погляду, немає ніякого розуміння.

А саме: мова зовсім не йде про людину, - яка сама знає, що гріхи її численні, - аби навчити її брехні про те, що вона ніби "розділена навпіл". І що немає ані крихти, якої б їй

бракувало, крім однієї заповіді. Бо це взагалі не у звичай мудреців. Мова ж йде про людину, яка відчуває та являє собою абсолютно закінченого праведника і знаходить себе у повній досконалості. І це тому, що вже удостоїлася першого ступеня любові через розкриття очей в Торі, коли вже Знаючий таємниці свідчить про неї, що не повернеться більше до дурості своєї.

І написане для людини прояснює їй шляхи її та доводить їй, що все ще вона - не праведник, а "середній", що означає: наполовину - винна і наполовину - праведна. І це тому, що все ще бракує їй "однієї заповіді" з 613 Заповідей, що в Торі, - і це заповідь любові. Тому що все свідоцтво Знаючого таємниці, що людина не згрішить більше, - воно лише через ясність, (котра присутня) в її осягненні про (існування) великої втрати від порушення, - що розглядається як трепіт перед покаранням і називається тому "поверненням з трепоту".

114. Також роз'яснилося вище, що цей ступінь повернення з трепоту поки що виправляє людину лише з моменту повернення і далі. Однак усе горе й страждання, які відчувала, перш ніж удостоїлася розкриття лику, залишаються як і були, - без усякого виправлення. Також і порушення, які здійснила, - не виправилися в неї повністю, а залишаються в категорії помилок.

115. І тому сказано, щоби така людина, якій все ще бракує "однієї заповіді", бачила себе такою, як ніби вона є наполовину винною й наполовину праведною. Тобто, щоб уявила собі, що той самий період, коли удостоїлася повернення, знаходиться ніби посередині її років, і таким чином стає "наполовину винною". Тобто, - за ту половину її років, яку пережила, перш ніж зробила повернення; і за них вона, звичайно ж, є виною, оскільки повернення з трепоту не виправляє їх.

І виходить також, що вона "наполовину праведна". Тобто в половину її років з часу, коли удостоїлася повернення, і далі, - тоді вона, звичайно ж, праведна, оскільки впевнена, що вона не згрішить більше. Таким чином, в першу половину її років вона є винною, а в останню половину її років вона - праведна.

116. І сказано людині, щоб думала сама, що якщо зробила "одну заповідь", тобто ту заповідь, якої не вистачає їй з 613-ти, - то щасливою є вона, що схилила себе до виправдання. Бо той, хто удостоюється заповіді любові, - тобто через повернення з любові, заслуговує цим того, що зловмисності обернулися йому на заслуги, - тоді і всі страждання й печаль, які він завжди відчував, перш ніж удостоївся повернення, обертаються йому на нескінченно чудові насолоди, - до того, що шкодує він сам про те, що не страждав від них у багато разів більше. Як у притчі про господаря та люблячого його єврея. Це, власне, й називається "схиляння на чашу виправдання", - адже всі його почуття, (що пов'язані) з помилками та зловмисностями, обернулися йому на "заслуги". Це і є схилянням до "чаші виправдання", - адже вся чаша, що є повною провини, перетворилася на чашу, яка є повною заслуг. І це перетворення називається мовою мудреців "схиляння".

117. І ще говорить та попереджає його, що доки він - "середній" та не удостоївся "однієї заповіді", якої бракує йому з 613-ти, - нехай не вірить у себе до дня смерті своєї. І не буде покладатися на себе навіть на основі свідоцтва Знаючого таємниці, що не повернеться більше до дурості своєї. Бо він ще здатний прийти до порушення. І тому нехай думає про себе, що якщо скоїв одне порушення, - горе йому, що схилив себе до винності.

Бо тоді буде втрачене негайно все його чудове осягнення в Торі і все розкриття лику, якого удостоївся; і повертається до стадії вкриття лику. І виходить, що схиляє себе до винності, бо будуть загублені всі заслуги і благо, навіть з останньої половини його років. І про це наводить йому доказ з написаного: "І один грішник винищить багато блага".

118. Тепер ти зрозумієш доповнення, яке додається рабі Ельазаром, сином рабі Шимона. Також і те, чому не наводить фразу про наполовину винного, а (лише про) наполовину виправданого. Бо там йдеться про другу і третю стадії любові, а рабі Ельазар, син рабі Шимона, говорить про четверту стадію любові, яка є вічною любов'ю, - тобто розкриттям лику в його справжньому вигляді, - у вигляді Доброго й такого, що приносить добро поганим й хорошим.

119. І роз'яснилося там, що неможливо удостоїтися четвертої стадії, окрім як в той час, коли він відає і знає всі справи улюбленого, - як він поводить з усіма іншими, аби в жодній з них не було йому нестачі. І тому також і великої заслуги, - коли людина удостоюється схилити себе до виправдання, - все ще недостатньо їй, щоб удостоїтися довершеної любові, тобто четвертої стадії. Бо зараз осягає властивість Його як Доброго й такого, що приносить доброго поганим й хорошим лише виходячи з Його управління по відношенню до себе самого.

Однак ще не знає про Його управління в цій піднесеній та чудовій формі над іншими створіннями світу. І роз'яснилося вище, що доки він не знає всіх справ улюбленого з іншими, - аж до того що ні в одній з них не буде нестачі, - любов все ще не є вічною. І тому зобов'язується схилити також і весь світ до виправдання. І лише тоді розкривається йому вічна любов.

120. І про це говорить рабі Ельазар, син рабі Шимона: "Оскільки весь світ судиться по його більшості, то й індивідуум судиться по його більшості". І оскільки каже про весь світ, то не може сказати, - як написано: щоб бачив їх, ніби половина з них є винною, а половина - виправданою. Адже цей ступінь приходить до людини лише тоді, коли удостоюється розкриття лику і повернення з трепоту. І як же вона скаже це про цілий світ в той час, коли вони не удостоїлися цього повернення? І тому зобов'язана лише сказати, що світ судиться по його більшості та індивідуум судиться по його більшості.

Тобто можна подумати, що людина удостоюється стадії завершеного праведника лише тоді, коли немає у неї жодного порушення і не грішила ніколи. Але ті, хто зазнав невдачі у гріхах і злих задумах, вже непридатні до того, щоб удостоїтися стадії довершених праведників. Тому вчить нас рабі Ельазар, син рабі Шимона, що це не так, і світ судиться по його більшості, і так само, - індивідуум. Тобто після того, як вийшов з міри середнього, - тобто здійснив повернення з трепоту, коли відразу ж удостоюється 613 заповідей і називається "середнім", тобто половину своїх років - винний, а половину своїх років - виправданий, - ось після цього, якщо тільки додає одну заповідь, тобто заповідь любові, - визначається, що він здебільшого виправданий та схиляє все до виправдання. Тобто чаша злочинів також обертається на заслуги.

Так, що навіть якщо є в його руці повна чаша гріхів і злих задумів, обертаються всі вони на заслуги. І подібний він, звичайно ж, до того, хто ніколи не згрішив. І вважається закінченим праведником. І про це мовиться, що світ, а також індивідуум судиться за більшістю. Тобто злочини, які (скоїв) до повернення, зовсім не беруться в розрахунок, бо перевернулися на заслуги. Отже, навіть закінчені грішники, удостоївшись повернення з любові, вважаються закінченими праведниками.

121. І тому каже, що якщо індивідуум виконав "одну заповідь", - тобто після повернення з трепоту, а тоді бракує йому лише "однієї заповіді", - "щасливий, що схилив себе і весь світ до виправдання". Тобто не лише удостоюється через повернення з любові, яке здійснив аж до того, щоби схилити себе до виправдання, як сказано, - але до того ж виходить, що удостоюється також схилити весь світ до виправдання.

Сенс в тому, що удостоюється піднятися чудовими осягненнями в святій Торі аж до того, що відкривається йому, що фінал всіх жителів усього світу - удостоїтися повернення з любові. Тоді й над ними розкриєш і побачиш все те чудове управління, яке осягнув для себе, і вони теж звернуті всі до виправдання; і тоді згинуть гріхи з землі, - і грішників більше немає.

І хоча самі жителі світу ще не удостоїлися навіть повернення з трепоту, - в будь-якому випадкові, після того як цей індивідуум досягає звернення до виправдання, яке в майбутньому приїде до них в ясному та абсолютному осягненні, - схоже це на стадію: "Світ свій побачиш за життя", згадану щодо того, хто здійснює повернення з трепоту. А ми сказали, що той, хто захоплюється й насолоджується від цього, - ніби є у нього осягнення вже зараз, оскільки: "Усе, що готове до стягнення, подібне до того, яке вже стягнуто".

Так само і тут: зараховується цьому індивідууму, який осягає повернення всього світу, - немов би дійсно вже удостоїлися і прийшли до повернення з любові. І (ніби) схилив кожен з них свої провини до виправдання, аж до того, що є абсолютно достатнім йому знати справи

Творця з кожним з жителів світу. І це те, що каже рабі Ельазар, син рабі Шимона: щасливий, що схилив себе і весь світ до виправдання. І з цього моменту вважається таким, що знає всі шляхи Його управління щодо кожного створіння зі стадії розкриття істинного лику, - тобто (того, що Він) Добрий і приносить добро поганим й хорошим. І оскільки знає це, то удостоївся четвертої стадії любові, яка є вічною любов'ю.

А до того ж рабі Ельазар, син рабі Шимона, як написано, попереджає його також, що навіть після того як удостоївся схилити і весь світ до виправдання, - в будь-якому випадкові, нехай не вірить в себе до дня смерті своєї. І якщо зазнає невдачі в одному порушенні, - будуть втрачені негайно всі його осягнення й чудові блага, як сказано: "І один грішник знищить багато блага".

Отже, роз'яснилася різниця між написаним, та (сказаним) рабі Ельазаром, сином рабі Шимона, оскільки написане говорить лише про другу і третю стадії любові. І тому не згадує про схилення усього світу. У той час як рабі Ельазар, син рабі Шимона, говорить про четверту стадію любові, яка не прийде інакше, як за допомогою осягнення через схилення усього світу до виправдання. Однак все ще слід зрозуміти, чим удостоюються цього чудесного осягнення - схилити весь світ до виправдання?

122. І потрібно зрозуміти написане (трактат Тааніт, 11, стор.1): "В той час, коли суспільство перебуває в горі, - нехай не скаже людина: "Піду додому і буду їсти й пити, і мир тобі, душа моя". А якщо робить так, то про нього сказано (Пророки, Єшаягу, 22:13): "А ось - веселощі і радість! Забивають худобу й ріжуть бирь, їдять м'ясо і п'ють вино: "Їсти (будемо) й пити, бо завтра помремо!". Що написано про це? "І відкрито було слуху моєму Господом воїнств: не буде прощений вам гріх цей, доки не помрете". До сих пір - міра середніх. Але про міру грішників написано: "Приходьте, візьму вина і нап'ємося хмелю, і буде таким завтрашній день". Що написано про це? "Праведник пропав, і немає людини, яка бере до серця, ...що від зла загинув праведник". Але нехай буде страждати людина із суспільством, - удостоїться й побачить розраду суспільства".

123. І на перший погляд немає у цих слів ніякого зв'язку; адже хоче навести з написаного свідоцтво того, що людина повинна сама страждати з суспільством. Але якщо так, - для чого нам усвідомлювати різницю й межу між мірою середніх та мірою грішників? І ще: що це за уточнюючий зворот - "міра середніх" і "міра грішників"? І чому він не говорить: "середні" та "грішники"? Для чого міри? І ще: звідки випливає, що написане говорить про гріх, коли він не страждає сам із суспільством? І ще: ми не бачимо ніякого покарання в мірі грішників, крім як у тому, що сказали: "Праведник пропав, і немає людини, яка бере (це) до серця"? (Пророки, Єшаягу, 57:1) А якщо грішники згрішили, - то що такого зробив праведник, що буде покараний? І яке діло грішникам, якщо праведник помер?

124. Однак знай, що ці міри - середні, грішники, праведник, - не в окремих людях, але всі три знаходяться в кожній людині в світі. Бо в кожній людині слід розрізнити три вищеописані міри. Оскільки під час вкриття лику (для) людини, - тобто ще перш ніж удостоїлася навіть повернення з трепоту, - визначається (такою, що знаходиться) в мірі грішників.

І потім, якщо удостоюється повернення з трепоту, визначається (такою, що знаходиться) в мірі середніх. А потім, якщо удостоюється також повернення з трепоту в його четвертій стадії, тобто вічної любові, - визначається як завершений праведник. І тому сказали не просто "середні й праведники", але міра середніх і міра грішників.

125. І ще потрібно пам'ятати, що неможливо удостоїтися четвертої стадії згаданої любові, якщо не удостоїться спочатку досягнути стадії розкриття лику, яке має відбутися для всього світу, і в цьому він здатний схилити також весь світ до виправдання, як сказав рабі Ельазар, син рабі Шимона. І вже роз'яснилося, що розкриття лику зобов'язане перевернути будь-яке страждання й муку, що прийшли в період вкриття лику, та зробити їх чудовими насолодами. Аж до того, щоби шкодувати про малість страждань, які відчував.

А раз так, то слід запитати: людина, - коли вона схиляє себе до виправдання, - зрозуміло, пам'ятає всі страждання і муки, які були в неї в час приховування лику? Тому існує реальність, коли всі вони обертаються для неї на чудові насолоди, як сказано вище. Але коли вона схиляє весь світ до виправдання, - звідки вона знає міру страждань і мук, які

терплять всі створіння в світі, щоб зрозуміти їх, - як вони схилиються до виправдання, тим же самим способом, який ми роз'яснили щодо людини, котра схилиє себе саму?

І щоб не було у виправданні всього світу недоліку, - в той час коли буде готовою схилити їх до виправдання, - немає у людини жодної іншої хитрощі, окрім як воліти самій завжди страждати за нещастя суспільства, - точно так, як страждає за власні нещастя. Бо тоді буде чаша провини усього світу вготована для неї поблизу, - як чаша провини її самої. Отже, якщо удостоїться схилити себе до виправдання, - зможе також схилити весь світ до виправдання і удостоїться стадії завершеного праведника.

126. І з проясненого зрозуміло, що якщо сама людина не страждає із суспільством, то виходить, що навіть в той час, коли удостоїлася повернення з трепоту, - тобто міри середнього, - написано про неї: "А ось - веселощі й радість". Значить, людина, котра удостоїлася благословення "світ свій побачиш за життя свого" і бачить всю свою винагороду за заповідь, що вготована до прийдешнього світу, звичайно ж, "сповнена веселощів й радості", та каже собі: "Забивають худобу та ріжуть бирь, їдять м'ясо і п'ють вино: "їсти (будемо) й пити, бо завтра помремо". Тобто людина сповнена великої радості завдяки винагороді, що обіцяна їй для світу прийдешнього. І про це говорить з великою радістю: "бо завтра помремо", - і витребує своє життя майбутнього світу в Того, Хто платить, після смерті моєї.

Однак, що написано про це: "І відкрито було слуху моєму Господом воїнств: не буде прощений вам гріх цей, доки не помрете". Тобто сказане перестерігає людину щодо тих помилок, які зробила. Бо прояснилося: у того, хто здійснює повернення з трепоту обертаються його зловмисності лише помилками. А раз так, то оскільки не страждав із суспільством та не може удостоїтися повернення з трепоту, - а тоді зловмисності обернулися б йому на заслуги, - то, звичайно, його помилкам не буде ніякої спокути за життя. І як зможе він радіти життю в майбутньому світі? І про це сказано: "Не буде прощений вам цей гріх", - тобто помилки, - доки не помрете. Тобто, доки не помре, позбавлений можливості прощення.

127. І ще написано, що це - "міра середніх". Тобто, що цей текст говорить про період, коли здійснив повернення з трепоту й далі. І цей час називається "середнім". "Але про міру грішників що написано?" У сенсі, - що буде (в нього) з того часу, коли був занурений у вкриття лику, що називалося тоді "мірою грішників"? І роз'яснилося, що повернення з трепоту не виправляє те, що було з ним до того, як здійснив повернення.

І тому наводиться в сказаному інший текст: "Приходьте, візьму вина, і нап'ємся хмелю, і буде такий самий день завтра". Значить, ті дні і роки, які прожив в період вкриття лику, - коли не виправив ще їх, що називалося "мірою грішників", - не бажають, щоб він помер, бо немає у них після смерті ніякої частки в майбутньому світі, оскільки вони є мірою грішників.

І тому в час, коли міра середніх в ньому радіє й тріумфує, - "бо завтра помремо" і (тоді) удостоїться життя майбутнього світу, - разом з нею міра грішників в ньому не говорить цього, а каже: "І буде таким самим завтрашній день". Тобто хоче радіти й перебувати в цьому світі вічно. Бо немає в неї ще ніякої частки в майбутньому світі. Оскільки не виправив її, тому що немає їй іншого виправлення, окрім як через повернення з любові.

128. І про це написано: "Праведник пропав". Тобто стадія довершеного праведника, якої повинна удостоїтися ця людина, пропала в неї. "І немає людини, яка бере до серця, ...що від зла загинув праведник". Бо той середній не страждав із суспільством і тому не може удостоїтися повернення з любові, яке перетворює зловмисності на заслуги, а зло - на чудові насолоди; і всі помилки й біди, котрі вистраждав, перш ніж удостоївся повернення з трепоту, - все ще в силі з позиції міри грішників, котрі відчувають зло від Його управління. І через це зло, яке вони ще відчувають, не може він удостоїтися та стати завершеним праведником.

І про це написано: "І немає людини, яка бере (це) до серця". Тобто та людина не приймає до серця, "що від зла", - тобто від "зла", яке все ще відчуває з періоду, який пройшла в Його управлінні, - "загинув праведник", тобто пропала в неї стадія праведника. І помре, та звільниться від світу тільки лише в стадії середнього. І все це через те, що той, хто не страждає із суспільством, - не удостоюється та не бачить розради суспільства, бо не зможе

схилити їх до виправдання і побачити їхню втіху. І тому ніколи не удостоїться стадії праведника.

129. Отже, з усього сказаного досі ми удостоїлися дізнатися, що немає в тебе народженого жінкою, який не пройде трьох вищезначених мір:

- міри грішників;
- міри середніх;
- міри праведників.

І називаються мірами, оскільки виходять із мір їхнього досягнення Його управління. Бо сказали мудреці: "Тією мірою, якою міряє людина, - відміряють їй" (трактат Сота, 8). Оскільки ті, хто досягає міру Його управління зі стадії вкриття лику розглядаються в мірі грішників: або - незакінчених грішників, виходячи з одинарного приховання, або - закінчених грішників, виходячи з подвійного приховання.

І згідно з їхнім розумом та відчуттям ведуть світ недобрим управлінням, - тобто "грішать" вони на себе, отримуючи від Його управління страждання й муки, і відчувають лише зло весь день, - та ще більше "грішать", думаючи, що всі жителі світу управляються, як і вони, недобрим управлінням.

І тому ті, хто досягає управління зі сторони вкриття лику називаються ім'ям "грішники". Бо з глибин відчуття їхнього розкривається в них це ім'я, та від розуміння серця залежить. І не важливі зовсім слова або думка, що виправдовує Його управління в час, коли вона суперечить відчуттю всіх членів та органів чуття, які не вміють самі брехати з примусу, як вона.

І тому ті, хто знаходиться в цій мірі досягнення управління розглядаються як такі, що схилили себе й весь світ до звинувачення, як сказано вище в словах рабі Ельазара, сина рабі Шимона, оскільки уявляють собі, що всі жителі світу управляються як вони, - не (таким) хорошим управлінням, як личить імені Його: "Добрий і такий, що приносить добро поганим й хорошим".

130. А ті, хто удостоюються досягнути й відчути Його управління у вигляді розкриття лику на його першому ступені, званому "повернення з трепоту", розглядаються в мірі середніх. Оскільки почуття їхні діляться на дві частини, звані "дві шальки терезів": бо тепер, коли удостоюється "розкриття лику" в стадії "Світ свій побачиш за життя свого", - адже вже пізнали, щонайменше звідси й далі, Його добре управління, як личить, - нехай буде благословенний Він, - доброму імені. І тому є у них "чаша виправдання".

Однак всі біди й гіркі страждання, які добре закарбувалися в їхніх почуттях з усіх тих днів та років, коли отримували управління вкриттям лику, - тобто з минулого, перш ніж удостоїлися згаданого повернення, - всі вони залишаються в силі і називаються "чаша провини". І оскільки у них є дві ці чаші, поставлені одна проти іншої так, що з моменту їхнього повернення й попереду них розташована і залишається в силі чаша провини, а з моменту їхнього повернення та позаду них розташована й обіцяна їм чаша виправдання; таким чином, час повернення знаходиться у них "між" провинною і виправданням. І тому називаються "середніми".

131. А ті, хто що заслужив стадію розкриття лику другого ступеня, що зветься "поверненням з любові", коли зловмисності стають для них як заслуги, - розглядаються як такі, що схилили вищезгадане "звинувачення" до "виправдання". Тобто всі страждання й муки, які висічені на кістках їхніх в той час, коли стояли під управлінням вкриття лику, були схилені тепер і обернулися на "виправдання", бо будь-яке страждання і горе перетворюється на чудову нескінченну насолоду. І називаються тепер "праведниками", оскільки виправдовують Його управління.

132. І потрібно знати, що згадана міра середніх має місце також і в той час, коли людина перебуває навіть під управлінням вкриття лику. Оскільки через докладання додаткових зусиль у вірі в винагороду й покарання розкривається їм світло великої впевненості у Творці. І удостоюються в свій термін ступеню розкриття Його лику в мірі середніх. Але недолік в

тому, що не можуть вони вистояти в своїх якостях, щоб залишатися такими постійно. Бо залишитися у сталості можна лише за допомогою повернення з трепоту.

133. Також слід знати, що сказане нами про те, що свобода вибору буває лише під час вкриття лику, не має на увазі, що після того як удостоївся управління розкриттям лику, - немає в нього більше ніякої турботи й зусиль в занятті Торою і заповідями; але більш того, - основна робота в Торі і заповідях як годить, починається після того, як удостоїлася людина повернення з любові. Бо лише тоді можна їй займатися Торою і заповідями в любові й трепоті, як заповідано нам. А "світ створений лише для закінчених праведників" (трактат Брахот, 61).

Та схоже це на царя, який побажав обрати для себе всіх найвірніших, люблячих його людей в країні та привести їх до його роботи всередині палацу його. Що зробив: віддав відкритий наказ по країні, щоб кожен бажаючий, великий чи малий, прийшов до нього займатися внутрішніми роботами в його палаці. Але поставив з рабів своїх численних охоронців на вході до палацу і на всіх шляхах, що ведуть до палацу його, та наказав їм хитрістю вводити в оману всіх, хто наближається до його палацу та збивати їх зі шляху, що веде до палацу.

І, зрозуміло, всі мешканці країни побігли до палацу царя, проте були збиті хитрістю старанних стражників. І багато хто з них перемогли тих (стражників) аж до того, що змогли наблизитися до входу до палацу. Однак стражники біля входу були самими старанними. І будь-кого, хто наближався до входу, відволікали і збивали з великим завзяттям, доки не повертався так само, як прийшов. І знову прийшли і повернулися, і знову зміцнилися, та знову прийшли й повернулися, - і так повторювали заново кілька днів та років, поки не втомилися намагатися. І лише герої серед них, котрі володіли (необхідної) мірою терпіння, перемогли тих стражників та, розчинивши вхід, удостоїлися негайно побачити лик царя, який призначив кожного на відповідну посаду. І зрозуміло, - з тих пір і далі не було у них більше справ з цими стражниками, які відволікали і збивали їх та робили гірким життя їхнє кілька днів й років, знову і знову, на вході. Тому що удостоїлися працювати і служити перед пишнотою світла лику царя всередині палацу його.

Так само і в роботі завершених праведників: вибір, який вчинюється в період укриття лику, звичайно ж, не здійснюється більше з того часу, як розчинили вхід в осягнення явного управління. Однак починають основну роботу Його на стадії розкриття лику і тоді починають крокувати по численних щаблях сходів, встановлених на землі, вершина яких сягає небес, як сказано: "А праведники будуть йти від успіху до успіху"; і як витлумачили мудреці, - кожен праведник заздрить славі товариша свого. І роботи ці готують їх до волі Творця, аби здійснився в них Його задум творіння: "насолодити Його створіння" по Його доброті й щедрості.

134. І бажано знати цей вищий закон: немає для тебе ніякого розкриття, окрім як там, де було вкриття. Як і в справах цього світу, де відсутність передуює виникненню; і проростання пшениці розкривається лише там, де була вона посіяна та згнила. Так само і у вищих речах: укриття та розкриття співвідносяться як ґніт і світло, яке горнеться до нього. Бо через будь-яке вкриття, яке приходить до виправлення, розкривається світло, що відноситься до виду цього приховання. І світло, яке розкрилося, горнеться до нього, як вогонь до ґніту. І пам'ятай це на всіх своїх шляхах.

135. І разом з цим зрозумій сказане мудрецьми, що вся Тора - це імена Творця. І на перший погляд, слова ці є незрозумілими, оскільки ми знайшли безліч грубих слів, як, наприклад, імена грішників: Фараон, Білам та подібні до них, - і "заборона", і "скверна", і жорстокі прокляття в двох умовляннях, і таке інше. І як можна второпати, щоби всі вони були іменами Творця?

136. І щоб зрозуміти це, потрібно знати, що наші шляхи - не Його шляхи. Бо наші шляхи - прийти від недосконалого до досконалості, а Його шляхом приходять до нас всі розкриття з довершеності до недосконалого. Бо спочатку створюється і виходить перед Ним закінчена довершеність, і ця довершеність сходить від Його лику та розповсюджується, скорочення за скороченням, через кілька ступенів, - доки не приходить до останнього, найбільш

скороченого етапу, який відповідає нашому матеріальному світові. І тоді розкривається воно нам тут, в цьому світі.

137. Та зі сказаного урозумій, що свята Тора, висоті достойності якої немає межі, не створилася і не вийшла перед Ним відразу такою, якою постає нам тут, у цьому світі; адже відомо, що "Тора і Творець єдині". А в Торі цього світу непомітно це зовсім. І мало того, для того, хто займається нею ло лішма стає Тора його смертельною отрутою.

Але, як сказано вище, спочатку, коли створилася перед Ним, то створилася і вийшла в абсолютній досконалості, - тобто дійсно в стадії "Тора і Творець єдині". І це те, що називається Торою світу Ацилут у передмові до "Тікуней Зогар" (стор.3): "Він, Оживлюване, Приналежне - все єдине (в Ньому)". А потім спустилася від лику Його і поступово скоротилася багатьма скороченнями, доки не була дана на Синаї, коли була написана такою, якою постає нам тут в цьому світі, - у своєму облаченні в грубі вбрання матеріального світу.

138. Однак знай, що хоча відстань від шат Тори в цьому світі до облачень, що в світі Ацилут, є незмірною, разом з тим сама Тора, - тобто те світло, що всередині облачення, - немає в ньому жодної зміни від Тори світу Ацилут до Тори цього світу, як сказано: "Я, Творець, не змінився" (Пророки, Малахі, 3:6).

І більш того, ці грубі вбрання, що в нашій Торі світу Асія (івр. "дії"), анітрохи не є менш цінними порівняно зі світлом, яке вдягається в них. Та навпаки, їхня важливість незмірно перевищує, з точки зору їхнього кінцевого виправлення, всі чисті її вбрання, що в вищих світах.

І це тому, що вкриття є причиною розкриття. Вкриття, після свого виправлення стає розкриттям, як гніт - світлом, що лине до нього. І чим більшим є приховання, тим, під час його виправлення, розкриється і буде горнутися до нього більше світло. Таким чином, всі ці грубі шати, в які вбралася Тора в нашому світі, є анітрохи не менш цінними, ніж світло, що вбирається в них, а навіть - навпаки.

139. І так переміг Моше ангелів своїм твердженням: "Хіба є серед вас заздрість? Є серед вас зла основа?" (трактат Шабат, 89). Тобто, як пояснюється, більше вкриття розкриває більше світло. І показав їм, що за допомогою чистих убрань, в які одягається Тора в світі ангелів, не можуть розкритися великі світла, як це можливо в облаченнях цього світу.

140. Отже прояснилося, що немає ніякої зміни в будь-чому від Тори світу Ацилут, де "Тора і Творець - єдині", і до Тори, що в цьому світі. А вся відмінність лише в облаченнях. Оскільки облачення в цьому світі покривають Творця та приховують Його.

І знай, що по імені Його облачення в Тору називається Він ім'ям "Вчитель", - аби повідомити тобі, що навіть під час приховання лику і навіть в стадії подвійного приховання Творець перебуває в Торі та вдягнений у неї. Бо Він - "Вчитель", а вона - "Вчення" (івр. "Тора"). Але грубі вбрання Тори перед нашими очима - як крила, що покривають і приховують Вчителя, котрий вдягнений та вкривається в них.

Однак коли удостоюється людина розкриття лику поверненням з любові в четвертій стадії, мовиться про неї (Пророки, Єшаягу 30, 20): "І не буде більше вкриватися Учитель твій, і очі твої будуть бачити Вчителя твого", - бо з того моменту і далі шати "Вчення" не покривають і не приховують більш "Вчителя". І відкрилося їй (людині) навіки, що "Тора і Творець - єдині".

141. І з цього зрозумій сказане: "Мене залишили, а Тору Мою зберегли". Що означає: "Добре, якби Мене залишили, а Тору Мою зберегли, - світло, що в ній, повертає їх до джерела" (Єрусалимський Талмуд, трактат Хаг'і'а, ч.1, закон 7). Що на перший погляд є дивним. Але мається на увазі, що вони постили і мучилися аби знайти розкриття Його лику, як сказано: "Близькості Божої жадають" (Пророки, Єшаягу, 58:2).

А мовить їм написане від імені Творця: "Добре, якби ви залишили Мене, бо всі ваші зусилля марні та не приносять користі, тому що не перебуваю Я ніде, окрім як у Торі. Тому зберігайте Тору. І там шукайте Мене. І світло, що в ній, поверне вас до джерела, і знайдете Мене", як пояснюється сказаним: "І ті, хто шукає Мене, - знайдуть Мене".

142. А тепер можна прояснити суть вчення Кабали в певній незначній мірі, - так, щоби вистачило для вірного уявлення про природу цієї мудрості, аби не вводити себе в оману помилковими уявленнями, які маси здебільшого вигадують собі.

І потрібно, щоб ти знав, що свята Тора ділиться на чотири стадії, які охоплюють всю реальність. Бо три стадії розрізняються у всій дійсності цього світу та називаються: світ, рік, душа, а четверта стадія - це шляхи існування тих трьох частин реальності. Тобто - їхнє живлення й управління, та всі їхні події.

143. Зовнішня сторона реальності, наприклад небеса, небокрай, земля, моря і т.п., що згадуються в Торі, - все це називається "світ".

А внутрішня сторона реальності, тобто людина, тварина, звір, птах, за видами їхніми і т.п., що наводяться в Торі, котрі є у вищезазначених місцях, званих "зовнішньою стороною", - вони йменуються "душа".

А розвиток реальності за їхніми поколіннями (іменується) причиною й наслідком: наприклад, розвиток глав поколінь від Першої людини до Єгошуа й Калева, котрі прийшли в землю (Ізраелю), як це наводиться в Торі; причому батько розглядається як "причина" синові своєму, який "спричинений" ним; і стадія цього згаданого розвитку деталей реальності шляхом причини й наслідку іменується "рік".

А всі шляхи існування всієї реальності, як із зовнішньої сторони, так і з внутрішньої, котрі згадані вище, - за всіма способам їх ведення та подій їхніх, що наводяться в Торі, - йменуються "існуванням реальності".

144. І знай, що чотири світи, звані в Кабалі: Ацилут, Брія, Єцира, Асія, в той час коли розповсюдилися і вийшли, - вийшли один з іншого, як печатка та відбиток. Тобто, так само, як все, що записане на печаті, неодмінно розкривається і виходить на її відбитку, - не менше й не більше, - так було і в розповсюдженні світів. Так що всі чотири стадії: світ, рік, душа та їхнє існування, як сказано вище, що знаходилися в світі Ацилут, - всі вони вийшли і закарбувалися, та розкрилися, за їхнім взірцем, так само і в світі Брія. І так само - зі світу Брія у світ Єцира, - до світу Асія.

Таким чином, всі три стадії в реальності, (яка знаходиться) перед нами, звані світ, рік, душа, з усіма шляхами їхнього існування, котрі знаходяться перед нашими очима тут, в цьому світі, постали і розкрилися тут зі світу Єцира. А світ Єцира - з того, що вище від нього.

Так що джерело всіх тих численних деталей, що перед нашими очима, - в світі Ацилут. І мало того, навіть щось нове, що оновлюється і виникає сьогодні в цьому світі, - зобов'язане кожне оновлення розкритися спочатку згори в світі Ацилут. А звідти приходить і розповсюджується, та розкривається нам в цьому світі. І про це сказали наші мудреці: "Немає в тебе жодної травинки внизу, щоб не було у неї долі і наглядача з висі, який вдаряє по ній і каже їй: "Рости!" (Берешит Раба, ч.10). І про це написано: "Не поворухне людина пальцем внизу, доки не проголосять про неї згори" (трактат Хулін, стор.7).

145. І знай про вдягання Тори в три категорії реальності: світ, рік, душа, та у види їхнього існування в цьому світі, - матеріальні, як сказано вище; звідси є у нас заборона, скверна й вада, котрі приходять у відкритій Торі; причому роз'яснилося вище, що Творець вдягнений в неї, як сказано: "Тора і Творець - єдині", але у великому вкритті, оскільки ці матеріальні облачення - суть крила, що покривають та приховують Його.

Однак облачення Тори у вигляді тонких "світу-року-душі та видів їхнього існування" в трьох вищих світах, званих Ацилут, Брія, Єцира, - йменуються у сукупності своїй Кабалою.

146. Таким чином, Кабала та відкрита Тора - суть одне й те ж. Але доки людина отримує (світіння) в стадії приховання лику і Творець вкривається в Торі, - визначається, що вона займається відкритою Торою. Тобто - не є підготовленою до того, щоб отримати хоч би якесь підсвічування від Тори світу Єцира, не кажучи вже про те, що є вищим від світу Єцира.

А коли людина удостоюється розкриття лику, тоді починає займатися Кабалою. Оскільки самі облачення відкритої Тори стоншилися для неї, і Тора її стала Торою світу Єцира, званою "мудрістю Кабали". І навіть (коли) удостоюється Тори світу Ацилут, - це не означає,

що помінялися для нього букви Тори, а лише ті ж самі облачення відкритої Тори стоншилися для неї і стали дуже тонкими, зробившись відповідно до сказаного: "І не буде більше вкриватися Вчитель твій, і очі твої будуть бачити Вчителя твого". І стали вони тоді на стадію: "Він, Оживлюване, Приналежне - все єдине в Ньому".

147. І для того щоб трохи наблизити це до розуму, я наведу тобі приклад. Наприклад, доки знаходилася людина в періоді вкриття лику, букви і шати Тори обов'язково приховували Творця, з огляду на те що терпіла невдачі через зловмисності і помилки, які вчинювала. І тоді перебувала під загрозою покарання, грубих убрань, що в Торі, що є скверною, заборонаю, вадою і т.п.

Однак у той час, як удостоюється відкритого управління і стадії повернення з любові, коли зловмисності стали людині як заслуги, то всі зловмисності і помилки, в яких зазнавала невдачі з часу свого перебування під прихованням лику, зняли тепер грубі і дуже гіркі вбрання та одяглися в облачення світла заповіді й заслуг. Бо ті грубі вбрання самі обернулися на заслуги, і тепер вони - облачення, що виходять зі світу Ацилут або Брія, і не приховують та не покривають "Вчителя". І більш того: "І очі твої будуть бачити Вчителя твого" (Пророки, Єшаягу, 30:20).

Адже немає жодної різниці в чому б то не було між Торою світу Ацилут і Торою, яка в цьому світі, - тобто між Кабалою та відкритою Торою; а вся відмінність лише в стадії людини, котра займається Торою. І роками займаються Торою, воістину одним законом та однією й тією ж мовою, але, в той же час, в одного буде ця Тора в стадії Кабали і Тори світу Ацилут, а в іншого - буде відкритою Торою світу Асія.

148. І тим самим зрозумій справедливість слів Віленського Гаона в молитовнику, в благословенні Тори, який написав, що починають Тору з таємниці, тобто з відкритої Тори світу Асія, яка є прихованою, де Творець вкривається зовсім. А потім (займаються) натяком, - тобто тим, що найбільш розкривається в Торі світу Єцира. Доки не удостоїться простого сенсу, а це - таємниця Тори світу Ацилут, званої "простий сенс", бо зняла з себе всі облачення, що приховують Творця.

149. І після того, як ми дійшли до цього місця, можна дати деяке поняття й визначення про чотири світи, відомі в Кабалі під іменами Ацилут, Брія, Єцира та Асія святості та про чотири світи АБЕА нечистоти, котрі розташовані один навпроти іншого, проти світів АБЕА святості. І зрозумій це на чотирьох стадіях осягнення Його управління та з чотирьох ступенів любові. І роз'яснимо спочатку чотири світу АБЕА святості. І почнемо знизу, зі світу Асія.

150. Бо роз'яснилися вище дві перші стадії управління в стадії вкриття. І знай, що обидві вони - стадія світу Асія. І тому написано в книзі "Древо життя", що більша частина світу Асія - зло, та й та малість добра, яка є в ньому, також змішана зі злом до невпізнання. Адже виходячи з одинарного приховання слідує, що більша його частина - зло, тобто страждання і біль, які відчують ті, хто отримують таке управління. А з подвійного приховання виходить, що і добро змішується зі злом, і добро є абсолютно невиразним.

А перша стадія розкриття лику - це стадія "світ Єцира", і тому написано в книзі "Древо життя" (Врата 58, ч.3), що половина світу Єцира - добро, а половина - зло. Тобто той, хто осягає першу стадію розкриття лику, яка є першою стадією залежної любові, званої лише "поверненням з трепоту", називається "середнім", і він - наполовину винний, наполовину виправданий.

А другий ступінь любові так само є залежною любов'ю, але тільки немає між ними (людиною і Творцем) ніякої пам'яті про шкоду та будь-яке зло; і так само - третя стадія любові, що є першою стадією незалежної любові; обидві вони - стадія "світ Брія". І тому написано в книзі "Древо життя", там же, що більша частина світу Брія - добро, а менша - зло, і цю малість зла неможливо розрізнити. Тобто, як сказано вище, удостоюючись однієї заповіді, середній схиляє себе до чаші виправдання і тому називається "здебільшого добрим". Тобто це - друга стадія любові. А та нерозрізнена малість зла, яка є в світі Брія, впливає з третьої стадії любові, котра є незалежною. І хоча він уже схилив себе до чаші виправдання, проте все ще не схилив увесь світ, і тому виходить, що мала його частина -

зло. Бо ця любов ще не в стадії вічності. Однак ця дешиця є непомітною, оскільки він ще не відчув ніякого зла і шкоди, навіть по відношенню до інших.

А четверта стадія любові, тобто незалежна і вічна любов, - це стадія світу Ацилут. І про це написано в книзі "Древо життя", що в світі Ацилут немає абсолютно ніякого зла. І там "не встановиться у Тебе зло". Бо після того як схилив також і весь світ до чаші виправдання, любов є вічною та абсолютною, і не виникне більше ніколи ніякого покриття та приховання. Адже там - місце остаточного розкриття, як сказано: "І не буде більше вкриватися Вчитель твій, і очі твої будуть бачити Вчителя твого". Бо знає він вже всі справи Творця з усіма створіннями на стадії істинного управління, що розкривається з Його імені: Добрий і Той, Хто приносить добро поганим та хорошим.

151. І звідси зрозумій також стадію чотирьох світів АБСА нечистоти, що розташовані навпроти світів АБСА святості, таємницею "одне навпроти іншого зробив Творець". Бо система нечистих сил світу Асія знаходиться в стадії вкриття лику на двох її рівнях, і система ця панує з тим, щоб змусити людину схилити все до винності.

А нечистий світ Єцира тримає в своїх руках чашу вина, котра не виправлена в святому світі Єцира. І тим самим панує над середніми, котрі отримують від світу Єцира, - таємницею "одне навпроти іншого зробив Творець".

Нечистий же світ Брія - є в його руках та ж сила, щоб скасувати залежну любов, - тобто скасувати лише те, від чого вона залежить. І це - недосконалість в любові другої стадії.

А нечистий світ Ацилут - саме він тримає в своїх руках ту дешицю зла, присутність якого є непомітною в світі Брія в силу третьої стадії любові. І хоча це істинна любов в силу Доброго й Того, Хто приносить добро поганим і хорошим, що є стадією святого світу Ацилут, - причина в тому, що не заслужив схилити таким же чином і весь світ до виправдання, і є сила в руках нечистоти скинути любов, - в силу управління над іншими.

152. І про це написано в "Древі життя", що світ Ацилут нечистоти стоїть супроти світу Брія, а не навпроти світу Ацилут, оскільки в світі Ацилут святості, звідки походить лише четверта стадія любові, зовсім немає влади нечистоти, бо (людина) вже схилила весь світ до виправдання та знає всі справи Творця також і в (тому, що стосується) управління всіма створіннями через осягнення імені Його: Добрий і такий, що приносить добро поганим та хорошим.

Але в світі Брія, звідки походить третя стадія любові, яка ще не схилила весь світ, є ще зачіпка для нечистоти; однак ця нечистота визначається як Ацилут нечистоти, будучи розташованою навпроти четвертої стадії, котра представляє собою незалежну любов. А ця любов - стадія світу Ацилут.

153. І добре роз'яснилися чотири світи АБСА святості, а також - нечистоти, котрі є категорією "протистояння" кожного світу та категорією нестачі, що є в світі, котрий протистоїть йому в святості; і вони називаються чотирма світами АБСА нечистоти.

154. Отже, ці слова є достатніми для будь-якого вивчаючого, щоби відчув у своїй свідомості суть мудрості Кабали, - хоча б незначною мірою. І необхідно, щоб ти знав, що більшість авторів книг з Кабали адресували свої книги лише тим вивчаючим, хто вже удостоївся розкриття лику та всіх вищих осягнень. І не слід питати: якщо вони вже удостоїлися осягнень, - то вже знають все з власного пізнання. Так навіщо ж їм ще й вивчати кабалістичні книги інших?

Але не від мудрості таке питання, бо це подібно до того, хто займається відкритою Торою та не має ніякого пізнання у справах цього світу, - в категорії світ-рік-душа, що в цьому світі, - і не знає ситуацій з людьми та їхньої поведінки по відношенню до себе, та їхньої поведінки з іншими, і не знає тварин, звірів і птахів, що в цьому світі. І хіба можеш ти помислити про те, що така людина буде здатна зрозуміти якесь питання в Торі як годить? Адже вона би перевертала питання в Торі від зла до добра, а від добра - до зла та не розбиралася б ні в чому.

Так само і в тому питанні, яке перед нами: хоча людина і удостоюється осягнення, - і навіть осягнення від Тори світу Ацилут, - в будь-якому випадкові вона знає звідти лише те,

що стосується її власної душі. Однак все ще повинна пізнати всі три категорії: світ, рік, душа, - в усіх їхніх подіях та поведінці досконалим пізнанням, щоб змогла зрозуміти питання Тори, які відносяться до того світу. А ці питання в усіх їхніх деталях й подробицях роз'яснюються в книгах Зогар та в справжніх книгах з Кабали, які кожен мудрець і той, хто розуміє, зобов'язаний вивчати вдень і вночі.

155. І тому слід запитати: якщо так, - то чому ж зобов'язали кабалісти кожного вивчати Кабалу? Однак є в цьому велика й гідна оголошення річ: є неоціненна чудова властивість для тих, хто займається мудрістю Кабали, бо хоча й не розуміють того, що вчать, - пробуджують на себе світла, що оточують їхні душі.

Тобто кожній людині з Ізраеля забезпечене в кінці знайти всі чудові досягнення, якими задумав Творець в задумі творіння насолодити кожне створіння. А той, хто не удостоївся в цьому кругооберті, - удостоїться в іншому і т.п., доки не удостоїться завершити задум Його, який замислив. І весь час, поки не удостоїлася людина своєї довершеності, визначаються для неї ті світла, яким належить прийти до неї, як оточуючі світла. І значення їхнє у тому, що стоять наготові для неї, однак вони чекають від людини, щоб очистила свою судину отримання, і тоді облачатися світла ці у підготовлені судини.

І тому також і в той час, коли бракувало їй судин, в час, коли людина займається цією мудрістю та згадує імена світел і судин, у яких є зі сторони її душі приналежність до неї, - вони негайно світять їй у певній мірі. Однак вони світять людині без облачення у внутрішню частину душі її, оскільки бракує судин, що готові для їхнього отримання. І все ж світіння, яке отримує раз по раз під час заняття, притягують на неї чарівність з небес та сповнюють її достатком святості і чистоти, які набагато наближають людину до того, щоб досягла своєї досконалості.

156. Але є сувора умова під час заняття цією мудрістю: не матеріалізувати поняття уявними та матеріальними речами, бо переступають тим самим (сказане): "Не роби собі ідола та жодного зображення". Адже тоді навпаки - отримують шкоду замість користі. І тому застерегли мудреці з обережності: вивчати цю мудрість тільки після закінчення сорока років або з вуст рава і т.п. І все це - з вищеописаної причини.

І тому, щоб врятувати вивчаючих від будь матеріалізації, складаю я книгу "Вчення про десять сфірот по Арі", в якій збираю з книг Арі всі основні статті, що стосуються роз'яснення десяти сфірот, - простою та легкою мовою, наскільки я зміг. І на них я склав таблицю питань і таблицю відповідей, - на всі слова й на всі питання. "І бажання Творця в руці Його здійсниться".

Скорочення та лінія

Глава 1

Розглядає перше скорочення, коли скоротилося світло нескінченності, аби створити істоти та утворити створіння

Містить 5 пунктів: 1. До скорочення світло Нескінченності наповнювало всю реальність. 2. Причина творення - розкрити імена та найменування. 3. Скорочення світла навколо центральної точки. 4. Після скорочення залишився круглий простір. 5. Оскільки світло Нескінченності є рівномірним, то і скорочення також було рівномірним, тобто у вигляді кола.

До скорочення світло нескінченності наповнювало всю реальність

1) Знай, що перш ніж були створені істоти та утворені створіння, просте вище світло наповнювало всю реальність. І не було жодного вільного місця у вигляді порожнього повітря й простору, а все було заповнене нескінченним простим світлом, і не було в ньому ні початку, ані кінця, а все було єдиним, простим, повністю однорідним світлом, і воно називається світлом нескінченності.

Ор пнімі

Слід пам'ятати, що вся мудрість Кабали ґрунтується на поняттях духовних, які не займають ні місця, ані часу, в них немає зникнень та змін, а всі зміни, про які йдеться в цьому вченні, не означають, що перший стан зникає та приймає інший вигляд, а зміна означає тільки появу додаткового стану, при якому первинний стан залишається незмінним, оскільки зміни й перемини відбуваються лише в матерії.

І в цьому - вся складність для початківців, оскільки сприймають поняття у визначеннях матеріальних, в рамках часу й місця, заміни та зміни, в той час як автори кабалістичних книг використовують "земні" поняття тільки як символи для позначення вищих, духовних коренів. І тому старайся тлумачити абсолютно кожне слово в його духовному сенсі, незалежному від місця, часу, зміни. Тому що вивчаючи зобов'язаний зберігати в пам'яті точний сенс слів, оскільки неможливо постійно повертатися до роз'яснення їхнього справжнього змісту.

(Див. питання [55](#), [56](#))

1. **Знай, що перш ніж...** Поняття духовного часу докладно розглядається далі, у "Внутрішньому спогляданні", в кінці першої частини Вчення про десять сферот.

2. **...просте вище світло...** Тобто, світло, що розповсюджується із сутності Творця. Знай, що всі імена й визначення, використовувані в Кабалі, не говорять нічого про сутність Творця, а кажуть нам лише про світло, що розповсюджується з сутності Творця. Про саму ж сутність Творця не розповідається жодним словом. І це відображає закон: "Все, що є незбагненим, - неможливо назвати". Пам'ятай це і не помилися.

(Див. питання [45](#), [73](#))

3. **...наповнювало всю реальність...** Незрозуміло: адже тут йдеться про щось, котре існувало раніше, ніж були створені світи. Але якщо так, - яка ж існує реальність, котру вище світло повинне заповнити? А справа в тому, що всі світи і всі душі, котрі вже існують, і яким ще належить з'явитися в подальшому, - у всіх їхніх різновидах, аж до їхнього кінцевого виправлення, - всі вони включені в нескінченності Творця, в усій їхній величї й повноті, - настільки, що ми не можемо відокремити їх від світла, як тільки за ознакою, що в цій загальній реальності ми повинні розрізняти два стани:

- перший - в якому вигляді вони існують постійно в Нескінченності в усій їхній досконалості та величї;

- другий - як вони впорядковуються, спускаються та оновлюються перед нами після першого скорочення, - в п'яти світах, званих Адам Кадмон, Ацилут, Брія, Єцира, Асія.

І саме це має на увазі Арі, кажучи, що вище світло, що виходить із сутності Творця, "заповнювало всю реальність", - тобто ту загальну реальність, яка існує в першому вигляді,

себто якою вона проявляється та існує в Нескінченності, до першого скорочення. Зі сказаного видно, що вище світло заповнювало її повністю, - так, що не залишалося в ній ніякого порожнього місця, щоб можна було додати якусь у чомусь досконалість й виправлення.

(Див. питання [74](#))

4. І не було ніякого вільного місця... Пояснення: перш, ніж були створені світи, коли існувала тільки Нескінченність, - не було там вільного місця, тобто нестачі, - місця, яке треба було б виправити (отримати виправлення), оскільки вище світло заповнювало це місце так, що не залишило нижнім місця визначити й додати щось до його довершеності. І тільки внаслідок скорочення, яке було потім зроблене, виникла потреба, - з'явилося вільне для виправлень місце. Але не помилися, уявляючи, що про матеріальне місце мовиться в книзі.

5. ...у вигляді порожнього повітря... Мовиться, звичайно, не про матеріальне повітря, а обговорюється поняття духовного світла; в кожному цілому парцуфі є два види світла: світло Хохма і світло хасадім. Світло Хохма - це сутність парцуфа, міра його життя. А світло хасадім - це лише світло-облачення на світло Хохма, оскільки світло Хохма не може вдягатися в парцуф, якщо не буде попередньо вдягнуте у світло хасадім. Але іноді, коли парцуфим в малому стані, - катнут, - є в них тільки світло хасадім. І знай, що це світло хасадім називається повітря, - авір, - або руах. І коли воно одне, - саме по собі, без світла Хохма, - воно зветься "порожнє повітря", авір рейкані, - тобто воно є вільним від світла Хохма та очікує, коли світло Хохма розповсюдиться в ньому і заповнить його. І, як каже Арі, перш ніж були створені світи, - тобто в Нескінченності, - не було порожнього повітря в реальності взагалі, оскільки немає там потреби у чому б то не було.

(Див. питання [5 - 7](#), [44](#), [50](#))

6. ...і простору... Перш ніж пояснити це слово, необхідно зрозуміти, - в чому суть духовного клі. А вона в тому, що оскільки створіння отримує насолоду життя від Творця, то обов'язково має бути бажання й прагнення отримати цю насолоду. І знай, що міра цього бажання та прагнення і є суттю всього матеріалу в створіннях. Настільки, що все, що є в створіннях, окрім цього матеріалу, відноситься вже не до самого матеріалу, а до тієї насолоди (світла), яке вони отримують від Творця.

І саме цей матеріал і є тією мірою, котра визначає "величину" і "розмір" кожного створіння, кожного парцуфа, кожної сфери. Адже розповсюдження вищого світла від Творця було, звичайно ж, без міри та обмеження. І лише саме створіння визначає ступінь одержуваної насолоди в мірі своїх сил, оскільки отримує не більше й не менше, ніж ступінь його прагнення та бажання отримати. І це бажання створіння отримати насолоду і є справжньою його мірою, яка діє в духовному, оскільки немає насильства в духовних діях, а все залежить від бажання у створінні.

І тому ми кажемо, що "бажання отримувати" - це клі отримання, судина створіння. Воно визначається як матеріал створіння і тому відділяється від Творця, отримує самостійне ім'я - "створіння", бо визначається як така властивість, якої зовсім немає в Творці, оскільки бажання отримувати абсолютно не діє в Творці, - адже від кого Він може отримати?

Раніше ми з'ясували, що в цьому матеріалі існують чотири ступені розвитку, від катнут, - малого стану, - і до ґадлут - великого стану отримання. І четвертий ступінь, який є найбільшою стадією отримання, - ґадлут, - заповнений лише в Нескінченності, до створення світів. І тільки на неї було зроблене скорочення. Як буде далі розглянуто, - внаслідок скорочення з четвертого ступеня зникло все світло, яке було у нього у Нескінченності, і вона залишилася в стані порожнього простору. Про це говорить Арі, що до створення світів, - тобто в Нескінченності, - не було порожнього "простору".

(Див. питання [1 - 2](#), [19](#))

7. ...все було заповнено нескінченним простим світлом... Тобто, неможливо щось додати до нього діями нижніх.

8. ...і не було в ньому ні початку, ані кінця... Поняття "рош" (голова, початок) та соф (кінець) будуть розглянуті нижче.

9. **...а все було єдиним, простим...** Немає в ньому ступенів, ні малих, ані великих, а все є однорідним.

(Див. питання [45](#))

10. **...повністю однорідним світлом...** Тобто, немає там ні тонкощі ("закут"), ані товщини (авіют), якими будуються і розрізняються ступені, оскільки ці властивості з'явилися в світах після змін внаслідок скорочення, як буде розглянуто нижче.

(Див. питання [13](#))

20. **...він називається світлом нескінченності...** Ми не в змозі досягнути Нескінченність. Але як в такому випадку ми можемо визначити цей стан ім'ям? Адже кожне ім'я вказує на значення і сенс, що досягаються нами, а назва "нескінченний" не вказує на відсутність пізнання, бо в такому випадкові ми могли б назвати його "незбагнений". Справа в тому, що ця назва показує нам всю ту різницю, що є між Нескінченністю та всіма світами, котрі знаходяться під нею, внаслідок того що відбулося скорочення, яке діє після світу Нескінченності; і кожен раз, коли ця сила пробуджується, вона стискає і скорочує світло, і на цьому його світіння припиняється.

І тому припинення світіння в кожному парцуфі є наслідком тільки цього скорочення. І лише внаслідок припинення світіння народжуються і оновлюються всі об'єкти та їхнє наповнення у всіх їхніх різновидах у всіх світах. І оскільки поняття "скорочення" не відноситься до Нескінченності, то немає там і понять "кінця" та "припинення", і тому називається "нескінченний", аби показати, що немає там абсолютно ніяких обмежень й кордонів, а тому ясно, що світло в ньому є простим та абсолютно однорідним, тому що одне визначає інше.

(Див. питання [33](#), [46](#), [76](#))

Причина творіння - розкрити імена та найменування

2) І тоді з'явилося у Нього просте бажання утворити світи та створити створіння, розкривши цим досконалість своїх діянь, імен й найменувань, що і стало причиною створення світів.

Ор пнімі

30. **І тоді з'явилося у Нього просте бажання...** Не заплутайся в тому, яким чином визначене бажання в Нескінченності як найвищий задум. І настільки, щоб сказати, що "піднялося, проявилось в Його простому бажанні". І зрозумій це разом зі сказаним вище, що обов'язково знаходиться в кожному створінні бажання отримати насолоду від Творця. Але в Ейн Соф, - світі Нескінченності, - це "просте бажання" знаходиться в стані "Він та ім'я Його єдині", як сказано в "Піркей де-рабі Еліезер", п.1, і тут, у рава (Арі) в тексті далі.

Однак не слід представляти відокремлення, віддалення, зближення та злиття (єдність), про які йдеться тут, як відокремлення і єдність в поняттях матеріальних, що відділяються шляхом руху, віддаленням від місця, чи наближенням до місця, оскільки духовні поняття не займають місця, як відомо. І знай, що відокремлення в духовному не відбувається інакше, як тільки внаслідок "відмінності у властивостях". І якщо один духовний об'єкт набуває додаткового образу, котрий відрізняється від того образу, який є у нього, то перетворюється ця духовна властивість з "одного" на дві окремих властивості, віддалених одна від іншої через відмінність, котра існує в цих двох образах. Та як і матеріальні об'єкти віддаляються і зближуються віддаленням від місця або наближенням до місця, так і об'єкти духовні відокремлюються, віддаляються, зближуються та з'єднуються відмінністю у властивостях або збіжністю властивостей. Так, що відмінність у властивостях відокремлює та віддаляє один об'єкт від іншого, а подібність властивостей зближує та поєднує об'єкти. І пам'ятай це, тому що в цьому ключ до мудрості Кабали.

А тепер зрозумій висловлювання "Він та ім'я Його єдині", що згадане вище, а також - поняття простої єдності, котра має місце у Нескінченності. Адже ця єдність - одна з таємниць могутності Творця. Як з'ясувалося вище (в [п.6](#)), різниця між Творцем і створінням, яка

з'явилася внаслідок "бажання отримувати", яке існує в створінні та відсутнє в Творці, призводить до того, що внаслідок цієї відмінності властивостей створіння відокремилося від Творця та набуло свого імені. Стало називатися створінням, а не Творцем.

Але виходячи зі сказаного є помилковим думати, що світло Ейн Соф, - Нескінченності, - зване "Він", в повному обсязі зливається у свій подобі з самою Нескінченністю, званою "ім'я Його", - тобто з бажанням отримувати світло. Адже вище світло, зване "Він", виходить з ацмута, - сутності Творця, - і всі його властивості - лише віддача, і немає в ньому нічого від бажання отримувати. Тоді як в Нескінченності, званої "ім'я Його", є бажання отримувати, внаслідок чого вона відрізняється від вищого світла. Бо, як відомо, відмінність властивостей веде до відокремлення.

Тому в "Піркей де-рабі Еліезер" та у Арі сказано, що це не так, а Він та ім'я Його знаходяться в простій єдності і немає між ними жодних відмінностей. І хоча, звичайно ж, є між ними, - між "Він" та "ім'я Його", - обов'язково якась відмінність властивостей, в будь-якому випадкові вона абсолютно не діє там. І хоча ми не розуміємо цього, - все одно це безсумнівно так. І про це сказано, що жодна думка абсолютно не досягає Нескінченності, оскільки поняття це є вищим за наш розум.

(Див. питання [4](#), [22](#), [43](#), [57](#), [75](#))

Скорочення світла навколо центральної точки

3) І тоді скоротив Нескінченний себе в точці центральній своїй, в самому її центрі, скоротив це світло і видалився у сторони навколо центральної точки.

Ор пнімі

40. І тоді скоротив Нескінченний себе... Вже з'ясували ми сенс цих речей "Він та ім'я Його єдині", де незважаючи на те, що існує відмінність у властивостях внаслідок бажання отримувати, котре входить до Нескінченності, в будь-якому випадку це не створює там жодних відмінностей між нею та вищим світлом, і вони знаходяться там у простій єдності. Але при цьому стала вказана відмінність причиною та приводом для створення світів й для того, щоби виявити довершеність Його дій, імен й найменувань. Як сказав тут рав, що створенням світів та їх розповсюдженням до цього світу, - "олам га-зе", - створилася можливість надати тут місце для роботи в Торі й заповідях не заради "отримання", а лише для "віддачі", – аби завдати насолоди Творцеві. Внаслідок цього можуть душі змінити форму бажання отримувати, що в них, котра відокремлює їх від Творця, на форму бажання віддавати. Тобто, - отримувати від Творця заради того, щоби завдати Йому насолоди, оскільки Він бажає цього.

Як сказано нижче в [п.90](#), збіг (подібність) властивостей з Творцем називається "злиття" та "єдність", тому що створіння позбавляється форми бажання отримувати і набуває форми бажання віддавати, яка є формою бажання самого Творця. А як відомо, подоба властивостей поєднує духовні об'єкти в один, і тому повертаються світи до попереднього стану.

І Арі каже про це: "І коли з'явилося у Нього (буквально: "піднялося в Ньому") просте бажання створити і т.п.". "Піднялося" (з'явилося) означає, що піднявся в своєму прагненні до чистоти і злиття за допомогою того, що зменшив і скоротив міру бажання отримувати, притаманну йому, аби уподібнити свої властивості до вищого світла.

І хоча бажання отримувати, яке перебуває в Ейн Соф, світі Нескінченності, і зветься "Малхут світу Нескінченності" або "ім'я Його", не відчувало воно жодної потреби у злитті з вищим світлом через відмінність властивостей, - все ж виправило себе, щоб уподібнити свої властивості до властивостей вищого світла та віддалитися від тієї великої міри бажання отримувати, яка називається "четверта стадія", аби ще сильніше злитися з вищим світлом. Оскільки зближення властивостей створює злиття. І цю дію виражає слово "піднялося", - тобто піднялася Малхут світу Нескінченності, її "просте бажання", і злилася з вищим світлом, зменшивши своє бажання отримувати.

І це те, про що каже раб: "І тоді скоротив Він себе". Як вже з'ясовували, - вся міра насолоди, світла, та вся величина ступеню створіння вимірюються мірою бажання отримувати, що в ньому. Тому після того, як Малхут світу Нескінченності скоротила себе, зменшивши своє бажання отримувати, - зникло світло-насолода через малість бажання. І в цьому сенс поняття скорочення. Тобто "підняття", - "підйом" бажання, - призвело до зникнення звідти світла й насолоди.

(Див. питання [12](#), [22](#), [31](#), [78](#), [87](#), [91](#), [92](#))

50. **...в точці центральній своїй...** Незрозуміло: якщо немає там рош і соф, початку й кінця, то як може там бути "центр"? Або, може бути, ми займаємося чимось матеріальним, що обіймає місце? Справа в тому, як вже з'ясовували, що і в світі Нескінченності теж обов'язково існує бажання отримувати, але у вигляді "простого бажання". Це означає, що не діляться в ньому ступені на малі чи великі, оскільки бажання отримувати, що в ньому, не визначається як відмінність властивостей, котра призводить до якогось відокремлення. І тому немає в ньому ніякого зменшення значущості у порівнянні з вищим світлом. Необхідно знати, що зобов'язане вище світло розповсюдитися по чотирьох ступенях, доки не розкриє створінням бажання отримувати у всій його повноті, яка задана й визначена в ньому заздалегідь.

Сенс обов'язковості розвитку за цими чотирма ступенями в тому, що бажання отримувати знаходиться в світлі від початку, разом з розповсюдженням світла з кореня. А розповсюдження світла визначається як відокремлення світла від Творця, здобуття самостійності. Тобто "розповсюдження" від Творця відбувається до тих пір, поки не виявляється у світлі зміна властивостей через бажання отримувати, - (від того стану) коли безумовно воно (світло) ще є Творцем, а не "розповсюдженням", яке відокремлюється і виходить з Творця. Бо в духовному не виявляється ніякої іншої відмінності, окрім як відмінності за властивостями (див. вище [п.6](#) та див. далі розділ "[Внутрішнє споглядання](#)").

Але до тих пір, поки не розкриє ще це бажання силами самого створіння, - до цих пір воно не вважається створінням. Іншими словами, створіння повинно саме прагнути отримати насолоду, бо тільки тоді вважається, що розкрилося бажання отримувати силами самого бажання. Але це особисте прагнення не може проявитися, доки не зникне насолода. Оскільки тільки тоді можливо, щоб потяглося бажання слідом за колишньою насолодою настільки, щоби відкрило в собі, своїми власними силами, "бажання отримувати". І лише тоді завершуються келім отримання у сталості свого бажання.

І ще слід знати, що все "розповсюдження" світла від Творця, - подібно до того, як воно включає в собі бажання отримувати, - воно також має включати в собі й бажання віддавати. Адже якщо б не це, були б Творець і створіння у повній протилежності властивостей, в повній відокремленості, бо протилежність властивостей віддалила б їх одного від іншого нескінченно, як віддаленим є схід від заходу. І тому зобов'язане все світло, що виходить від Творця, включати в себе також і бажання віддачі, щоби була близькість властивостей між Творцем та створінням.

І коли відкривається у створінні це бажання віддачі, - притягається до нього величезне світло від Творця, котре походить від пробудження цього особистого бажання створіння. І це світло визначається всюди як світло хасадім. Однак перше розповсюдження від Творця, - оскільки бажання отримувати включене до нього, - називається всюди "світло Хохма" або "світло Творця".

Запам'ятай ці два види світла і знай, що друге світло - світло хасадім є набагато слабкішим від першого світла, - світла Хохма. Бо притягується за допомогою зусиль й пробудження самого створіння, його власними силами, через те, що хоче воно подібності своїх властивостей із Творцем, оскільки самостійно долає бажання отримувати та пробуджується до бажання віддачі. У той час як перше розповсюдження, - тобто світло Хохма, - виходить прямо від Творця, і створіння не бере жодної участі в його розповсюдженні. І тому воно є незрівнянно вищим від світла хасадім. І тому світло Хохма визначається як сутність та життя створіння, а світло хасадім визначається лише як світло виправлення, - для приведення створіння до досконалості.

А тепер розглянемо чотири стадії й ступені, які повинні бути присутніми в кожному створінні. Спочатку розповсюджується світло та відділяється від Творця в якості світла Хохма, оскільки лише "бажання отримувати" включене до нього. І це перша стадія. А потім посилюється в цьому світлі бажання віддачі та притягує світло хасадім. І це зусилля визначається як друга стадія. А потім поширюється це світло хасадім великим поширенням, сенс якого будемо з'ясовувати далі. І це третя стадія. А після того як відокремилися й розкрилися в усій їхній повноті ці три стадії, повертається та пробуджується сила бажання отримувати, що включена до першого розповсюдження, і повертає притягання світла Хохма.

Ця вершина довершеності утворення бажання отримувати в парцуфі розкривається в його устремлінні до світла Хохма. Тобто в той час, коли у другій стадії було відсутнє світло Хохма в парцуфі, а було лише світло хасадім, - після третьої стадії. Коли з'явилася у створіння можливість спрямуватися до отримання світла Хохма, то це прагнення і визначає в ньому бажання отримувати, завершуючи в ньому клі отримання, чого не було в першому розповсюдженні. Тому завершується створення клі отримання лише в четвертій стадії, яка зветься також другим зусиллям.

А після завершення цієї четвертої стадії в Нескінченності в ній відбулося скорочення, що означає зникнення бажання отримувати з цієї четвертої стадії. Це призвело до зникнення з неї світла Нескінченності.

Отже, нами розглянуті чотири стадії, які повинні бути присутніми в кожному створінні:

- перша стадія називається першим розповсюдженням, або "Хохма";
- друга стадія називається першим зусиллям, або "Біна";
- третя стадія називається другим поширенням, або "Зеір Анпін";
- четверта стадія називається другим зусиллям, або "Малхут".

Де два розповсюдження визначаються як "чоловічі" частини, оскільки є властивостями віддачі, що виходять із Творця:

- перше розповсюдження - це розповсюдження світла Хохма,
- друге розповсюдження - це поширення світла хасадім.

І два зусилля - це дві "жіночі" частини, оскільки є пробудженням і посиленням бажання своїми силами, де:

- перше зусилля - це пробудження створіння до "бажання віддачі", яке стало коренем для світла хасадім;
- друге зусилля - це пробудження створіння до "бажання отримувати", яке стало клі отримання для парцуфа в усій необхідній повноті. І воно називається всюди "четверта стадія", "бхіна далет".

Ця четверта стадія називається "центральною точкою" світу Нескінченності, та Арі мав на увазі (саме) її в сказаному: "Скоротив Він себе в точці центральній своїй". Вона називається так тому, що є клі (судиною) для отримання світла Нескінченності, якому немає міри й меж. І тому визначається її стан як сама внутрішня і центральна точка цього світла. Світло ж оточує її, зливаючись з нею у всіх її проявах настільки, що немає цьому межі. Бо лише таким чином можливо, щоб втримала вище світло безмірно й необмежено.

У той час як в келім отримання, котрі (існують) від скорочення й далі, - тобто в самих нижніх створіннях, - в них келім отримання визначаються як такі, що утримують світло своєю внутрішньою частиною, самою внутрішньою своєю суттю. Іншими словами, стінки келім, якими є чотири їхні внутрішні стадії, - вони створюють межу і визначають міру світла в ньому. І це внаслідок авіют в келім.

У той час як у Нескінченності, де світло і клі знаходяться в простій єдності, у стані "Він та ім'я Його єдині" (див. вище, [п.30](#)), - клі зовсім не обмежує світло, що знаходиться в ньому, і тому світло в ньому нескінченне.

Отже, ми докладно розглянули поняття центральної точки світу Нескінченності і з'ясували, що не йдеться, звичайно ж, про матеріальне "місце" або "площу", а четверта стадія в Нескінченності зветься так за своїм станом простої єдності з вищим світлом. А

поняття "скорочення", яке відбулося в цій центральній точці, вже було розглянуто вище, в [п.40](#).

(Див. питання [5 - 6](#), [14](#), [15](#), [39](#), [49](#), [53](#), [69](#), [82](#), [95-101](#))

60. **...в самому її центрі, скоротив це світло і видалився...** Духовна відстань з'ясовувалася вже в [п.30](#). Говорилося також, що в Нескінченності не було ніякого віддалення між центральною точкою, що являє собою клі, та світлом. Однак після того як скоротив світло у внутрішній частині цієї центральної точки, розкрилася, тим самим, відмінність її властивостей від властивостей світла. Адже у вищому світлі абсолютно відсутнє бажання отримувати, а точка - це "бажання отримувати", що відрізняється від світла. А оскільки змінилися властивості одного щодо іншого, то вони виявилися віддаленими один від одного в мірі цих змін. І це сказано равом в словах: "і видалився".

70. **...в сторони...** Чотири стадії називаються також чотири сторони. І як зазначено Арі, хоча скорочення відбулося тільки в центральній точці, тобто в четвертій стадії, але світло зникло також з усіх чотирьох стадій, оскільки немає в духовному часткової дії. Тому світло зникло також і з трьох інших стадій.

(Див. питання [46](#), [83](#))

Після скорочення залишився круглий простір

4) **І залишилися: вільне місце, повітря і порожній простір саме навколо центральної точки.** І це скорочення було рівномірним навколо цієї порожньої центральної точки, - так, що місце цього простору було круглим з усіх сторін, рівномірним повністю, а не у вигляді прямокутників з виступаючими кутами, тому що і Нескінченність скоротила себе у вигляді кола, - рівномірно з усіх боків.

Ор пнімі

80. **...вільне місце...** Вже розглянуто вище, див. п.п. [4](#), [5](#).

90. **І це скорочення було рівномірним...** Пояснення: без розрізнення малих чи великих ступенів.

І немає місця питанню, - як внаслідок зникнення світла з центральної точки розкрилася відмінність її властивостей від світла, а також проявилися різноманітні міри й відмінності властивостей трьох попередніх ступенів: що третя стадія світліша (івр.: "зака", - тонша, чистіша), ніж центральна точка, оскільки її міра бажання отримувати є меншою, ніж в четвертій стадії, а друга стадія світліша, ніж третя, тому що міра бажання в ній є меншою, ніж в третій стадії, а перша стадія - найсвітліша, тому що міра бажання отримувати в ній є меншою, ніж у всіх, і тому відмінність її властивостей не така відчутна, як у них.

Але якщо є менші й більші ступені, чому ж рав каже, що "скорочення навколо точки було рівномірним"? Справа в тому, що скорочення не перетворило центральну точку на "соф". Інакше було б сказано, що світло зникло з цієї точки через відмінність її властивостей від світла і, звичайно, вона проявила б з цієї причини властивість "соф", кінець, що означає найменший ступінь, нижче і менше за який немає.

Як вже було зазначено, три попередні стадії є важливішими та вищими, ніж центральна точка. Але і це не так, адже скорочення - "цимцум" сталося не через відмінність властивостей точки від попередніх стадій, бо така відмінність є неможливою в Малхут світу Нескінченності, де немає жодної відмінності властивостей між нею і світлом. Там обидва вони - в простій єдності, як сказано: "Він та ім'я Його єдині".

А вся причина скорочення в тому, що з'явилося у створіння просте бажання створити світи (див. [п.40](#)). Це означає, що створіння прагне до такої подоби властивостей, котра буде розкрита за допомогою створення світів, - тобто отримувати, щоби завдати насолоди Творцеві. І є в цьому додаткова, дуже висока перевага:

- оскільки ця дія - чиста віддача ("ашпаа"), бо все бажання створіння - завдати насолоди Творцеві, а зовсім не для власних потреб; тому повністю збігаються його властивості з вищим світлом Творця і воно злите з Творцем повним злиттям;

- з іншого боку це дозволяє створінню поглибити і збільшити своє клі отримання насолоди без жодних обмежень і меж, тому що ця форма отримання насолоди (з наміром заради Творця) не створює ніякої відмінності властивостей з Творцем, оскільки виходить з бажання віддачі.

І, як сказали мудреці в Вавилонському Талмуді (трактат Кидушин, арк.4, стор.1): якщо наречений - поважний, шанований чоловік, то, замість того, щоб дати викуп за наречену та отримати її, він отримує від неї гроші викупу. І цим вона також стає його, оскільки дати важливій людині є рівносильним тому, що й отримати від неї. Тобто "отримання в ім'я віддачі" - це віддача, а не отримання. Адже готовність поважного нареченого отримати від неї надає їй задоволення, що еквівалентне отриманню подарунка від нього. Як сказано в Торі: "І дав їй". А сенс в тому, що отримує аби доставити цим насолоду жінці, надаючи їй шану своїм отриманням.

Зі сказаного ясно, що головною причиною скорочення було лише прагнення до нової форми, - "отримання заради віддачі", яка повинна розкритися за допомогою створення світів (див. [п.40](#)). А зовсім не внаслідок відчуття відмінності властивостей в центральній точці, адже немає в ній ніякої авіют та ніякої відмінності властивостей. І тому скорочення світла не виявило в центральній точці властивість "соф". І тому зовсім неможливо визначити в центральній точці щось як мале, чи велике. Про це сказав Арі, що "скорочення було абсолютно рівномірним".

(Див. питання [12](#), [77](#), [78-80](#), [82](#), [84](#), [85](#), [88](#), [90](#))

100. **...місце цього простору було круглим з усіх сторін...** Пояснення. Оскільки обов'язково після скорочення утворилася якась картина, хоча скорочення, як було розглянуто вище, сталося у подібності, а не внаслідок відмінності властивостей, але після скорочення і зникнення світла з цієї центральної точки відкрилося, що не може вище світло злитися з нею через її велике бажання отримувати.

А оскільки це відкрилося, то впала вона зі ступеню, на якому перебувала в Ейн Соф, у світі Нескінченності. І тепер вона відноситься до властивості "соф", що означає авіют (досл. "товщина", "грубість"), і відмінність від властивостей світла така, нижче за яку немає. Оскільки тепер лише центральна точка залишилася порожнім простором і непридатна більше для облачення світла (див. [п.6](#)), а три попередні стадії залишилися в своїй чистоті ("закут"), та вони як і раніше, й після скорочення, є придатними для облачення в них світла.

Разом з тим з'ясувалося вище, що центральна точка не стала властивістю "соф", як уточнює рав в словах: "місце цього простору було круглим з усіх сторін". Він хоче сказати: "не "соф" саме, а (дещо) подібне до властивості "соф", - як кінець кола знаходиться в його центрі. Таким чином, можна зобразити ці чотири стадії як чотири кола, одне в іншому, подібно до оболонок цибулини, де центральне коло - це стадія четверта, її оточує стадія третя, а її оточує стадія друга, а її оточує стадія перша.

Бачимо, що в цій картині не визначені властивості верх - низ, праве - ліве, тому що перша стадія, наприклад, в одній своїй половині знаходиться вище від усіх, а в другій половині - нижче за всіх, і так само - інші стадії. І тому немає тут верхньої та нижньої частини, а також правого й лівого. Настільки, що немає ні в одній стадії переваги перед іншими, а всі є рівними, подібними, однаковими. Та як вже з'ясували вище, причиною скорочення була не відмінність властивостей, а, як уточнює Арі, - скорочення було круглим з усіх сторін і повністю рівномірним.

(Див. питання [3](#), [40 - 41](#), [68](#), [102-103](#))

Оскільки світло Нескінченності є рівномірним, то і скорочення також було рівномірним, тобто у вигляді кола

5) А причина в тому, що оскільки світло Нескінченності є повністю рівномірним, зобов'язане воно й скорочення зробити рівномірним з усіх сторін, а не щоб скоротити себе з однієї сторони більш, ніж з інших сторін. Як відомо з геометрії, немає більш рівномірної фігури, ніж окружність, адже в прямокутнику є виступаючі кути, як і в трикутнику, і в інших фігурах. А тому має бути скорочення Нескінченності у вигляді кола.

Ор пнімі

200. ...немає більш рівномірної фігури, ніж окружність... Вже розглянуто [вище](#).

300. ...в прямокутнику є виступаючі кути... Пояснення. Якби була там відмінність верх - низ, право - ліво, це виразилося б у вигляді прямокутника, в якому чотири сторони - як прояв чотирьох стадій. А оскільки це не так, тобто немає відмінності властивостей, то необхідно зобразити скорочення у вигляді кола, в якому немає цих понять відмінності, як сказано вище.

(Див. питання [36](#))

400. ...як і в трикутнику... Вказує на ступінь, в якому є тільки три стадії, а четверта стадія відсутня. Тобто, є тільки три сторони: верх, право, ліво, та відсутня нижня сторона. Така фігура називається трикутник.

(Див. питання [37](#))

Глава 2

З'ясовує, що зі світла Нескінченності простягнувся промінь світла в світі, котрі були відокремлені та створені в місці простору, яке скоротилося

Містить п'ять пунктів: 1. З Нескінченності простягнувся промінь світла всередину простору. 2. Вершина променю торкається Нескінченності, але не його кінець. 3. По променю спускається світло Нескінченності у світі. 4. Всі світи знаходяться в тому просторі, який скоротився. 5. До скорочення були Він та ім'я Його єдині, і не може розум осягнути Його.

З Нескінченності простягнувся промінь світла всередину простору

1) І ось, після скорочення, коли залишилося місце простору та вільне й порожнє повітря точно в центрі світла Нескінченності, цим з'явилося місце, в якому могли існувати неєцалім, нівраім, ецурім і наассім (створіння, істоти). Тоді простягнувся зі світла Нескінченності кав (досл.: лінія) один прямий з круглого світла його, згори вниз, опустився і спустився усередину цього простору.

Ор пнімі

1. І ось, після скорочення, коли залишилося місце простору та вільне й порожнє повітря точно в центрі світла Нескінченності... Не помилися, думаючи, що внаслідок скорочення світла в центральній точці відбулися якісь зміни також і в Нескінченності. Адже немає в духовному понять зникнення й заміни, а тому немає необхідності говорити про це в місці настільки високому, як стан Нескінченності. А це скорочення відбулося в абсолютно новому стані, у новій сутності, що є додатковою до світу Нескінченності. Таким способом, що світ Нескінченності залишився у всій його простій єдності, якою і був до скорочення, в стані "Він та ім'я Його єдині". А скорочення відбулося в центральній точці для створення нового світу, з якого зникло світло і залишилося місце простору й порожнечі. І в цьому місці і просторі і були створені всі світи, як це буде розглядатися нижче.

(Див. питання [10](#), [63-64](#), [66](#), [67](#))

2. Тоді простягнувся зі світла Нескінченності... Не слід розуміти цю дію в її звичайному розумінні, - як якусь людську дію, - що спочатку діяв так, а потім інакше, і зник, припинивши першу дію. Тому що немає більшої матеріалізації духовного, ніж подібне уявлення, оскільки в Творці немає випадковостей і змін, як сказано: "Я АВАЯ не змінюю".

І хоча не мовиться про сутність Творця, а лише про світло, що поширюється з Нього, однак оскільки немає змін, випадковостей і руху в сутності Творця, а Він знаходиться в абсолютному спокої, то це означає, що ті ж закони мають бути дотримувані і в світлі, що поширюється від Нього, доки воно ще не досягнуло створіння, доки не облачилося в келім. Подібно до того, коли Він ще тільки виходить з Ацмута, - із сутності Творця, - до створіння, яке оновлене, новостворене, котре отримує від Нього.

Як вже з'ясовували, все оновлення відбувається, в основному, в клі створіння, - тобто в "бажанні отримувати", яке є в створінні. Це бажання, хоча воно і духовне, все ж є, безумовно, лише оновленням властивостей та минушим, оскільки, звичайно ж, не діє в Його сутності. Тоді як світло, що вдягається в клі, не оновлюється, тому що виходить із сутності Творця, "єш мі єш" - існуюче з існуючого.

Але що стосується впливу світла на клі, то в тій мірі, в якій клі збуджується під впливом вищого світла, з'являється в ньому оновлення, яке, звичайно, минує. І знай, що всі оновлення і розповсюдження, сходження ступенів, - всі вони діють тільки в міру збудження клі від наповнення його вищим світлом, тому що лише це викликає зміни та різновиди. Але світло, коли воно саме по собі, завжди знаходиться в абсолютному спокої, тому що виходить із сутності Творця. І зрозумій це добре і пам'ятай протягом усього часу вивчення цієї мудрості, буквально в кожному її слові.

І відповідно до сказаного зрозумій, що вище світло не припиняє світити створінням навіть на мить та не є підвладним змінам й оновленням, а знаходиться в абсолютному спокої. А поняття скорочення та зникнення світла, про які йдеться тут, обговорюються лише щодо в мірі збудження клі, тобто центральній точки.

Пояснення: хоча вище світло не припиняє світити, але клі не отримує зараз нічого від його світіння, оскільки зменшило себе, тобто зменшило "бажання отримувати", що в ньому, тобто не бажає отримувати в четвертій стадії, тобто саме в центральній точці, а тільки в трьох попередніх стадіях, що в ньому, в яких бажання отримувати слабке і бажання віддачі більше панує там (див. гл.1, [п.50](#)).

Тобто, вище світло не відчуває взагалі ніякого скорочення і не змінює своєї дії, а точно як світило у Нескінченності, - так само світить і під час скорочення, і після скорочення, і у всіх світах разом, і навіть у світі Асія, не припиняючи світити ні на мить. Але самі келім роблять всі ці зміни, тому що отримують не все світло, а тільки в своїй мірі, - тобто "в міру бажання отримувати", що в них.

І зі сказаного зрозумій, що слова рава: "простягнувся зі світла Нескінченності промінь один", означають, що місце простору саме по собі, - тобто клі, яке спустошилося від світла Нескінченності, - саме воно притягнуло тільки промінь з усього світла Нескінченності внаслідок малого "бажання отримувати", яке проявляється в ньому. Оскільки міра отримання світла зараз, після скорочення його четвертої стадії, називається "кав" - лінія.

Тобто, відносно попереднього отримання світла в четвертій стадії, коли світло заповнювало все місце цілком, - зараз, коли немає у цього клі великого бажання отримувати в четвертій стадії, а лише три попередні стадії бажання, в яких є тільки слабке бажання отримувати, - це визначається як стан, в якому клі отримує зі світла Нескінченності не більш, ніж один промінь світла.

А все інше місце цього клі залишається порожнім, вільним від світла, тому що недостатнім є це тонке світло, котре воно отримує зараз, аби заповнити увесь простір цього клі, що з'явився у нього внаслідок звільнення від наповнення четвертої стадії, яка скоротила себе від отримання світла.

Як ми з'ясували, вище світло абсолютно не переривається через скорочення його отримання, а також абсолютно не змінюється в новому вигляді, - коли простягнулося у вигляді однієї лінії, одного променя. Ця велика зміна відбулася через клі отримання, яке зменшило себе, тому що зараз не може отримати від світла Нескінченності нічого, крім дуже маленької міри світла, званої "кав", лінія, тобто - отримує лише в міру свого бажання, і не бажає більше, ніж ця міра.

(Див. питання [47](#), [68](#), [86](#))

3. **...кав (досл.: лінія) один прямий з круглого світла його...** СENS фігури у вигляді кола, окружності був уже нами з'ясований раніше (гл.1, [п.100](#)), - що навіть після скорочення отримання світла залишилося вище світло у вигляді кола, що означає: незалежно від ступенів. А всі його чотири стадії є однаковими за своїм духовним рівнем (див. гл.1, [п.100](#)). Причина цього в тому, як сказано вище, в попередньому обговоренні, що поняття оновлення, випадковості, змін абсолютно не діють у вищому світлі, а всі ці вищезазначені типи оновлення є не чим іншим, як тільки відносинами та взаємодією келім.

4. **...згори вниз...** Не забудь, що мовиться не в приблизних термінах та уявних картинах, подібно до того, як то кажуть про те, що спостерігається в матеріальному місці, - а світлий об'єкт визначається як більш верхній, вищий, а більш грубий визначається як нижчий (див. гл.1, [п.6](#)).

Все, що можна зрозуміти в розповсюдженні світла від Творця та приході його до створіння, - це в основному оновлення зміни властивостей у створінні, - тобто "бажання отримувати", що оновлюється в ньому, чого немає в Творці. І з цієї причини визначається створіння таким, що є віддаленим, грубим, нікчемним, нижчим відносно Творця, - оскільки відмінність властивостей від Творця створила все це та відокремлює його від Творця як створіння. А як вже відомо, відмінність властивостей, тобто "бажання отримувати", не розкривається відразу, а накопичується і проявляється поступово, в порядку чотирьох стадій розвитку бажання, доки воно не отримує остаточну найбільшу форму тільки в четвертій стадії.

Виходить, що якщо бажання отримувати найслабше, - тобто бажання першої з чотирьох стадій, - то воно вважається ближчим до Творця, а тому воно є важливішим, чистішим й вищим за інші, тому що відмінність властивостей його і Творця не є настільки великою, як у трьох наступних стадій. А друга стадія, в якій бажання є більшим, ніж у першій, віддалена від Творця ще більше, оскільки вона є грубішою, більш нищою й нижчою, ніж перша стадія. І так - аж до четвертої стадії, котра віддалена від Творця найдаліше, є найгрубішою, нищою й низькою.

Як сказав Арі, промінь світла простягнувся "згори вниз", - тобто від першої стадії до четвертої стадії, що є нижчою за всіх. І ці поняття "верх" і "низ" утворюються зараз, з появою променя, тому що до цього, під час скорочення, не розрізняються там "верх" і "низ" (див. гл.1, [п.100](#)).

А після того як світло прийняло форму променя, що означає, що клі отримало його не в усі свої чотири стадії, а лише в три перших стадії, а четверта стадія залишилася темною, без світла, - тільки тепер визначається четверта стадія як така, що є грубою, нищою й нижчою. І над нею розташовуються три стадії, що передують їй, в порядку своєї чистоти та близькості до Творця. Але під час скорочення, коли зникло світло з усіх чотирьох стадій одночасно, не було ще цієї відмінності між стадіями (див. гл.1, [п.100](#)).

(Див. питання [26](#), [29](#), [32](#), [42](#), [61](#))

Вершина променю торкається Нескінченності, але не його кінець

2) Вершина променю виходить з самої Нескінченності й торкається її, однак кінець променю внизу, - в кінці його, - не торкається світла Нескінченності.

Ор пнімі

5. **Вершина променю...** Тобто, перша стадія з чотирьох стадій.

6. **...виходить з самої Нескінченності й торкається її...** Перша стадія, вершина променю, є найближчою до Нескінченності, тобто до Творця, і тому вважається, що вона торкається Його, тому що відмінність її властивостей не є настільки великою, щоби відокремити її від Творця.

(Див. питання [38](#))

7. ...однак кінець променю внизу, в кінці його... "Внизу", "в кінці", вказує на четверту стадію, яка знаходиться найдалше та нижче від всіх (див. гл.2, [п.4](#)), яка не отримує тепер вище світло і тому не торкається вищого світла, а відокремлена від нього.

По променю спускається світло Нескінченності у світи

3) І по променю простягнулося та спустилося світло Нескінченності вниз.

Всі світи знаходяться в тому просторі, який скоротився

4) І в тому просторі Породив, Відтворив, Створив, Зробив всі ці світи.

Ор пнімі

8. Маються на увазі чотири світи: Ацилут, Брія, Єцира, Асія, які включають до себе всі світи з безліччю їхніх складових. І ці чотири світи виходять з чотирьох стадій:

- з першої стадії - Ацилут;
- з другої стадії - Брія;
- з третьої стадії - Єцира;
- з четвертої стадії - Асія.

До скорочення були Він та ім'я Його єдині, і не може розум осягнути Його

5) До цих чотирьох світів була Нескінченність. Він єдиний та ім'я Його єдине в єдності чудовій та настільки високої своїй, що навіть у ангелів, близьких до Нього, немає сил осягнути Його Нескінченність, і не створений розум, який здатен осягнути Його, тому що немає в Ньому місця, немає меж, немає імені.

Ор пнімі

9. **До цих чотирьох світів була Нескінченність...** Які, як сказано вище, називаються: Ацилут, Брія, Єцира, Асія і включають всі світи. До цього, тобто до скорочення, чотири стадії не визначались як такі, що знаходяться одна над іншою (гл.2, [п.4](#)), а були в простій єдності (гл.1, [п.30](#)), без жодних відмінностей між ступенями, між світлом і клі, а були в стані "Він та ім'я Його єдині".

10. **Він єдиний та ім'я Його єдине в єдності чудовій та настільки високої своїй...** "Він" вказує на вище світло, а "ім'я Його" вказує на бажання отримувати, що обов'язково знаходиться там (гл.1, [п.30](#)). Гематрія "ім'я Його" відповідає гематрії "бажання", що вказує на "бажання отримувати".

20. **...навіть в ангелів, близьких до Нього, немає сил осягнути Його Нескінченність...** Тобто тепер, після того як створені світи, навіть у ангелів, що є найбільш близькими до Нього створіннями, немає пізнання в Нескінченності.

30. **...не створений розум, який здатен осягнути Його, тому що немає в Ньому місця, немає меж, немає імені.** Там, в Нескінченності, Він та ім'я Його єдині, і зовсім не розрізняються ні місце, ні клі, як сказано вище, і тому нездатний створений розум осягнути Його, тому що немає осягнення в світлі без клі.

Внутрішнє споглядання

Перш за все необхідно знати, що коли мова йде про поняття духовні, незалежні від часу, місця й руху, і тим більше, - про божественне, - немає у нас слів, щоби висловити і виразити ці поняття, бо все багатство наших слів взято з відчуттів "уявних" органів чуттів. І як можна користуватися ними там, де органи чуттів та уява не владні? Наприклад, навіть якщо ми візьмемо найтонше слово нашого світу - "світло", то і воно також уявляється та усвідомлюється як світло сонця або світло розуму, і т.п.

А якщо так, то як можна висловити ними поняття духовні, божественні, адже вони, звичайно, не дадуть вивчаючому жодних справжніх понять? І тим паче, коли треба розкрити через ці слова письмово, в книзі, поняття, що вивчаються тут, як це прийнято в дослідженнях у будь-якій науці? Адже якщо зазнають невдачі навіть в одному слові, яке невірне використане для бажаної мети, - негайно заплутається вивчаючий, тому що спотвориться все поняття цілком!

І тому вибрали кабалісти особливу мову для своєї мудрості, котру назвали "мовою віт", оскільки немає у нас жодних об'єктів або управління будь-якими об'єктами в нашому світі, які не виходили б з їхніх коренів у вищому світі. Більш того, все, що є в нашому світі, починається у вищому світі і потім поступово сходить у наш світ. Тому кабалісти знайшли готову мову, за допомогою якої змогли передавати один одному свої досягнення усно і письмово з покоління в покоління. Тому що взяли імена віт в нашому світі, і кожне ім'я говорить саме за себе, як ніби вказує пальцем на свій вищий корінь, котрий знаходиться в системі вищих світів.

І зверни на це особливу увагу, бо ти багато разів зустрінеш в книгах з Кабали дивні вирази, що є іноді чужими загальноприйнятим виразам. І це тому, що після того як вже обрали цю мову аби все висловлювати з її допомогою, - тобто "мову віт", - як вони можуть пропустити якусь віту, не використовуючи її через її "ницість", та не виражати через неї бажане поняття, адже немає в нашому світі якоїсь іншої віти, щоби взяти її замість пропущеної. І подібно до того, як дві волосини не ростуть з одного отвору, так немає у нас двох віт, які відносилися б до одного кореня. І звичайно, неможливо втрачати поняття в мудрості, що повинні бути виражені таким "низьким" способом. Більш того, така втрата зашкодить та спричинить велику плутанину протягом усього вивчення цієї мудрості, тому що немає іншої такої науки серед всіх наук в світі, в якій поняття настільки перепліталися б одне з одним у вигляді причини й наслідку, - того, що породжує й породжуваного, - як в Кабалі, в якій поняття взаємопов'язані й залежні одне від одного від початку і до кінця. І тому немає тут ніякої свободи для бажання замінити вислови "погані" на "хороші". І повинні завжди точно наводити ту віту, яка вказує на свій вищий корінь, та докладно говорити про неї, аби знайти точне визначення, котре буде ясным для всіх розуміючих дослідників.

Однак ті, у кого ще не відкрилися очі для вищого світла та в яких поки немає цих знань про відношення віт цього світу до їхнього коріння у вищих світах, знаходяться в положенні сліпих, що обмацують стіну, оскільки не розуміють жодного слова в його істинному розумінні. Адже кожне слово - це ім'я віти, що відноситься до її кореня. І тільки, - якщо отримають пояснення з вуст видатного мудреця, який візьметься пояснити поняття розмовною мовою, що подібно до копіювання з мови на мову, з мови гілок на розмовну мову. І тоді зможе пояснити духовне поняття якимось чином.

І я доклав зусиль в цьому моєму аналізі, щоби пояснити десять сфірот, як цьому навчив нас божественний мудрець Арі, - згідно з їхньою духовною чистотою, вільною від будь-яких чуттєвих понять. Таким способом, аби будь-який початківець міг приступити до вивчення цієї науки та не зазнав би невдачі у вигляді якоїсь матеріалізації або помилки; і розуміння цих десяти сфірот відкриє також можливість розглянути та дізнатися, як розуміти інші поняття цієї мудрості.

(Див. питання [56](#))

Глава 1

"Знай, що перш ніж були створені істоти та утворені створіння, просте вище світло наповнювало всю реальність" (Арі, "Ец Хаїм", Шаар 1, Ейха 1). Ці слова вимагають пояснення. Перш ніж були створені світи, - яким чином існувало там місце для реальності, щоби "просте світло заповнювало її всю"? А також те, що з'явилося бажання скоротитися, щоб "розкрити цим досконалість Його діянь", - може здатися зі сказаного в книзі, що начебто була там якась недосконалість? І також питання про центральну точку, "яка в Ньому", в котрій відбулося скорочення, - це дуже дивно, адже він уже сказав, що там "не було ні

початку, ані кінця", а якщо так, то яким чином існує центр? При всьому тому ці слова є глибокими, як море, і тому я повинен детально їх з'ясувати.

Немає нічого в світобудові, чого б не існувало в Нескінченності. Поняття, що є протилежними в нашому сприйнятті, знаходяться в Нескінченності в простому єднанні та єдності

1) Знай, що немає нічого в нашому світі, - ні в тому, що ми відчуваємо нашими органами чуттів, ані в тому, що ми пізнаємо нашим розумом, - що не існує і не знаходиться в самому Творці, адже все виходить з Нього, і нічого не може дати такого, чого не існувало би в Ньому. І це питання вже детально з'ясоване в книгах. Однак необхідно зрозуміти наступне. Існують в нашому сприйнятті поняття, які є розділеними або протилежними. Наприклад, поняття "мудрість" відрізняється від поняття "солодкість", адже мудрість і солодкість - два окремих поняття. Або поняття "діяч" - воно, звичайно, відрізняється від поняття "дія", адже діяч і його дія - це обов'язково два окремих поняття. А тим більше, протилежні поняття, такі як солодкість та гіркота і т.п., - вони, звичайно, визначаються кожне саме по собі. Однак в Творці знаходяться мудрість і насолода, солодкість і гіркота, діяч та дія і всі інші відмінні й протилежні властивості і форми, - всі вони включені та об'єднані в Його простому світлі, без поділу й відмінностей між ними взагалі, в категорії "Один, Єдиний, лише Один". "Один" - вказує на те, що Він є повністю однорідним. "Єдиний" - вказує на те, що виходить із Нього, - що вся ця безліч форм об'єднана в Ньому воєдино, в Його сутності. "Лише Один" - вказує, що хоча Він здійснює безліч дій, однак єдина сила робить все це, і всі вони знову повертаються та об'єднуються воєдино, і цей один лише образ поглинає всі форми, які представляються нам у Його діях. І це дуже тонкі поняття, і не будь-який розум може винести, сприйняти це. Рамбан пояснює в коментарі на книгу "Єцира" (гл.1, мішна 7) поняття Його єдності у вигляді Один, Єдиний, лише Один: "Існує відмінність між (поняттями) Один, Єдиний, лише Один". І пояснює: "Коли Він об'єднує дії в єдину силу, зветься "Єдиний". Коли Він розділяє дії, кожна Його частина називається "лише Один". А коли Він повністю є однорідним, зветься "Один". Пояснення: "об'єднує дії в єдину силу", означає, що діє, аби насолодити, як це і відповідає Його єдності, і немає змін в Його діях. "Коли Він розділяє дії", тобто Його дії відрізняються одна від одної, і виглядає нібито як такий, що робить добро і робить зло, - то називається лише Один, тому що в усіх Його різних діях наявна одна властивість - насолодити. І знаходимо, що Він - єдиний у всіх діях та не змінюється в різних діях. "А коли Він повністю однорідний, то називається Один", тобто Один - вказує на Його сутність, що в Ньому всі протилежності - в повній однорідності. І як пише Рамбан: "В Ньому той, хто взяв, те, що визнається, та знання - це одне. Оскільки дуже піднесені Його думки над нашими думками і Його шляхи - над нашими шляхами".

(Див. питання [21](#))

Дві відмінності у впливі згори: до його досягнення одержувачами, та після його отримання

2) І навчися на прикладі тих, хто їв "ман" (манна). "Ман" зветься "хлібом з неба" тому, що він не матеріалізується в облаченнях нашого світу. І сказали мудреці, що кожен відчував у ньому все, чого він бажав. Знаходимо, що в ньому обов'язково були протилежні властивості, - тобто один відчував в ньому солодкий смак, а інший - смак гострий і гіркий, і в самому мані, звичайно, містилися обидві протилежності разом, тому що нічого не може дати такого, чого не було би в ньому. А якщо так, то яким чином можуть дві протилежності бути в одному об'єкті?

І ми неминуче повинні визнати, що він простий і вільний від обох смаків і лише складається з них таким чином, що матеріальний одержувач може виділити для себе той смак, який побажає. І на цьому прикладі зрозумій будь-яке духовне поняття, - що саме по собі воно єдине і просте, однак складається з усієї безлічі форм і властивостей в світі. Але коли воно приходить до одержувача, матеріального і обмеженого, одержувач виділяє в ньому одну окрему форму з усієї безлічі форм, об'єднаних в цьому духовному об'єкті. І тому завжди слід розрізняти у впливі з висі два види: перший - це форма вищої насолоди до того, як дійшла до отримання, і це - поки що світло, просте й загальне. Другий - після того, як насолода досягла того, хто одержує, - бо внаслідок цього вона набула однієї окремої й часткової форми, відповідно до властивостей того, хто отримує.

Як можна зрозуміти те, що нешама (душа) - це частина Творця

3) І цим ми отримаємо розуміння того, що кабалісти кажуть про сутність поняття "нешама" - душа: "нешама - це частина Творця з висі і немає в ній ніяких змін щодо "цілого", крім того, що нешама - це частина, а не "ціле". І це є подібним до каменю, який відколотий від скелі, бо сутність каменю і сутність скелі однакові, і немає жодної відмінності між каменем та скелею, крім того, що камінь - це тільки частина від скелі, а скеля - це ціле".

Такими стисло є слова мудреців, і слова ці начебто дуже дивні по своїй суті, та найбільш складно зрозуміти, - як можна пояснити поняття відокремлення й частини від Творця у подібі до каменю, який відколотий від скелі? Адже камінь відколюють від скелі за допомогою сокири і молота, але від Творця, - як і чим можна відокремити одне від іншого?

Духовне відокремлюється в силу зміни властивостей, як матеріальне відділяється "сокирою" - фізичною силою поділу

4) І перш ніж приступимо до з'ясування цього, пояснимо суть поняття поділу, що діє в духовному: знай, що духовні об'єкти відокремлюються один від одного тільки зміною властивостей, - тобто якщо один духовний об'єкт набуває двох властивостей, то це вже не один, а два. Покажемо це на прикладі душ (нефеш) людей, які також є духовними. Відомий духовний закон, - і його форма дуже проста, як сказано вище. Є безліч душ (нефеш) відповідно до кількості тіл, і душі світять в них, але вони відокремлені одна від іншої внаслідок відмінності властивостей в кожному з них (тіл). І, як сказали мудреці: подібно до того, як їхні обличчя є різними, - так і їхні думки є різними. І є у тіла особливість виявляти властивості, форму нефеш настільки, щоб визначилося для кожної нефеш, самій по собі, що це - нефеш добра, а це - нефеш погана і т.п., окремим чином.

І ми бачимо, що подібно до того, як матеріальні об'єкти поділяються, відсікаються і відокремлюються "сокирою", і рух їхній - у віддаленні місцезнаходження однієї частини від іншої, так і духовні об'єкти поділяються, відсікаються та відокремлюються через відмінності властивостей між частинами, і в мірі їхньої зміни - міра відстані між частинами. І запам'ятай це краще.

Як формується відмінність властивостей у створінні відносно Нескінченності

5) Однак поки що це встановлено лише в нашому світі, в душах (нефеш) людей, але щодо душі (нешама), про яку сказано, що це частина Творця з висі, - поки не з'ясували, яким чином вона відділяється від Творця настільки, що її можна назвати "частиною Творця". І не можна сказати: "зміною властивостей", - цього в жодному разі не можна стверджувати, адже ми вже з'ясували, що Творець - це просте світло, котре містить всю різноманітність властивостей і форм, включаючи наявні у світі протилежні форми і властивості, - в простій єдності, у вигляді Один, Єдиний, лише Один. А якщо так, - яким чином може сформуватися зміна властивостей в душі (нешама), щоб вона стала відрізнятися від Творця, та внаслідок цього відокремилася і стала називатися "частиною Творця"?

І дійсно, ця складність найбільш сильно проявляється в світлі Нескінченності до скорочення, тому що вся ця реальність перед нами, всі світи, вищі й нижчі разом, визначаються у двох видах: перший - це форма всієї цієї реальності перед скороченням, де все було тоді без меж і без кінця, і цей вид називається світлом Нескінченності. Другий вид - це форма всієї цієї реальності після скорочення й нижче, де усе вже в межах і мірах, і цей вид зветься чотирма світами: Ацилут, Брія, Єцира, Асія. І знай, що в сутності Творця (ацмута) не може думка сприйняти нічого, і немає в Ньому жодних імен та назв, оскільки все, що не можемо досягнути, неможливо назвати по імені, адже кожне ім'я - це досягнення, яке показує, яку властивість ми збагнули в цьому імені. І тому, певна річ, в сутності Творця (ацмута) немає ніяких імен і назв, а всі імена і назви - лише в світлі, котре розповсюджується від Творця; і розповсюдження світла, яке наповнювало всю реальність до скорочення, - без меж і без кінця, - називається по імені Нескінченність. І відповідно до цього слід зрозуміти, що визначає світло Нескінченності і в чому воно виходить із загальної сутності (ацмута) настільки, що його можна визначити по імені, як ми це запитали вище щодо душі (нешама).

(Див. питання [74](#))

З'ясування того, що сказано мудрецьми: "Тому постають перед нами робота і зусилля як винагорода для нешами (душі), тому що той, хто одержує милостиню, відчуває сором"

6) І щоб зрозуміти хоч щось в такому високому місці, слід детально обговорити це. І займемося полюсом всієї цієї реальності, що перед нами, - її спільною метою, адже немає діяча без мети, і якщо так, то в чому вона, - ця мета, через яку створив Творець всю цю реальність, що перед нами, у вищих світах і в світах нижчих. Однак мудреці вже вказали нам у багатьох місцях, що всі світи разом були створені тільки для Ізраеля, що виконує Тору й заповіді і т.п. Все це широко відомо.

При цьому слід зрозуміти питання мудреців: якщо наміром при створенні світу було насолодити створених, то навіщо знадобилося Творцеві створювати цей матеріальний світ, - потворний і повний страждань, - адже і без цього, звичайно, міг би завдати насолоди душі (нешама) скільки побажає, здавалося б? І навіщо приводити душу (нешама) в це тіло, таке потворне і забруднене? І на це відповіли, що той, хто отримує милостиню, - соромиться дивитися в очі тому, хто дає. Це означає, що в кожній незаслуженій винагороді є дефект - сором перед тим, хто дає, і щоб душі (нешама) уникли цього, створив цей світ, в якому існує факт, поняття роботи, та насолоджуються після докладання своїх зусиль, бо отримують свою оплату в обмін на свої зусилля, і цим вони рятуються від відчуття сорому.

Яким є відношення між роботою протягом сімдесяти років та вічною насолодою, і немає безкоштовного подарунка, більшого, ніж цей

7) І ці слова мудреців є дуже неясними, з усіх сторін. Адже головне наше прагнення і молитва: "від багатства у вигляді безкоштовного подарунка помилуй, уборони нас", і сказали мудреці, що багатство у вигляді безкоштовного подарунка вготоване лише для душ (нешама), що є найбільшими в світі. І найбільш незрозумілим є їхнє основне пояснення, - коли пояснюють, що в безкоштовному подарунку є великий недолік, тобто сором перед тим, хто дає, який з'являється у кожного, хто одержує незаслужений, безкоштовний подарунок, і для виправлення цього дефекту приготував Творець цей світ, в якому є факт, поняття зусиль і роботи для того, щоб у майбутньому світі отримали свою оплату, нагороду в обмін за їхні старання та зусилля.

І їхнє пояснення є дуже неясним, адже це схоже на людину, яка каже іншому: попрацюй на мене одну маленьку мить, і в нагороду за це дам тобі всі насолоди світу та задоволення пристрастей в усі дні твого життя. І немає безкоштовного подарунка більшого, ніж цей, адже у нагороди немає ніякого порівняння з роботою, оскільки робота виконується в цьому світі, світі минулому, в якого немає ніякої цінності відносно нагороди та насолод вічного світу. І яка цінність може бути у кількості в світі минулому відносно кількості в світі вічному? І вже, тим більше, - стосовно якості зусиль, у якої немає абсолютно ніякої цінності відносно якості нагороди; і як пишуть мудреці, підготував Творець для кожного праведника ШАЙ (ישי - 310) світів, і т.п. І не можна сказати, що якусь частину нагороди Творець дає в обмін на докладені зусилля, а решту - як безкоштовний подарунок. Адже якщо так, - то чому ж допомогли мудреці своїми виправленнями, бо залишається дефект сорому перед давцем в решті подарунка? Але їхні слова не можна розуміти буквально, а є тут глибокий сенс.

Однією думкою створені й сформовані всі створіння. І ця думка - причина, і дія, й очікувана винагорода та суть усіх зусиль

8) І перш ніж ми заглибимося у з'ясування сказаного мудрецьми, слід зрозуміти задум Творця при створенні світів і реальності, що перед нами. Адже Його дії не були у вигляді безлічі думок, як це властиво нам, оскільки Він - Один, Єдиний та лише Один. І подібно до того, як Він є простим, так і світла, що виходять від Нього, прості та єдині, без жодних форм і властивостей. Як написано: ваші думки - не Мої думки і ваші шляхи - не Мої шляхи. І тому вдумайся і зрозумій, що всі імена й назви, всі світи, вищі і нижчі, - все це просте світло: Один, Єдиний та лише Один. В Творці і світло, що виходить, і задум, і дія, і діяч, та й все, що тільки серце може задумати і уявити, - все це в Ньому одне єдине.

І відповідно до цього розсуди і продумай, що однією думкою створене й утворене все це створіння, - вищі й нижчі разом, аж до загального Кінцевого виправлення. І ця єдина думка, -

вона діє у всьому, і вона - суть усіх дій, вона визначає мету, і вона - суть усіх зусиль, і вона сама - вся досконалість та очікувана винагорода, як пояснив вище Рамбан про категорії Один, Єдиний, лише Один.

Суть скорочення. Яким чином із довершеного діяча вийшли недосконалі дії

9) Арі детально розглянув в перших розділах цієї книги поняття першого скорочення. І поняття це - найсерйозніше з серйозних, оскільки це є обов'язковим, що і всі несправності та всілякі недоліки виходять й приходять від Творця, як написано: випромінює світло і творить тьму. І всі несправності й тьма - це справжня протилежність Творцеві, - як же можуть вони виходити з Нього і яким чином вони приходять разом зі світлом і насолодами в задумі творіння? І не можна сказати, що це дві думки, котрі відокремлені одна від іншої, - цього в жодному разі не можна говорити й думати. А якщо так, то як все це виходить від Творця і (приходить) до нашого світу, повного бруду, страждань і потворності, і як вони співіснують разом в єдиному задумі?

Глава 2

З'ясування задуму творіння

10) Тепер перейдемо до з'ясування властивостей задуму творіння. І це безумовно, що кінець дії - в задумі від початку. Адже навіть у матеріальної людини, що має безліч думок, - і до неї також кінець дії приходить в задумі з самого початку. Наприклад, коли вона займається спорудженням будинку, то ми розуміємо, що перша думка, яку вона замислила при цьому, - про форму будинку, в якому буде жити. І безліч думок та дій передують тому, коли людина завершує ту форму, яку задумала спочатку, і ця форма завершує в кінці всі її дії. Ми бачимо, що кінець дії - в задумі від початку. І кінець дії - це полюс і мета, для якої створене все це, - тобто щоби насолодити створених, як це написано в Зогарі. І відомо, що думка Творця завершується та діє відразу, - це не людина, яка потребує допоміжних засобів та інструментів для дії, а у Нього одна думка завершує всю дію відразу й негайно. І відповідно до цього зрозуміло, що в думці Творця про створення (можливості) насолодити утворених відразу виходить і розповсюджується це світло від Нього в усіх видах й рівнях та всіх величинах насолоди, котрі Він задумав, і все це включене до цієї думки; і ми називаємо її задумом творіння, і зрозумій це добре, тому що це місце, в якому нам вказано бути лаконічними. І знай, що цей задум творіння ми називаємо світлом Нескінченності. Оскільки в самій сутності Творця немає у нас жодного слова і поняття, щоб визначити їх якимось ім'ям. І пам'ятай це.

В силу бажання віддачі в Творці обов'язково народжується бажання отримувати в створінні, і це - те клі, в яке створіння отримує насолоду

11) І це те, що сказав Арі, - що на початку світло Нескінченності заповнювало всю реальність. Пояснення. Внаслідок того, що Творець побажав насолодити створіння і світло розповсюдилося від Нього, нібито "вийшло" з Нього, - відразу органічно включеним до цього світла є бажання отримати це задоволення. І врахуй також, що це бажання - це вся міра величини світла, яка розповсюджується; тобто міра світла і насолоди відповідає мірі бажання насолодитися, - не більше й не менше. Обдумай це глибоко.

Ми називаємо суть бажання отримувати, яке органічно входить до цього світла в силу задуму Творця, іменем "місце". Наприклад, коли ми кажемо, що в однієї людини є місце з'їсти в обід кілограм хліба, а інша не може з'їсти більше, ніж півкіло хліба, - то про яке місце йде мова? Адже не про величини їхніх шлунків, а лише про величину прагнення й бажання поїсти. Ми бачимо, що міра місця для отримання хліба залежить від міри бажання і прагнення до їжі; і тим більше, - в духовному, де бажання отримати насолоду - це місце для насолоди, і насолода вимірюється по мірі бажання.

(Див. питання [35](#), [58](#), [59](#))

Бажання отримати насолоду, що знаходиться в задумі творіння, здобуває насолоду з самого Творця, утворюючи стан Нескінченності

12) І це дає нам можливість зрозуміти, в чому світло Нескінченності виходить із загальної сутності Творця, в якому немає у нас ніяких слів і понять, та стає таким, що визначене ім'ям "світло Нескінченності"; і це - з тієї причини, що до цього світла включене бажання отримувати від сутності Творця, і це - нова форма, властивість, яка не входить в жодному разі до сутності Творця, - адже від кого Він може отримати? І ця форма, - вона також являє собою всю міру цього світла; і вдумайся, бо неможливо продовжувати тут.

(Див. питання [27](#))

До свого скорочення не була помітною відмінність властивостей в бажанні отримувати

13) Однак внаслідок Його всемогутності ще не визначалася ця нова форма як зміна щодо світла Творця, - як сказано (в "Піркей де-рабі Еліезер"), що до створення світу були Він та ім'я Його єдиними, де "Він" вказує на світло Нескінченності, а "ім'я Його" вказує на місце, тобто на бажання отримувати від сутності Творця, що включене до світла Нескінченності. І ясно, що "Він та ім'я Його єдині", де Його ім'я - це Малхут Нескінченності, тобто бажання, - точніше, бажання отримувати, - органічно входить в усю ту реальність, яка була включена до задуму творіння. До скорочення не визначається в Ньому ніякої відмінності властивостей та відокремлення від світла в Ньому: світло і місце - це одне єдине, і якби була там якась відмінність і вада в "місці" щодо світла Нескінченності, то звичайно, це були б дві властивості. І вдумайся.

(Див. питання [75](#))

Скорочення означає, що Малхут світу Нескінченності зменшила своє бажання отримувати, - і зникло світло, оскільки немає світла без клі

14) І скорочення - в тому, що бажання отримувати, яке входить у світло Нескінченності, котре називається "Малхут світу Нескінченності", - тобто задум творіння, що в Нескінченності, який включає всю реальність, - прикрасила себе, щоб піднятися і повністю зрівняти властивості з сутністю Творця. І тому зменшила своє бажання отримувати насолоду в стадії "далет" в бажанні, як це описано далі. З наміром, що за допомогою цього будуть створені та сформовані всі світи, аж до цього світу ("олам га-зе"), і цим виправить форму бажання отримувати та повернеться до форми віддачі, і тим самим прийде до подібності властивостей з Творцем. І після того як вона зменшила бажання отримувати, то, природно, зникло звідти світло, адже вже відомо, що світло залежить від бажання, а бажання - це місце для світла. Оскільки немає насильства в духовному.

(Див. питання [31](#))

Глава 3

З'ясування відокремлення душі

15) Тепер з'ясуємо поняття відокремлення душі (нешама). Сказано, що це "частина Творця з висі". І вище ми поставили запитання: як і в чому змінюється форма (властивості) душі відносно простого світла настільки, що цим вона стала відокремленою від цілого, від Творця? І тепер зрозуміло, що в ній насправді сталася велика зміна властивостей, тому що хоча Творець і містить всі властивості, які тільки можна задумати та уявити, однак після всього сказаного вище ясно, що є одна властивість, яка не входить до Нього, - а саме властивість бажання отримувати, адже від кого Він може отримати? А ось в душах, - все створення яких через те, що Творець побажав насолодити їх, - і в цьому задум творіння, - звичайно, в них діє цей закон: бажати і прагнути отримати насолоду. І цим вони відокремлені від Творця, оскільки змінилися їхні властивості відносно Його. І ми вже з'ясували, що матеріальні об'єкти розділяються та відокремлюються за допомогою сили, руху і віддалення від місця, а духовні об'єкти поділяються та відокремлюються через зміну властивостей, і в міру зміни властивостей - міра їхнього віддалення одного від іншого. І якщо зміна властивостей досягає повної протилежності, від краю до краю, то відбувається відсікання і повне відділення, - настільки, що нездатні отримувати один від іншого, бо стають чужими один одному.

(Див. питання [28](#), [48](#), [59](#))

Глава 4

Після скорочення і появи екрану над бажанням отримувати, це бажання припиняє бути клі для отримання та виходить з системи чистих сил, і замість нього відбите світло використовується як клі для отримання, а клі бажання отримувати переходить в систему нечистих сил

16) Після скорочення та встановлення екрану, котрі відбулися щодо цього клі, яке зветься бажанням отримувати, - воно скасовується, відділяється і виходить з усієї системи чистих сил, і замість нього відбите світло стає клі для отримання (як це описано в частині 3). І знай, що в цьому і полягає вся відмінність АБЄА чистих сил від АБЄА нечистих сил, тому що клі для отримання в АБЄА чистих сил - це відбите світло, що виправлене у подібності властивостей з Нескінченністю, а АБЄА нечистих сил користуються бажанням отримувати, яке скорочене, і це форма, котра є протилежною Нескінченності. І цим вони відсічені та відокремлені від Життя життів, тобто від Нескінченності.

Людина живиться осадами від системи нечистих сил і тому користується бажанням отримувати, подібно до них

17) І цим зрозумій корінь всіх несправностей, що входить відразу в задум творіння втішити створених. І після всього розвитку п'яти загальних світів: Адам Кадмон і АБЄА, та розкриття кліпот також в чотирьох світах АБЄА нечистих сил, у вигляді "одне проти іншого створив Творець", тепер існує перед нами потворне матеріальне тіло, про яке кажуть, що схильності серця людини є злими з її дитинства, оскільки все її живлення з дитинства - від осадів кліпот, а вся суть кліпот й нечистих сил - це форма "бажання лише отримувати", наявна в них, і немає в них від бажання віддачі нічого. І цим вони є протилежними Творцеві, оскільки в Ньому немає бажання отримувати анітрохи, а все Його бажання - лише віддати й насолодити. І тому кліпот зветься мертвими, бо через протилежність властивостей із Життям життів є відсіченими від Нього, і немає в них від світла Творця нічого. І тому також і тіло, що живиться від осадів кліпот, є теж відсіченим від життя, і воно сповнене бруду. І все це - внаслідок "бажання лише отримувати", але не віддавати, яке властиве йому. Оскільки його бажання є постійно готовим отримати весь світ і цілком його проковтнути. І тому грішники за їхнього життя називаються мертвими, бо внаслідок відмінності їхніх властивостей, аж до протилежності, від їхнього кореня, - бо немає в них від властивостей віддачі нічого, - вони відсічені від Творця і є мертвими повністю. І незважаючи на те, що іноді здається, що і в грішників є щось від властивостей віддачі, - коли подають милостиню і т.п., - проте вже сказано про них в Зогарі, що все те добро, яке вони чинять, - вони роблять для самих себе, бо головний їхній намір при цьому - для себе і самоповаги. Однак праведники, що займаються Торою і заповідями з наміром не отримувати нагороди, а лише завдати насолоди Творцеві, очищають цим свої тіла та перевертають свої келім отримання на властивість віддачі. Як сказав Рабейну га-Кадош (рабі Єгуда Анас): "Відкрито і відомо Тобі, що я не насолоджувався навіть у розмірі мізинця" (Ктовот, 104). І цим вони є повністю злитими з Творцем, тому що їхні властивості повністю збігаються з Його (властивостями), без будь-якої відмінності властивостей взагалі. І це те, що пояснили мудреці про висловлення: "І запитав у Циона: з ким ти"? І пояснили (у "Передмові книги Зогар", п.67): "З ким ви у співпраці", - що праведники співпрацюють з Творцем в тому, що Він почав творіння, а праведники завершують творіння тим, що обертають клі отримання на клі віддачі.

(Див. питання [77](#))

Все створіння вміщене у світі Нескінченності та сходиться з уже існуючого. І лише бажання отримувати одне є новоствореним і походить з "ніщо".

18) І знай, що все оновлення, котре створене Творцем при цьому утворенні, - це те, що сказали мудреці, що Він створив це "еш мі айн" - "з ніщо" ("з нічого"). І це оновлення не відноситься ні до чого, крім форми бажання насолодитися, яка властива кожному створінню. І крім цього, не оновилося нічого у вигляді створення, як сказано: випромінює світло і творить

тьму. І пояснив Рамбан, що слово "творить" вказує на оновлення, тобто на те, чого не існувало до цього. І ми бачимо, що не мовиться: "творить світло", і це тому, що немає в ньому оновлення у вигляді створення "єш мі айн" – "з нічого". Світло і все, що входить до світла, тобто всі приємні відчуття і поняття в світі, - все це виходить "єш мі єш", з існуючого, тобто все це вже включене в Творці, і тому немає в них оновлення, і тому сказано: "випромінює світло", аби показати, що немає в ньому властивості оновлення та створення; а ось про п'тьму, яка включає всі неприємні відчуття і поняття, сказано: "і творить тьму", бо створив це "єш мі айн" - з "ніщо" буквально. Тобто немає цього в Творці зовсім, - і оновлюється, створюється зараз, і корінь всього цього - властивість "бажання насолодитися", що включене до світла, яке розповсюджується від Творця. На початку це є тільки "темнішим" за світло, і тому називається "п'тьма" відносно світла, проте в кінці розвиваються і виходять з цієї причини кліпот, нечисті сили ("сітра ахра") та грішники, які повністю відрізані внаслідок цього від кореня життя. І це, - як написано: "І ноги її спускаються у смерть". Пояснення. (Слово) "ноги" вказує на закінчення, і мовиться, що це ноги Малхут, котра є властивістю бажання насолодитися, наявного при розповсюдженні світла Творця; і в кінці розвивається з неї властивість смерті для нечистих сил ("сітра ахра") і для тих, хто ними годується та прагне до нечистих сил.

(Див. питання [1](#), [17](#), [19](#), [93](#))

Оскільки ми - віти, які виходять з Нескінченності, усе, що є в нашому корені, сприймається нами як насолода, а відсутнє в ньому - як тягар і страждання

19) Однак тут можливе нерозуміння, оскільки ця зміна властивостей у вигляді бажання отримувати, - вона обов'язково повинна бути створена у створіннях, а якщо її немає, - як вони зможуть походити з Творця та вийти зі стану Творця у стан створіння? Адже це не може бути уявлене інакше, як через зміну властивостей, як сказано вище.

І ще питання: але ж ця форма бажання насолоджуватися - це головна якість всього створіння, і задум творіння є її причиною, і це також міра кількості добра і насолоди, як ми це докладно розглянули вище, і вона тому називається місцем, - чому ж про неї йдеться, що вона називається п'тьмою і сходиться до властивості смерті, створюючи в нижніх, що отримують, переривання та відділення від Життя життів?

І ще: слід зрозуміти, - в чому причина такого сильного страху, що охоплює одержувачів через відмінність властивостей від Творця, і чому є настільки сильний гнів?

І щоб пояснити досить ясно ці тонкі поняття, слід спершу з'ясувати джерело всіх насолод і страждань, відчутних у нашому світі. Відомо, що природа кожної віти збігається з її коренем. Тому всі властивості, які притаманні кореню, буде жадати також і віта, полюбить їх та буде прагнути до них. А від усіх властивостей, котрих немає в корені, віта також буде віддалятися, не зможе їх терпіти та буде ненавидіти. І цей закон діє в кожному корені та в його віті, і це є незаперечним. А оскільки Творець - корінь усіх створінь, яких утворив, то все, що є в Ньому і виходить до нас від Нього прямим чином, буде подобатися нам і буде приємним, оскільки наша природа є близькою до кореня. А всі властивості, котрих немає в Творці і вони не виходять від Нього прямим чином, окрім тих, що притаманні самому створінню, - будуть проти нашої природи, і нам буде важко їх терпіти. Таким чином, ми любимо спокій і ненавидимо рух до такої міри, що ми не робимо ніяких рухів, окрім як для того, щоб досягти спокою. І це - через те, що наш корінь не має руху, а лише спокій. В Творці немає ніякого руху взагалі, тому і нашій природі він суперечить та є неадекватним нам. Таким же чином ми любимо мудрість, силу, багатство і всі хороші якості, внаслідок того що вони є в Творці, котрий є нашим коренем, і ненавидимо їхню протилежність: невігластво, слабкість, злидні, приниження і т.п., через те, що вони відсутні абсолютно і повністю в нашому корені, і тому є огидними для нас, і ми ненавидимо їх до нестерпності.

Однак необхідно дослідити, - як це може бути, щоб до нас потрапило щось, і це не було б прямим чином від Творця, а було б притаманним самому створінню? Адже на що це схоже: наприклад, на те, що якийсь багатій запрошує бідняка з вулиці, годує його, напуває і обдаровує грошима і коштовностями день у день, - кожен день все більше. І слід розрізняти, що цей бідняк відчуває у величезних подарунках багатія одночасно два смаки, котрі

відрізняються один від одного. З одного боку, - відчуває величезну, безмежну насолоду від безлічі подарунків. З іншого боку, - йому важко стерпіти таку безліч благодіянь, і він відчуває сором за їх отримання, і це заподіює йому незручність внаслідок безлічі подарунків, які ростуть раз по раз. І звичайно, насолода, яку він відчуває від подарунків, приходиться до нього прямо від багатія, що дає їх. Однак нестерпна незручність, яку він відчуває у подарунках, походить не від дарувальника-багатія, а з власної сутності того, хто отримує. У ньому прокидається сором через отримання та безкоштовне, незаслужене дарування; та в дійсності й це теж виходить від багатія, - звичайно тільки непрямым чином.

Оскільки бажання насолодитися не знаходиться в нашому корені, ми відчуваємо від цього сором і нестерпність. І як сказали мудреці, щоб виправити це, "приготував" Творець в цьому світі можливість зусиль в Торі і заповідях, аби перевернути бажання отримувати на бажання віддати

20) З усього сказаного з'ясовується, що всі властивості, які приходять до нас від Творця непрямым чином, в них буде відчуватися нестерпність, і це - проти нашої природи. І з цього зрозумій, що нова властивість, яка склалася в тому, хто отримує, - а саме "бажання насолодитися", - в ній немає в дійсності ніякого зменшення і вади відносно Творця; і більш того, - в ній головна суть усього Ним створеного; а без неї немає ніякого утворення взагалі, проте одержувач має цю властивість, і відчуває в цьому через себе самого нестерпність, тому що немає цієї властивості в нашому корені, - і обміркуй глибоко.

І з цього ми можемо зрозуміти пояснення мудреців, що цей світ створений тому, що людина, яка отримує винагороду незаслужено, соромиться дивитися в очі тому, хто дає. І це здалося дуже дивним, а тепер нам ясно, що тут йдеться про відмінність властивостей в "бажанні насолодитися", яке обов'язковим чином маєтись на душах (нешама) внаслідок того, що людина, яка отримує винагороду незаслужено, соромиться дивитися в очі тому, хто дає; тобто кожен, хто отримує милостиню, - відчуває сором при отриманні внаслідок відмінності властивостей від кореня, в якому немає цієї властивості отримання. І для того щоб виправити це, Творець створив цей світ ("олам га-зе"), і нешама приходиться в нього та вдягається в тіло, і за допомогою занять Торою і заповідями з наміром завдати насолоди Творцеві обертається клі отримання нешами на клі віддачі. Тобто з її власної сторони немає прагнення до цієї насолоди, а отримує насолоду аби завдати насолоди Творцеві, який бажає, щоб душі насолодилися Його світлом. І внаслідок того, що вона є чистою від бажання отримати для самої себе, вона більше не соромиться дивитися в очі тому, хто дає та розкриває таким чином повну досконалість створених.

І сенс необхідності та обов'язковості такого довгого розвитку до нашого світу з'ясується далі, тому що цю величезну роботу, - перевернути властивість отримання на властивість віддачі, - не виконати інакше, як в цьому світі, як це буде описано далі.

(Див. питання [53](#), [91](#), [94](#), [104](#))

Грішники двічі програють, а праведники успадковують двічі

21) Звернемо увагу, що грішники програють двічі, бо хапають мотузку за обидва кінці. Наш світ створений абсолютно спустошеним від справжньої насолоди, і для того щоб отримати будь-яке надбання, необхідний рух, а відомо, що множення рухів приносить людині прикрість, бо це виходить від Творця непрямым чином. Однак залишатися спустошеним, без придбань і благ, також неможливо, тому що це також суперечить кореню, адже корінь сповнений усіх благ. І тому в стражданні вибирають примноження рухів, щоби досягти наповнення у вигляді надбань. Однак внаслідок того, що всі їхні придбання й багатства лише для самих себе, і якщо є у нього сто, бажає двісті, - виходить, що немає у нього в день смерті навіть половини бажаного. І терплять страждання з двох сторін: і засмучення від множення рухів, і засмучення від відсутності надбань, тому що бракує їм половини бажаного. А праведники в своїй країні успадковують двічі: тобто і те, що обертають своє "бажання отримувати" на бажання віддачі, і те, що отримують з наміром заради віддачі; і тому виграють двічі, бо крім того, що досягають довшої насолоди і достаток надбань, - вони досягають також подібність властивостей із Творцем, і цим досягають справжнього злиття; і

тоді знаходяться у стані спокою, оскільки насолода сходить до них згори без жодного руху і зусиль.

Глава 5

Задум творіння зобов'язує всі частини створіння досягти остаточного виправлення

22) Тепер, коли ми удостоїлися всього вищесказаного, ми зрозуміємо хоч в якійсь мірі силу єдності Творця, адже не є наші думки Його думками і т.п.; і всю безліч властивостей та форм, що досягаються нами в усій цій реальності, яка перед нами, - все це поєднане в Ньому в одній єдиній думці, тобто в задумі творіння "щоб насолодити створених". І ця єдина думка охоплює всю реальність у повній єдності до остаточного виправлення, бо вона - вся мета творіння. І вона є діячем, тобто силою, яка діє в тому, що зроблене, оскільки те, що в Ньому є лише думкою, буде в створіннях законом, - обов'язковим і неминучим. І оскільки Він задумав про нас насолодити нас, утворилася в нас неминуче ця властивість - бути тими, хто отримує Його добро і насолоду. І вона є дією, тобто після того як в нашу природу закладений цей закон, - бажання отримувати насолоду, - ми визначені для самих себе по імені "дія", оскільки внаслідок цієї відмінності властивостей ми виходимо зі стану Творця у стан створіння, зі стану "діяч" у стан "дія". І вона є роботою й зусиллями; і по причині сили, яка діє в тому, що зроблене, зростає та збільшується в нас сила прагнення отримувати шляхом розвитку світів до стану окремого тіла в цьому світі, - тобто у протилежності властивостей щодо Життя життів; і немає в його межах ніякої віддачі з себе назовні, і це приносить тілам смерть та всілякі страждання і зусилля для душі. І це - поняття роботи в Торі і заповідях. Оскільки за допомогою світіння "кава" замість скорочення притягуються імена Творця: Тора і заповіді. І через зусилля в Торі та заповідях з наміром завдати насолоди Творцеві поступово перетворюють клі отримання в нас на клі віддачі. І це - вся нагорода, яка очікує нас. Оскільки до тих пір, поки келім отримання будуть настільки несправними, неможливо для нас розширити отримання насолоди від Творця внаслідок страху відмінності властивостей, у вигляді: "людина, яка отримує незаслужену винагороду, соромиться дивитися в очі тому, хто дає". Тому що внаслідок цього вже відбулося перше скорочення. Однак коли ми виправляємо наші келім отримання, щоб були з наміром заради віддачі, цим ми досягаємо подібності келім і Творця та стаємо гідними отримувати насолоду безмежно.

І ми бачимо, що всі ці протилежні властивості в усіх цих створіннях, що перед нами, - тобто властивості "діяч" і "те, що вдіє", властивості несправностей і виправлень, властивості праці та винагороди за неї й інші, - все це включене тільки лише в єдину думку Творця і в простий задум "насолодити створених" в точності, - не більше й не менше. І точно таким же чином в цей задум включена вся безліч понять, - як поняття духовні, так і поняття зовнішніх наук, і вся безліч створінь і світів, та їхня різноманітна поведінка. Все це виходить і слідує лише з єдиного задуму, як це ще буде з'ясоване далі, у відповідних місцях.

(Див. питання [52](#), [72](#), [89](#), [91](#))

Малхут Нескінченності означає, що Малхут не створює там соф

23) Звідси зрозумілим є сказане в "Тікуней Зогар" про Малхут світу Нескінченності (Ейн Соф), яке викликало суперечки і всілякі неясності: чи можна користуватися назвою "Малхут Нескінченності", - адже якщо так, то там повинні бути і перші 9 сферот, і т.п. З нашого розгляду ясно, що бажання отримувати, що входить до світу Нескінченності обов'язковим чином, - воно і називається "Малхут Нескінченності", але ця Малхут не створювала там соф (закінчення) та меж на світло Нескінченності тому, що ще не розкрилася в ній відміна властивостей через бажання отримувати, і тому називається "світом Нескінченності (Ейн Соф)", - тобто Малхут не створює там соф (закінчення); і на противагу цьому, після скорочення й нижче, створюється в кожній сфері і парцуфі соф силою Малхут.

(Див. питання [31](#), [40](#), [82](#))

Глава 6

Неможливо, щоби бажання отримувати розкрилося в будь-кому інакше, як по чотирьох стадіях, і це чотири букви імені АВАЯ.

24) Розглянемо це докладніше, аби краще з'ясувати поняття "соф", котрий створюється в Малхут.

Попередньо з'ясуємо те, що визначили нам кабалісти, і це наведене в книзі "Зогар" і в книзі "Тікуней Зогар": "Немає жодного світла, - великого чи маленького, ні у вищих світах, ані в світах нижчих, - яке не було би впорядковане згідно з чотирьохбуквеним ім'ям Творця - АВАЯ".

І це відповідає також і закону, який наведений в "Ец Хаїм", - що немає жодного світла в світах, котре не було би вдягнене у клі. Пояснення. Ми вже з'ясували відмінність між сутністю Творця і світлом, що розповсюджується від Нього, - що це лише через бажання насолодитися, котре міститься у світлі, яке розповсюджується; і це - зміна властивостей відносно сутності Творця, в якому немає в жодному разі цього бажання. І цим визначається розповсюджуване світло ім'ям "створіння", бо внаслідок цієї зміни властивостей світло виходить зі стану "Творець" у стан "створіння". Ми з'ясували також, що бажання насолодитися, яке міститься у світлі Творця, - це міра величини світла, і воно називається місцем світла, тобто отримує світло Творця в міру прагнення та бажання отримати, - не більше й не менше.

Ми з'ясували також, що це "бажання отримувати", - це все те нове, котре утворилося при сформуванні світів шляхом створення "еш мі айн", - "з нічого" буквально, оскільки лише одна ця властивість не міститься в жодному разі в сутності Творця (ацмута), і тільки тепер Творець його створює для потреб створіння в вигляді "і створив тьму", тому що ця властивість є коренем для п'яти внаслідок відмінності властивостей в ньому, і тому вона є темнішою, ніж світло, яке розповсюджується в ній, та з її причини.

І цим зрозумій, що в кожному світлі, котре розповсюджується від Творця, відразу виділяються цим 2 властивості:

- перша властивість: це суть (ацмута) світла, що розповсюджується, до розкриття в ньому властивості бажання насолоджуватися;

- друга властивість, - після розкриття в ньому властивості бажання насолоджуватися: коли воно набуває трохи більшу авіут і стає трохи темнішим через те, що набуло відмінності властивостей.

Перша властивість - це світло, а друга властивість - це клі.

Тому розрізняються в кожному розповсюджуваному світлі чотири стадії, - по мірі розвитку клі. Тому що форма бажання отримувати, яка називається "клі на розповсюджуване світло", не завершується повністю за один раз, а тільки у вигляді "діяча" й "того, що вдіане". І є дві стадії в "діячі" і дві стадії "в тому, що вдіане", котрі називаються "потенціал ("коах") і діяч в діячі", та "потенціал і дія в тому, що вдіане", - разом 4 стадії.

Бажання насолодитися народжується в створінні лише з пробудженням його особистого прагнення до отримання

25) Справа в тому, що оскільки клі - це корінь для п'яти, тому що воно є протилежним світлу, то воно повинно бути підданим впливу поступово, по ступенях, у вигляді причини й наслідку, як написано: "Води зародили й породили тьму", (Мідраш Раба, глава Шмот, розділ 22), оскільки п'ятма є породженням самого світла та піддається його впливу у вигляді "вагітність й народження", і це є потенціалом ("коах") та діячем. Тобто відразу обов'язково включене до будь-якого світла, що розповсюджується, властивість бажання отримувати, але воно ще не називається зміною властивостей, доки не проявиться у світлі це бажання певним чином. І для цього недостатньо властивості бажання отримувати, що входить до світла зі сторони Творця, а створіння саме зобов'язане розкрити бажання отримувати в ньому в дії зі свого власного боку (вибору). Тобто зобов'язане притягти насолоду за своїм бажанням більшу, ніж та міра світла, котра розповсюджується в ньому зі сторони Творця. І

після того як почне діяти створіння своїми силами у збільшенні міри бажання, - тоді визначається в ньому постійне прагнення та бажання отримувати, і тоді світло може вдягатися в клі постійно.

І це істина, що світло Нескінченності розповсюджується також нібито по цих чотирьох стадіях, до великої міри (ґадлут) бажання зі сторони самого створіння, - тобто до стадії "далет (четвертої)". Оскільки без цього не вийшла б взагалі з властивості сутності Творця, щоб бути визначеною своїм власним ім'ям, тобто "Нескінченність". Однак внаслідок всемогутності Творця не змінилася через бажання отримувати її (Нескінченності) форма взагалі, і не визначено там ніякої зміни між світлом та місцем світла, тобто бажанням насолоджуватися, і вони є буквально одним. І як сказано в "Піркей де-рабі Еліезер", що перш ніж був створений світ, були Він та ім'я Його єдині. І насправді неясним є подвійний повтор: "Він та ім'я Його", адже перш ніж був створений світ, - у чому там сенс Його імені, і він міг би сказати, що перш ніж був створений світ, був Він Один? Але мається на увазі світло Нескінченності до скорочення, бо незважаючи на те що там є властивість місця і властивість бажання отримувати насолоду від сутності Творця, однак - без жодних змін і відмінностей між світлом та місцем. І "Він" - це світло Нескінченності, а "ім'я Його" - бажання насолоджуватися, включене туди без жодних змін взагалі. І зрозумій те, на що натякнули мудреці, що "ім'я Його" ("шмо") в гематрії відповідає "бажанню" ("рацон"), тобто "бажанню насолодитися".

Система всіх світів в задумі творіння називається Нескінченністю. Спільність всіх одержувачів в Нескінченності називається Малхут Нескінченності

26) Ми вже з'ясували: "кінець дії - в задумі від початку", - що це задум творіння, який розповсюдився з сутності Творця аби насолодити створених. І з'ясували, що в Творці думка і світло - це одне. І з цього зрозуміло, що світло Нескінченності, котре розповсюджується з сутності Творця, включає всю реальність, яка перед нами, до майбутнього Кінцевого виправлення, яке є кінцем дії. І в Ньому, в Творці, вже завершені всі створені в усій довершеності й насолоді, якою побажав насолодити їх. І ця реальність, котра є довершеною у всій необхідній повноті, називається світлом Нескінченності, а все, що включене туди, називається Малхут Нескінченності.

Глава 7

Хоча скоротилася тільки стадія далет, світло зникло також і з трьох перших

27) І ми вже з'ясували, що центральна точка, - тобто точка, що включає весь задум творіння, котра є в ньому бажанням насолодитися, - прикрасила себе, щоби зрівняти властивості з Творцем у найбільшій мірі; і не дивлячись на те, що зі сторони Творця немає в Ньому ніякої зміни властивостей внаслідок Його всемогутності, однак точка бажання відчула в цьому якійсь непрямий вплив Творця, - як вище, у прикладі про багача і бідняка, - і тому зменшила своє бажання в останній стадії, котра є найбільшою фінальною величиною (ґадлут) бажання насолоджуватися, аби додати злиття з властивостями, які прямо виходять від Творця, як це описано вище. І тоді спорожніло від світла все місце, тобто всі чотири ступені, наявні в цьому місці. І незважаючи на те, що не зменшувала бажання, окрім тільки стадії далет, - однак природа духовного є такою, що воно не ділиться на частини.

(Див. питання [39](#))

Потім повернувся промінь світла і знову заповнив три перші стадії, а стадія далет залишилася у вигляді порожнього простору

28) І після цього знову повернулося світло Нескінченності в місце, яке спорожніло, але не заповнило це місце в усіх його чотирьох стадіях, а лише три стадії, - відповідно до бажання точки скорочення. А центральна точка, яка скоротилася, залишилася вільною і порожньою, оскільки світло світило тільки до стадії далет, а не всюди повністю, і там перервалося світло Нескінченності. І ми з'ясуємо далі поняття взаємного включення стадій однієї в одну, що діє у вищих світах. З цього зрозумій, що всі чотири стадії включені одна в іншу таким чином, що і в самій четвертій стадії є також всі чотири стадії. Знаходимо, що і в четвертій стадії світло

увійшло до трьох перших стадії, котрі в ній, і лише остання стадія в четвертій стадії одна залишилася порожньою без світла, і пам'ятай це.

Глава 8

Хохма називається світлом, а хасадім водами (маїм). Біна називається - вищі води, а Малхут - нижні

29) Тепер з'ясуємо суть чотирьох стадій причини й наслідку, обов'язкових для досягнення повноти форми бажання отримувати, як сказано вище, у вигляді: "води зародили і породили п'тмь". І в Ацилуті є два види світла: Перший вид називається світлом, і це – Хохма, другий вид називається "води", і це - хасадім. Перший вид виходить згори вниз без допомоги збоку нижніх, другий вид виходить за допомоги збоку нижніх, і тому зветься "води"; і такою є природа світла, - що його основа нагорі, а природа води є такою, що її основа внизу. І зрозумій це. І в самих "водах" є два види: тобто "вищі води", які походять від другої стадії з чотирьох стадій, і "нижні води", що виходять від четвертої стадії з чотирьох стадій.

З'ясування розповсюдження світла по чотирьох стадіях аби розкрити клі - бажання отримувати

30) І тому є в кожному розповсюдженні світла Нескінченності десять сфірот, оскільки Нескінченність - це корінь і Творець, який має назву "Кетер", а саме світло розповсюдження називається "Хохма", і це - вся міра розповсюдження світла з висі від Нескінченності. І вже відомо, що до кожного розповсюдження світла згори включене бажання отримувати, проте форма бажання отримувати не розкривається реально в дії, доки не пробудиться створіння побажати й притягти світло, що є більшим, ніж міра його розповсюдження. І внаслідок цього, оскільки бажання отримувати відразу включене в розповсюджуване світло в потенціалі ("коах"), то тому зобов'язане світло розкрити потенціал реально в дії. І тому пробуджується світло притягнути добавку насолоди більшої, ніж його міра при розповсюдженні зі сторони Нескінченності; і цим розкривається в цьому світлі бажання отримувати в дії та набуває нової форми з невеликою зміною властивостей, тому що стає внаслідок цього темнішим, ніж світло, оскільки придбало додаткову авіют через оновлення властивостей; і ця частина, котра придбала додатковий авіют, називається Біна, - і це, як сказано: "Я - Біна, мені - Г'вура" ("Я – розум, мені – сила"); бо насправді Біна - це частина від Хохми, тобто суть світла розповсюдження Нескінченності, але внаслідок того, що подолала бажання і притягнула з Нескінченності насолоду більшу, ніж міра розповсюдження в ній, то з цієї причини набула відмінності властивостей і трохи більшу авіют, ніж світло, та отримала своє власне ім'я - сфера Біна. І суть добавки насолоди, котру вона притягнула з Нескінченності в силу подолання бажання в ній, зветься світлом хасадім, або "вищими водами". Тому що це світло не виходить прямо з Нескінченності, як світло Хохма, а за допомоги збоку створіння, яке долає бажання, і тому називається своїм власним ім'ям, - світлом хасадім або "водами". І ми знаходимо тепер стосовно сфери Біни, що вона складається з трьох видів світла:

- перше - це світло сутності Біни, і це частина світла Хохма, як сказано вище;
- друге - це збільшення авіют і зміна властивостей в ній, яку придбала через подолання бажання;
- третє - це світло хасадім, що приходить до неї за допомогою її власної дії, - притягання з Нескінченності.

Однак цим ще не завершено клі отримання в його повноті, оскільки Біна, що є суттю світла Хохма, є дуже піднесеною, бо це пряме розповсюдження від світла Нескінченності, і тому в Біні розкривається тільки корінь для клі отримання та властивість діяча для дій клі. І потім це світло хасадім, яке притягнуте силою її подолання, знову розповсюджується з неї, та додається невелике світіння від світла Хохма. І це поширення світла хасадім називається Зеір Анпін (ЗА), або ХАГ'АТ, як це описано у відповідному місці. І це світло поширення також робить зусилля притягнути нову насолоду, котра є більшою, ніж міра світіння Хохми, наявного в його розповсюдженні від Біни, і тому визначається це поширення також як дві властивості, бо саме світло поширення називається ЗА чи ВАК, а властивість подолання в ньому називається Малхут.

І це 10 сфирот:

- Кетер - це Нескінченність;
- Хохма - це світло розповсюдження з Нескінченності;
- Біна - це світло Хохма, яке зробило зусилля додати насолоду, і за допомогою цього придбало додаткову авіют;
- ЗА, котрий включає ХАГ'АТ НЕГІ, - це світло хасадім зі світінням Хохми, що поширюється від Біни;
- Малхут - це друге подолання, щоби додати світіння Хохми, яке є більшим, ніж є в ЗА.

(Див. питання [11](#), [32](#))

Чотири стадії в бажанні отримати - це чотири букви імені АВАЯ, які являють собою сфирот КАХАБ ТУМ.

31) І це чотири букви чотирьохбуквеного імені Творця:

- точка початку літери "юд" ("куцо шель юд") - це Нескінченність, тобто сила діяча, що включена до задуму творіння "насолодити створених", і це Кетер;
- "юд" (י) - це Хохма, тобто стадія алеф, і це властивість потенціалу ("коах") в діячеві, що включена відразу в світло розповсюдження Нескінченності;
- "гей" (ה) перша - це Біна, тобто стадія бет, і це властивість виходу потенціалу реально в дію, - тобто світло, яке набуло додаткової авіют відносно Хохми;
- "вав" (ו) - це ЗА, або ХАГ'АТ НЕГІ, - тобто поширення світла хасадім, яке вийшло за допомогою Біни, і це стадія гімел, властивість потенціалу для розкриття дії;
- "гей" (ה) нижня в імені АВАЯ - це Малхут, тобто стадія далет, властивість розкриття дії в повноті клі отримання, яке зробило зусилля притягнути добавку насолоди більшу, ніж міра її поширення з Біни; і цим остаточно визначається форма бажання отримувати в належній мірі, і світло вдягається в його клі, - тобто в бажання отримувати, яке завершується тільки в цій четвертій стадії, і не раніше.

І цим зрозумій з повною ясністю, що немає світла в світах, - вищих й нижчих, - яке не було б упорядковане відповідно до порядку чотирьохбуквеного імені, тобто по чотирьох розглянутих стадіях, оскільки без цього не буде остаточно визначене бажання отримувати, котре повинно бути в кожному світлі. Оскільки це бажання є місцем і мірою цього світла.

(Див. питання [62](#), [70](#))

Букви "юд" "вав" імені АВАЯ є вузькими тому, що вони - лише властивість потенціалу ("коах").

32) І не утруднись питанням, що, мовляв, "юд" вказує на Хохму, а "гей" - на Біну, і вся сутність світла, яка є в десяти сфирот, вона знаходиться в сфері Хохма, а Біна, Зеір Анпін та Малхут - лише облачення щодо Хохми, і якщо так, то повинна була б Хохма володіти найбільшою буквою в чотирьохбуквеному імені? Справа в тому, що букви з чотирьохбуквеного імені не вказують і не позначають міру та кількість світла в десяти сфирот, - вони вказують на величини збудження клі, оскільки білий колір сторінок в свитку Тори вказує на світло, а чорний колір букв в свитку Тори вказує на властивість келім. Тому Кетер, який є лише коренем від кореня клі, позначається тільки точкою початку літери "юд". А Хохма, що є властивістю потенціалу до розкриття реально в дії, позначається буквою, котра є найменшою з усіх букв, тобто "юд" (י), а Біна, в якій виходить і розкривається потенціал реально в дію, позначається широкою буквою, тобто "гей" (ה). А ЗА, який є тільки властивістю потенціалу для розкриття дії, позначається буквою вузькою і довгою, тобто "вав" (ו). Вузькість її вказує на те, що поки ще клі приховане в ній в потенціалі в укритті. А довжина цієї лінії вказує, що в кінці її розповсюдження розкривається з її допомогою завершене й досконале клі. Тому що Хохма є недостатньою в її розповсюдженні для того, щоби розкрити досконале клі, а Біна не є поки що реальним клі, а лише властивістю діяча в клі. І тому коротка форма букви "юд" вказує на те, що в ній не відбувається розкриття повноцінного клі. А Малхут позначається буквою "гей", як і сфера Біна, і це буква широка, котра розкриває повноцінне клі. І не нехай не стане тобі на перешкоді те, що у Біни та Малхут літери є подібними, - це наслідок того, що в світі виправлення вони насправді подібні одна до одної і

запозичують келім одна в іншої, як написано: "І підуть обидві разом", як це описано у відповідному місці.

Глава 9

Духовний рух означає появу нових властивостей.

33) Залишилося з'ясувати поняття часу і руху, які зустрічаються нам майже в кожному слові в нашому вченні. І знай, що духовний рух не є подібним до руху, що сприймається нашими органами чуття, - з місця на місце, - ні, він означає оновлення властивостей: кожне оновлення властивостей ми називаємо рухом. Оскільки те оновлення, тобто зміна властивостей, яке з'явилося в духовному об'єкті, - на відміну від загальних властивостей, які були колись у цьому духовному об'єкті, - означає, що воно ("оновлення" як об'єкт) відокремилася і віддалилося від цього духовного об'єкта, отримавши ім'я та своє власне управління. І цим воно є повністю подібним до матеріального об'єкту, від якого відокремлюється якась частина, зміщується та переміщається на інше місце, і тому оновлення властивостей називається рухом.

(Див. питання [54](#))

Духовний час означає певну кількість нових змін властивостей за причинно-наслідковим ланцюжком. Поняття "спочатку і потім", ("до і після") означають причину і наслідок.

34) Щодо поняття часу в духовному визначенні зрозумій, що вся суть поняття часу у нас не що інше, як відчуття рухів. Оскільки матеріальний "уявляючий" розум в людині уявляє та надає форму певній кількості рухів, відчутних один після іншого, та переводить їх в уявлення про певний "час". Таким чином, що якби людина і все, що оточує її, перебували б у повному спокої, то не було б відомим поняття часу зовсім. І те ж саме - в духовному: певна сума оновлень властивостей, які визначаються як духовні рухи, що виходять один з іншого у вигляді причини й наслідку, називається "час" в духовному. А поняття "раніше" і "потім" ("до і після, потім" і т.п.) завжди означають причину і наслідок.

(Див. питання [8](#), [16](#), [20](#))

Глава 10

Весь матеріал, що відноситься до створіння, - це бажання отримати, а все, що існує в створінні окрім цього, - відноситься до Творця.

35) Знай, що в створінні бажання отримати, яке, як ми детально з'ясували, являє собою клі в ньому, - знай, що це також весь загальний матеріал, котрий відноситься до створіння таким чином, що все, що є у створінні окрім цього, відноситься до Творця.

Бажання отримати - це первісна форма кожної сутності, і первісну форму ми визначаємо як матеріал, тому що суть ми не осягаймо.

36) Хоча "бажання отримати" і розуміється начебто як прояв і форма сутності, - але як можна сприймати його як матеріал суті? Однак це так, і в тих об'єктах, які оточують нас, і первинну форму сутності ми називаємо "первинним матеріалом" цієї сутності, тому що немає у нас ніякого розуміння та сприйняття ні в якому матеріалі, бо всі п'ять наших органів чуттів не готові до цього; адже зір, слух, нюх, смак і дотик передають в мозок для обробки лише сигнали, що відображають деякі характеристики різновидів суті, котрі набувають форми тільки у взаємодії з нашими органами чуттів. Наприклад, якщо візьмемо навіть мікроскопічно маленькі атоми, що знаходяться в первинній основі будь-якої сутності, які виділені за допомогою хімічних процесів, то і вони - не що інше, як деякі характеристики, котрі представляються таким чином нашим очам, або, кажучи точніше, вони є помітними і можуть бути визначені нами за допомогою проявів "бажання отримати та бути отриманим"; і ми знаходимо в них, що за законами цих дій можна визначити і виділити в них ці атоми у всіляких різновидах їх, аж до первинного матеріалу цієї сутності, - та й тоді це тільки сили в цій сутності, а не матеріал. Знаходимо, що і в матеріальному немає у нас іншої можливості

зрозуміти первинний матеріал, окрім як в припущенні, що первісна форма є первинним матеріалом, котра містить всі інші події та форми, які впливають з неї. І тим більше, - у вищих світах, адже нічого з відчутного, та й такого, що виявляється нашими органами чуттів, там не діє.

(Див. питання [60](#))

Питання й відповіді про значення слів

1) Що таке світло ("ор")?

Все, що отримують в світах "єш мі єш", а це включає в себе все, окрім матеріалу келім. Див. також питання [2](#) та [24](#). (Ор пнімі (ОП) гл.1, [п.6](#), Внутрішнє споглядання (ВС), [п.18](#))

2) Що таке світло і клі?

Бажання отримувати, що в створінні, називається клі, а насолода, яку отримують, називається світло. (ОП, гл.1, [п.6](#)) Див. також питання [25](#).

3) Що таке кругле світло?

Це світло, яке не має ступенів. (ОП, гл.1, [п.100](#))

4) Що таке просте світло ("ор пашут")?

Це світло, яке містить в собі клі таким чином, що світло і клі є невиразними (не розрізняються). (ОП, гл.1, [п.30](#))

5) Що таке світло Хохма ("ор хохма")?

Це світло, яке входить у створіння при першому розповсюдженні ("ітпаштут") і є основою життя та сутності створіння. (ОП, гл.1, [п.5](#), [п.50](#))

6) Що таке світло хасадім ("ор хасадім")?

Це світло, яке одягає світло Хохма та входить у створіння при першому зусиллі ("ітгабрут"). (ОП, гл.1, [п.5](#), [п.50](#))

7) Що таке порожнє повітря (авір рейкані)?

Це світло хасадім, перш ніж воно вдягнуло світло Хохма. (ОП, гл.1, [п.5](#))

8) Що таке "потім", "після того" ("ахар ках")?

Це наслідок, результат дії попередньої властивості. (ВС, [п.34](#)) Див. додатково питання [20](#).

9) Що таке середня ("емцайт")?

Дивись питання [39](#).

10) Що таке Єдиний ("ехад")?

Вище світло, що виходить із сутності Творця, - воно є єдиним і простим, подібним до самої Сутності (ацмута); і яким воно є у Нескінченності, таким же воно є навіть в світі Асія, - без зміни або додавання властивостей, і тому називається "Єдиний". (гл.2, [п.1](#))

11) Що таке Творець ("боре")?

Ім'я "Творець" ("боре") відноситься тільки до створення нового, - тобто утворення нового "з нічого" ("єш мі айн"), тобто тільки до матерії келім, яка визначається як "бажання отримувати", що знаходиться в кожному об'єкті, і якого безумовно не існувало в сутності Творця до створення. (ВС, [п.30](#))

12) Що таке злиття ("двекут")?

Це збіжність властивостей, яка зближує духовні об'єкти та зливає їх одного з одним. (ОП, гл.1, [п.40](#), [п.90](#) зі слів "А вся причина")

13) Що таке рівність ("ашваа")?

Якщо невідчутна ніяка відмінність між чотирма стадіями бажання отримувати, мовиться, що вони в "ашваа ехад", - в єдиній рівності. (ОП, гл.1, п.п. [9-10](#))

14) Що таке розповсюдження ("ітпаштут")?

Світло, яке виходить із сутності Творця та входить у створіння, називається іменем "розповсюдження світла". Насправді вище світло не реагує на все це, - подібно до запалювання свічки від свічки, що не призводить до вади першої свічки, і лише після отримання створінням називають це так. (ОП, гл.1, [п.50](#))

15) Що таке чистий, тонкий ("зах")?

Перша стадія, що є в бажанні отримувати, визначається як світліша ("зах") відносно трьох наступних стадій. (ОП, гл.1, [п.50](#) зі слів "А тепер розглянемо")

16) Що таке час ("зман")?

Це певна сума етапів, котрі виходять один з одного та є причиною один іншому в порядку "причина – наслідок", як, наприклад, дні, місяці й роки. (ВС, [п.34](#))

17) Що таке п'ятьма ("хоших")?

Четверта стадія, що є в бажанні, яка не отримує всередину вище світло через скорочення, визначається як корінь поняття "п'ятьма". (ВС, [п.18](#))

18) Що таке Хохма?

Це світло - основа життя створіння. Див. додатково питання [5](#).

19) Що таке порожнеча, простір ("халаль")?

Четверта стадія, що є в бажанні, котра спустіла від світла, визначається як тьма відносно світла. А щодо клі вона визначається як простір ("халаль"), оскільки четверта стадія сама по собі не зникла зі створіння через скорочення, а знаходиться в ньому в стані порожнього простору без світла ("халаль рейкані"). (ОП, гл.1, [п.6](#), ВС, [п.18](#))

20) Що таке "до (спочатку) і потім", "після того"?

Коли кажуть про відносини "причина – наслідок" у створіннях, позначають причину словом "до" (спочатку), а наслідок, що виходить з причини, виражають словом "потім" або "після того". (ВС, [п.34](#))

21) Що таке "Єдиний" і "лише Один", - "особливий" ("яхід" і "меюхад")?

Єдиний ("яхід") вказує на вище світло, яке світить та управляє всією безліччю ступенів, котрі відрізняються один від іншого до повної протилежності, та веде їх до єдиного, - свого виду. Особливий ("меюхад") вказує на припинення його влади, - тобто після того, як вже урівняв й повернув їх властивості до єдиного, - його виду. (ВС, [п.1](#))

22) Що таке єдність, об'єднання ("єхуд", "іхуд")?

Два різних об'єкта, які зрівняли свої властивості один з одним, знаходяться в єдності. (ОП, гл.1, [п.30](#), [п.40](#))

23) Що таке праве й ліве?

Нижній ступінь піднімається іноді на рівень, який дорівнює більш вищому ступеню, коли вищий потребує його, щоби доповнити себе, і тоді нижній ступінь називається "ліве", а вищий – "праве".

24) Що таке створює ("йоцер")?

Слово "створює" вказує на вплив світла на світи, який включає всю їхню реальність, окрім матерії келім. Див. вище, питання [11](#) та [1](#).

25) Що таке клі?

Бажання отримувати, що є в створінні, - це його клі. Див. вище питання [2](#).

26) Що таке верх?

Зрівнювання властивостей нижчого з вищим - це його підйом "вгору". (ОП, гл.2, [п.4](#))

27) Що таке Творець ("маациль")?

Кожна причина називається "Творець" ("маациль") щодо її наслідку, відносно ступеня, який вона породжує. Причому назва Творець ("маациль") включає як вплив світла, так і клі, котре отримує світло. (ВС, [п.12](#))

28) Що таке джерело (відсікання) душ ("махцевет га-нешама")?

Бажання отримувати, яке природно притаманне душам, відокремлює їх та "відсікає" їх від вищого світла, тому що відмінність властивостей - це роздільник в духовному (див. питання

[12](#)). Поняття відсікання душі - це перехід від світу Ацилут до світу Брія, як буде з'ясовано у відповідному місці. (BC, [п.15](#))

29) Що таке низ ("мата")?

Менший по висоті відносно іншого, називається "нижчий" щодо нього. (ОП, гл.2, [п.4](#))

30) Що таке особливий (меюхад)?

Див. вище слово "[Єдиний](#)" ("яхід").

31) Що таке Малхут світу Нескінченності?

Це бажання отримувати, котре обов'язково наявне там. (ОП, гл1, [п.40](#), BC, [п.14](#), [п.23](#))

32) Що таке згори - вниз ("мілемала – лемата")?

Тобто від першої стадії до четвертої стадії: оскільки четверта стадія, яка залишилася без світла, вважається нижчою від всіх ступенів; і чим бажання отримувати слабкіше, тим цей ступінь вважається вищим, і так - до першої стадії, яка вважається вищою від всіх. (ОП, гл.2, [п.4](#), BC, [п.30](#))

33) Що таке "наповнює" ("мемале")?

Немає там жодної потреби та не існує можливості додати щось до досконалості. (ОП, гл.1, [п.20](#))

34) Що таке "вище – нижче" ("мала – мата")?

Більш важливий вважається "вищим", а більш гірший вважається "нижчим". (Див. питання [26](#), [29](#))

35) Що таке "місце" ("маком")?

Бажання отримувати, що в створінні, - це "місце" для всієї насолоди і світла в ньому. (BC, [п.11](#))

36) Що таке квадрат ("меруба")?

Ступінь, що включає в себе всі чотири стадії, які є в бажанні. (ОП, гл.1, [п.300](#))

37) Що таке трикутник ("мешулаш")?

Ступінь, в якій є тільки три перші стадії бажання. (ОП, гл.1, [п.400](#))

38) Що таке "торкається" ("ногеа")?

Якщо зміна властивостей ступеню від його кореня не настільки відрізняється, щоби відокремити його від кореня, називається, що він "торкається" кореня. (ОП, гл.2, [п.6](#))

39) Що таке центральна точка ("некуда емцаїт")?

Четверта стадія, що в Нескінченності, називається так через єдність її зі світлом Нескінченності. (ОП, гл.1, [п.50](#), BC, [п.27](#))

40) Що таке кінець ("соф")?

Соф і сіум, - кінець та завершення кожного створіння, які утворюються внаслідок сили опору (обмеження) в четвертій стадії, де вище світло припиняє світити, оскільки вона не приймає його. (ОП, гл.1, [п.100](#), BC, [п.23](#))

41) Що таке "круглий" ("аголь") та окружності ("ігулім")?

Якщо немає відмінності верху й низу між чотирма стадіями бажання отримувати, воно вважається "круглим", - у подібності до форми кола, де немає поняття верхньої та нижньої частин. І тому чотири стадії називаються чотирма колами ("ігулім"), - колами, що входять одне в інше так, що неможливо розпізнати та розрізнити в них верх і низ. (ОП, гл.1, [п.100](#))

42) Що таке вищий ("еліон")?

Більш важливий. (ОП, гл.2, [п.4](#))

43) Що таке "відділення" ("перуд")?

Два ступеня, у яких немає збігу властивостей ні в чому, називаються абсолютно відокремленими один від одного. (ОП, гл.1, [п.30](#))

44) Що таке "порожній" ("пануй")?

Місце, яке готове отримати виправлення і досконалість. (ОП, гл.1, [п.п.4-5](#))

45) Що таке "простий" ("пашут")?

Немає в ньому відмінності ступенів і сторін. (ОП, гл.1, [п.2](#), [п.9](#))

46) Що таке скорочення ("цимцум")?

Той, хто панує над своїми бажаннями, - тобто утримує себе та не отримує, хоча дуже хоче отримати, - називається таким, що скоротив себе. (ОП, гл.1, [п.20](#), [п.п.40-70](#))

47) Що таке лінія ("кав"), промінь ("керен")?

Означає наявність різниці (розрізнення) "верх – низ", чого не було раніше, а також те, що його світіння є дуже малим у порівнянні з попереднім. (ОП, гл.2, [п.2](#))

48) Що таке ближній ("каров")?

Той, чиї бажання є більш близькими й подібними до бажань товариша, вважається найбільш близьким йому. (ВС, [п.15](#))

49) Що таке голова ("рош")?

Та частина у створінні, яка збігається найбільшою мірою з властивостями кореня, називається його головою ("рош"). (ОП, гл.1, [п.50](#))

50) Що таке "руах"?

Світло хасадім називається "руах". (ОП, гл.1, [п.5](#))

51) Що таке просте бажання ("рацон пашут")?

Див. питання [45](#).

52) Що таке ім'я ("шем")?

Святі імена - це пояснення ("біурім") того, як ті світла, на які ці імена вказують, можуть бути досягнуті, - тобто ім'я ступеню показує способи і шляхи досягнення даного ступеню. (ВС, [п.22](#))

53) Що таке внутрішня частина ("тох")?

Отримання всередину означає, що світло виміряне й обмежене за допомогою клі. А отримання "ззовні себе" означає, що не чинить ніяких обмежень, меж на світло, яке отримує. (ОП, гл.1, [п.50](#), ВС, [п.20](#))

54) Що таке рух ("тнуа")?

Кожне оновлення властивостей називається рухом в духовному, тому що відділяється від попереднього образу, властивості та отримує своє власне ім'я. Подібно до частини, що відокремлена від матеріального об'єкта, яка зрушується та відходить від колишнього місця. (ВС, [п.33](#))

Питання та відповіді про значення властивостей і дій

55) Якими є поняття, що вживаються у вченні Кабали?

Немає тут, у цій мудрості, від самого її початку і до кінця, жодного слова, яке означало б поняття матеріальні або образні, такі, як "місце", "час", "рух" і т.п., і зникнення також не існує в духовному. І будь-яка зміна властивостей не означає, що колишня властивість зникла: початкова властивість залишається без жодних змін, а нова властивість, яка набута зараз, приєднується до першої властивості. (ОП, [на початку](#))

56) Що таке звичайна мова Кабали?

Це "мова віт", котрі вказують на вищі корені, - адже немає навіть і травинки внизу, в якій немає кореня вгорі. І тому кабалісти здавна використовують мову, яка говорить про матеріальні віти, оповідаючи при цьому про їхні вищі корені. (ОП, [на початку](#), та ВС, [на початку](#), зі слів "І тому")

57) Що відокремлює та розділяє в духовному?

Відмінність властивостей відокремлює й віддаляє духовні об'єкти один від іншого. (ОП, гл.1 [п.30](#))

58) Яким є джерело "бажання отримувати"?

Бажання насолодити, що міститься у вищому світлі, зобов'язує створіння до бажання отримувати. (ВС, [п.11](#), зі слів "І врахуй")

59) З якої причини відокремилося світло від Творця та стало створінням?

Унаслідок нової властивості, - бажання отримувати, - котра з'явилася у вищому світлі, - в бажанні насолодити, - відокремилася ця нова частина від Творця та стала створінням. (ВС, [п.11](#) та [п.15](#))

60) Що таке первинний матеріал будь-якого створіння?

Властивість, яка створилася й виокремилася в вигляді "існування з нічого" ("єш мі айн"), - тобто бажання отримувати, яке є в кожній сутності, - це первинна матерія кожного створіння і кожної сутності. А все, що існує в створіннях або в сутності окрім цієї матерії, відноситься до світла, - насолоди, яка виходить з вищого світла у вигляді "існування з існуючого" ("єш мі єш"), і абсолютно не є створінням або утворенням. І немає питання, - яким чином властивість (якість) перетворюється на матерію. Адже так воно навіть і в матеріальному, і ми повинні позначити початкову форму сутностей як первинний матеріал, тому що немає у нас осягнення ні в чому, ні в якій матерії, в усій дійсності цілком. Адже наші органи чуттів реагують лише на прояви матерії, - тобто на властивості, які виходять і впливають з первинної матерії. (ВС, [п.36](#))

61) З якого моменту з'явилася назва "створіння"?

Тільки-но починає з'являтися бажання отримувати у створінні, тобто в першій стадії бажання, - то воно вже відділяється від Творця і стає створінням. (ОП, гл.2, [п.4](#))

62) Духовний об'єкт змінив свої властивості, і тому відокремилася від нього ця частина і стала іншим об'єктом. Чи ж втратив духовний об'єкт щось внаслідок цього?

Поняття відсутності та втрати не діють в духовному, і відокремлення частини внаслідок зміни властивостей не втрачає та не зменшує нічого у вищому світлі, - подібно до запалювання свічки від свічки, де перша свічка не втрачає нічого. І тому будь-яка зміна властивостей - є додаванням до першого (об'єкта). (ВС, п.п. [28 - 31](#), щодо включення 10 сферот в кожен сферу)

63) Як і в кому виникають всі різновиди форм та змін в світах?

Всі різновиди та зміни виникають тільки в келім під впливом світла і в результаті його отримання, але саме вище світло відносно себе знаходиться в абсолютному спокої, - тобто абсолютно без жодних змін та оновлень. (ОП, гл.2, [п.1](#))

64) Як відбуваються зміни й рухи в світлі?

Немає ніяких рухів або оновлень у вищому світлі, а та його частина, яку отримують у створіннях (що є подібним запалюванню однієї свічки від іншої, де перша не втрачає нічого), - вона "створює та примножує відповідно до нових властивостей, котрі в келім", де кожен об'єкт одержує в мірі бажання отримувати, що є в ньому, і їхні властивості уподібнюються одна одній та виходять одна з іншої так, що немає їм числа та міри. (ОП, гл.2, [п.1](#))

65) Яким чином включаються в просту єдність Творця численні зміни форм та їхні різновиди в світах, які виходять із Творця?

(ВС, [п.22](#))

66) Внаслідок чого виходить кав з Нескінченності?

Екран, - тобто сила утримання, - який був встановлений на четверту стадію після скорочення, щоб не отримувати більше світло Хохма, викликав розповсюдження кава з Нескінченності. Адже у вищому світлі немає ніяких змін ніколи, і він світить після скорочення так само, як і колись, до скорочення. Але зараз, внаслідок появи екрану, отримують вище світло тільки три стадії бажання, і їхня міра є дуже малою відносно отримання в четвертій стадії світу Нескінченності, і тому отримують тільки тонкий "кав" (досл. "лінія") - найтоншу смужку світла відносно величини світла в Ейн Соф. (ОП, гл.2, [п.1](#))

67) Чи змінилося щось після скорочення також і в світі Нескінченності?

Незважаючи на те що четверта стадія світу Нескінченності скоротила себе, немає тут зникнення властивостей або облачення властивостей заново після зникнення первинних, подібно до того як це діє в матеріальному. А є додавання нових властивостей до первинних, причому початкові властивості не змінюються ні в чому, тому що випадковості та зникнення не діють в духовному ні в чому. І тому все це - зникнення світла та сила затримки, що з'явилася в четвертій стадії аби не отримувати всередину світло Хохма, - це інше, нове, особливе світло, яке тепер додалося до світла Нескінченності, що залишилося таким, яким було, без будь-яких змін. І той же підхід - до всіх змін властивостей, котрі відбуваються в духовному. (ОП, гл.2, [п.1](#))

68) В який момент відкрився авіют, що є в четвертій стадії?

З приходом кава з Нескінченності, коли екран втримав його від того, щоб світити в четвертій стадії, - став відчутним її авіют, тому що вона залишилася без світла. (ОП, гл.1, [п.100](#), гл.2, [п.2](#))

69) Що таке чотири стадії бажання отримувати?

Спочатку розповсюджується і відділяється світло від Творця в образі світла Хохма, і це - сутність життя, котра відноситься до цього створіння. Це також є першою властивістю бажання отримувати, яка називається першим розповсюдженням або першою стадією.

І з тим посилюється в цьому світлі властивість бажання віддачі, і це посилення бажання притягує від Творця світло хасадім. Це називається "перше посилення" або друга стадія. І потім поширюється це світло хасадім великим поширенням, - тобто з підсвічуванням Хохми, - і це називається "друге поширення" або третя стадія. І потім повертається та посилюється в цьому світлі бажання отримувати, яке включене до цього світла з першого розповсюдження, і цим довершується бажання отримувати у всій своїй величині й повноті, і це називається "друге посилення" або четверта стадія. (ОП, гл.1, [п.50](#))

70) Що таке чотири букви імені АВАЯ?

Буква "йуд" імені АВАЯ - це перше розповсюдження світла, яке називається "бхіна алеф", - перша стадія (див. вище, [питання 69](#)). Перша "гей" імені АВАЯ - це перше зусилля, що в світлі, і називається "бхіна бет", друга стадія. "Вав" імені АВАЯ - це друге поширення світла, яке називається "бхіна гімел", - третя стадія. Завершальна "гей" імені АВАЯ - це друге зусилля світла, котре зветься бхіна далет, - четверта стадія. (ВС, [п.31](#))

71) Що означає, що вищий рош кава торкається Нескінченності?

Див. вище, [питання 49](#).

72) Якою є та єдина думка, що включає всі різновиди і форми, котрі тільки існують в усій реальності?

Це думка "насолодити створіння". (ВС, [п.22](#))

73) З якого рівня кабалісти починають займатися своєю роботою?

Все, про що йдеться у вченні Кабали, це тільки про поширення світла з сутності Творця, але про саму сутність Творця немає у нас жодного висловлювання і жодного сприйняття (клі). (ОП, гл.1, [п.2](#))

74) Якими є ті два стани, що містять все?

Перший - це те, що загальна суть реальності, яка перед нами, вже існує в постійному стані в Ейн Соф, у всій її максимальній довершеності, і це називається світлом Нескінченності. Другий стан - це п'ять світів, які називаються: Адам Кадмон, Ацилут, Брія, Ецира, Асія, і розповсюджуються вони з Малхут світу Нескінченності після скорочення. І все, що є у другому стані, виходить з першого стану. (ОП, гл.1, [п.3](#), та ВС, [п.5](#), зі слів "І дійсно")

75) Що означає "Він та ім'я Його єдині"?

"Він" - вказує на світло, що в Ейн Соф. "Ім'я Його" - вказує на бажання отримувати, що перебуває в Ейн Соф, і яке називається "Малхут світу Нескінченності". "Єдині" - вказує на те, що не існує там жодної відмінності властивостей між світлом, тобто "Ним", та клі, - "ім'ям Його", - а все цілком - світло. (ОП, гл.1, [п.30](#), та ВС, [п.13](#))

76) Що означає ім'я "Ейн Соф" - "Нескінченність"?

До скорочення ("цимцум") називається "Ейн Соф", - "світ Нескінченності", показуючи тим, що немає там ніякого уявлення про межу й закінчення (соф) абсолютно. Оскільки і бхіна далет, - четверта стадія, - теж отримує світло, то немає ніякої причини для припинення отримання світла й виникнення соф та сіюм. (ОП, гл.1, [п.20](#))

77) Яким є наслідок бажання отримувати, що включене до Нескінченності?

Створення світів і всього, що їх наповнює. Оскільки внаслідок цього бажання скоротив Він себе в четвертій стадії, котра в Ньому, щоб проявилися всі світи до цього світу, в якому вже існує можливість змінити властивість отримання на властивість віддачі. (ОП, гл.1, [п.90](#), та ВС, [п.17](#))

78) У чому причина скорочення світла?

"Прикраса", якій віддала перевагу Малхут світу Нескінченності для зрівняння властивостей з Тим, Хто створив її, котра може розкритися лише за допомогою створення світів. Внаслідок цього і скоротила себе. (ОП, гл.1, [п.40](#) і [п.90](#))

79) Який вид отримання вважається віддачею?

Коли отримує тільки з тієї причини, що бажає завдати насолоди тому, хто дає. (ОП, гл.1, [п.90](#))

80) З якою метою було зроблене скорочення?

Щоби змінити властивість отримання на властивість віддачі. (ОП, гл.1, [п.90](#))

81) Чому зникло світло з центральної точки і не повернулося назад?

(ОП, гл.1, [п.40](#), та ВС, [п.22](#))

82) Чому через скорочення не створилася властивість "соф" - закінчення?

Тому що скорочення відбулося, не зважаючи на відмінність властивостей в бажанні отримувати, котре побажала (Малхут де-Ейн Соф) виправити, а лише через (бажання) поліпшення, - без особливої на те причини, без якоїсь необхідності та обов'язковості його (поліпшення). (ОП, гл.1, [п.50](#), [п.90](#), ВС, [п.23](#))

83) Чому в момент скорочення світло зникло з усіх чотирьох стадій?

Оскільки немає в духовному часткової дії. (ОП, гл.1, [п.70](#))

84) Чому не перебувають чотири стадії ступенями одна під іншою в момент скорочення, до приходу кава?

До світіння кава не визначається ще сама бхіна далет як груба й низька (див. [питання 83](#)), і тому не позначилися ступені для неї. (ОП, гл.1, [п.90](#))

85) Чому четверта стадія не набула додаткової авіют відразу в момент скорочення світла, а всі чотири стадії залишилися в єдиній подібності?

Тому що скорочення відбулося не через відмінність властивостей. (ОП, гл.1, [п.90](#))

86) Яка стадія залишається порожньою без світла?

Тільки лише четверта стадія - бхіна далет. (ОП, гл.2, [п.2](#))

87) Коли наповниться також і четверта стадія вищим світлом?

Коли клі отримання набуде альтруїстичних властивостей віддачі. (ОП, гл.1, [п.40](#))

88) У чому причина створення світів?

Бажання отримувати, яке є там, - обов'язково є в ньому прагнення виправитися та уподібнитися властивостям світла повністю, це і стало причиною створення світів. (ОП, гл.1, [п.90](#))

89) Яким є бажаний результат від занять Торою та дій віддачі?

Змінити клі отримання, щоб діяло заради віддачі. (ВС, [п.22](#)).

90) У чому полягає засіб визволення через розкриття святих імен?

Їхня унікальність, - особливо, в зміні властивості отримання на властивість віддачі. (ОП, гл.1, [п.90](#))

91) Як розкриваються святі імена?

Через зусилля в Торі та діях віддачі. (ОП, гл.1, [п.40](#), ВС, [п.20](#), [п.22](#))

92) Що таке Кінцеве виправлення?

Коли келім отримання обернувся на властивості віддачі. (ОП, гл.1, [п.40](#))

93) У чому корінь всіх недосконалостей?

У відмінності властивостей від Творця, яка є в "бажанні отримувати". (ВС, [п.18](#))

94) Чому неможливо змінити клі отримання на таке, що віддає, ніде, окрім як тут, в олам га-зе, - в цьому світі, - а не в вищих світах?

Недосконалий (стан) та виправлення в одному об'єкті суміщаються лише в цьому світі. (ВС, [п.20](#))

95) Які дві властивості вміщені в світлі?

Світло Хохма і світло хасадім. (ОП, гл.1, [п.50](#))

96) Що міститься в розповсюдженні світла від Творця?

Бажання віддачі та бажання отримувати. (ОП, гл.1, [п.50](#))

97) Яке світло розкривається з посиленням бажання віддачі?

Світло хасадім. (ОП, гл.1, [п.50](#))

98) Якими є два світла, що включені в кожне створіння?

Світло Хохма та світло хасадім. (ОП, гл.1, [п.50](#))

99) Чому світло хасадім є нижчим від світла Хохма?

Тому, що притягається за допомогою зусиль бажання самого створіння. (ОП, гл.1, [п.50](#))

100) Коли завершується клі отримання?

Після того, як розкрилася четверта стадія, бхіна далет, в бажанні, - тобто ґадлут, великий стан бажання отримувати. (ОП, гл.1, [п.50](#))

101) У чому відмінність між тим, хто отримує через себе і тим, хто отримує ззовні, як в Ейн Соф?

Коли отримує всередину, то клі обмежує, згідно зі своєю мірою, одержуване світло. А коли отримує зовні, то клі не обмежує світло, яке отримує, і воно не обмежене, без меж. (ОП, гл.1, [п.50](#))

102) Що таке сфірот ігулім?

Коли між чотирма стадіями бажання отримувати немає відмінності верх-низ, то вони звуться чотирма ігулім (сфери, кола), - один в іншому, подібно до оболонок цибулини. (ОП, гл.1, [п.100](#))

103) Чому не визначаються ступені в ігулім як такі, що розташовуються один під іншим, до приходу кава?

Тому, що скорочення було зроблене не з причини зменшення відмінності властивостей. (ОП, гл.1, [п.100](#))

104) Чи є властивість зла в "бажанні отримувати" за природою його створення?

Немає в ньому ніякої вади за природою його створення, і не відкрилося би в ньому ніякої вади, якби не було його скорочення. (ВС, [п.20](#)). Див. також питання 105.

105) У чому сенс непрямого притягання світла від Творця?

Див. ВС, [п.20](#).